

**Stormoskeen i Rovsingsgade – en analyse af mediernes konstruktion af muslimer,
og anerkendelse som en integrationsfremmende strategi**

**The Rovsingsgade Grand Mosque – an analysis of the Media's construction of
Muslims, and of recognition as a strategy for integration**

**Kandidatafhandling af
Michael Kim Mücke**

Copenhagen Business School

Cand.soc. i Politisk Kommunikation & Ledelse

Vejleder: Holger Højlund

Institut for Ledelse og Filosofi

Afleveringsdato: 23. juli 2015

Antal anslag: 126.183 Antal normalsider: 55,46

EXECUTIVE SUMMARY

In June 2014 the Røvsinggade Grand Mosque in Copenhagen opened its doors for the first time. Meanwhile the notion that Copenhagen would feature a Grand Mosque for the first time ever, made huge headlines in the media. Politicians from different parties quickly condemned the whole idea due to a fear that the Grand Mosque would increase radicalisation and parallel societies in Copenhagen.

The fact that the Grand Mosque was financed by donations from Qatar made things worse, according to its critics. Meanwhile Danish Muslims were thrilled by the idea that they finally had a decent place to practise their religion and furthermore, felt that the Mosque could help gain public recognition and respect for themselves as Muslims in the Danish society.

The purpose of this thesis is to analyse how the media in Denmark construct Muslims in their communication regarding the Grand Mosque, and whether the Mosque creates potential conditions for recognition, and if so, can recognition be used as a multicultural strategy for integration?

The study is based on the theoretical framework of Niklas Luhmann and Axel Honneth.

To examine the first part of the question, a Luhmann inspired analysis is applied to determine the form of communication. It reveals that the form of communication overall is that the media refers to the subject, as "them" and "us", referring to "them" as Danish Muslims, and "us" as ethnic Danes. Thus the media causes impact on the influence of public opinion with regard to the Grand Mosque and Danish Muslims in general.

To examine the second part of the question, a Honneth inspired analysis is applied. It reveals, through interviews with six Danish Muslims, that the mosque creates conditions for recognition, but it also creates conditions for denial of recognition. The latter mainly due to the formation of public opinion concerning the Grand Mosque and Muslims in general.

A conclusion produced on the basis of a discussion of the results of the two analyses, outlines how the media's influence on the formation of public opinion causes a reproduction of social judgment in the Danish society. Thus affecting the Grand Mosque's ability as a multicultural strategy. Therefore in the short term the Grand Mosque faces difficulties, if it is to be viewed as a facilitator to integrate. However, it could have some potential in the long term, assuming a change in the public opinion concerning Muslims and the Grand Mosque will occur.

1.0 INDLEDNING	5
1.1 Problemfelt	6
1.2 Problemformulering	8
1.3 Operationalisering af problemformuleringen	8
1.4. Specialets struktur	9
2.0 ANALYSESTRATEGI	10
2.1 Videnskabsteoretisk position – lagttagelser af anden orden	10
2.2 Niklas Luhmanns begrebsunivers	11
2.2.1 Funktionel differentiering	11
2.2.2 Massemedierne	12
2.2.3 Kritik af systemteorien	13
2.3 Axel Honneths anerkendelsesteori	13
2.3.1 Fichte, Hegel og Mead	14
2.3.2 Kampen om anerkendelse i de tre sfærer	15
2.3.3 Den private sfære	15
2.3.4 Den retslige sfære	16
2.3.5 Den solidariske sfære	17
2.3.6 Tre former for krænkelse	18
2.3.7 Kritik af Honneths anerkendelsesteori	19
2.3.8 Kritisk teori - Honneths videnskabsteoretiske afsæt	20
2.3.9 Samspillet mellem Honneth og anden ordens iagttagelser	21
2.4 Valg af empiri	22
2.4.1 Udvalgelse- og antal af respondenter	22
2.5 Analysedesign for formanlyse af massemediernes kommunikation	24
2.5.1 Luhmanns formanlyse	24
2.6 Analysedesign for analyse af anerkendelse og krænkelse	25
3.0 ANALYSEDEL	27
3.1 Stormoskeen i Røvsingsgade - et kort oprids	27
3.2 Formanlyse af massemediernes kommunikation	28
3.2.1 Finansiering fra diktaturstaten Qatar	28
3.2.2 Bekymring for radikaliserings	30
3.2.3 Kvindeundertrykkelse	32
3.2.4 Synet på homoseksualitet	34

3.2.5	36
3.2.6 Bindestregsdanskere	38
3.2.7 Delkonklusion 1	38
3.3 Analyse af anerkendelse og krænkelse	39
3.3.1 Den private sfære	40
3.3.2 Opsummering af den private sfære	42
3.3.3 Den retlige sfære	43
3.3.5 Den solidariske sfære	46
3.3.6 Opsummering af den solidariske sfære.....	52
3.3.7 Delkonklusion 2	53
4.0 DISKUSSION: Stormoskeen i Røvsingsgade - en integrationsfremmende instans?	56
5.0 KONKLUSION	59
5.1 PERSPEKTIVERING.....	62
6.0 LITTERATURLISTE.....	63
7.0 BILAG	67
7.1 Bilag 1 Interviewguide	67
7.2 Bilag 2 Transskribering af interview med respondenterne Imran	71
7.3 Bilag 3 Transskribering af interview med respondenterne Bilal.....	82
7.4 Bilag 4 Transskribering af interview med respondenterne Kadri	91
7.5 Bilag 5 Transskribering af interview med respondenterne Amin	106
7.6 Bilag 6 Transskribering af interview med respondenterne F.B.....	117
7.7 Bilag 7 Transskribering af interview med respondenterne Anissa	131

1.0 INDLEDNING

Lige siden ideen om en stormoske i København blev officiel har både politikere, journalister og borgere sat spørgsmålstejn ved, hvilke typer der vil få deres gang i moskeen, hvad der vil blive prædikeret om indenfor murene, og hvorvidt det er til gavn for det danske samfund. Med byggeriet af stormoskeen i Røvsingsgade frygtedes det, at indholdet i prædikenerne vil være tilsvarende det, som den britiske muslim Sara Hassans tv-udsendelse viste, da hun lavede hemmelige optagelser for den engelske tv-station 'Channel 4' i 2008 fra Regent's Park moskeen i London. Optagelserne viste et komplet forvrænget billede af det, som de daværende imamer havde givet, når de normalt ytrede sig i de engelske medier, her var de moderate og venligt stemt over for vesten og de vestlige værdier. Selv i Sverige viste et tilsvarende billede sig, da man foretog en lignende undersøgelse. De to eksempler har bl.a. været medvirkende til, at der er ekstra politisk og mediemæssig opmærksomhed på stormoskeens virke. Nogle politikere frygter, at der med opførelsen af stormoskeen kan opstå parallelsamfund og islamisk radikaliserings. Det fik blandt andet kultur- og fritidsborgmester i København, Carl Ebbesen (DF) til at ytre, at vi med Røvsingsgade moskeen *"har med en gruppe af mennesker at gøre, som er så stærke i deres tro, at de kun har én mission: At overbevise endnu flere om, at den retning, som de nu engang prædiker, er den sande islamiske retning... København generelt har ikke nogen fordel af, at folk skulle begynde at trække endnu flere ind i et miljø, der har problemer med demokratiet og ligestillingen mellem kønnene"* (Hoyer 2014).

Den negative omtale i medierne og den afledte skepsis ændrede dog ikke ved, at der på de tre første åbningsdage blev udvist stor interesse for stormoskeen, hvor mange tusinde gæster, både muslimer og ikke-muslimer, besøgte moskeen til stor glæde for Kodes Hamdi, talskvinde for Civilisationscentret på ydre Nørrebro. Kodes Hamdi fungerede på åbningsdagene som guide i moskeen for de mange interesserede fremmødte og ifølge hende: *"var det ikke kun muslimer, der kom. Der var også mange ikke-muslimer. Nu kan vi mærke dialogen, og det er vi så glade for"* (Krog-Meyer 2014).

Den megen tale om radikaliserings og parallelsamfund fra politikernes side stod ligeledes i kontrast til den 22-årige muslim og statskundskabsstuderende Osama Salames udtalelser til Politiken, hvor han bl.a. fremhævede, at det var dejligt at have et sted, der repræsenterede hans muslimske/danske værdier, og endvidere udtalte han, at stormoskeen var lige netop det, der skulle til for at få et mere tolerant og mangfoldigt samfund, og at det fik ham til at føle sig som en rigtig dansk muslim (Eskesen 2014). For mange muslimer kan stormoskeen være et vidunderligt alternativ til de små kælder-moskeer etc., som københavnske muslimer indtil videre har været henvist til. Det blev bekræftet ved åbningsdagene af den 31-årige klinikassistent Amina Zeatier, som har boet i Danmark, siden hun var tre år gammel; *“Vi har virkelig brug for sådan et sted her, hvor alle kan være med”* (Eskesen 2014). For de to unge muslimer synes der at være en positiv forhåbning og en glæde knyttet til den nybyggede moske i Røvsingsgade.

1.1 Problemfelt

Specialet tager udgangspunkt i en interesse for spændingsfeltet mellem, på den ene side, den opfattelse, at 'sammenhængskraften' i det danske samfund er under pres som følge af den øgede migration fra især ikke vestlige lande. Den danske velfærdsstat og det dertilhørende forestillede fællesskab er ifølge kultursociolog Mehmet Ümit Necef tæt koblet til nationalstaten og formodningen om en fælles erindring og et fælles bevidsthedsniveau. Udfordringen opstår, når mennesker, der ikke er "medlemmer" af nationalstatens fællesskab, skal have del i samfundets goder, men ikke kan betragtes som værende fuldgældende medlemmer af fællesskabet (Necef 2001: 36-42). De multikulturelle problematikker udfordrer således den gensidige tillid i samfundet mellem etniske danskere og muslimer og sætter herved det kulturelle fællesskab i velfærdsstaten under pres (Andersen 2010). Velfærdsstatens udfordringer har generelt været søgt håndteret via en assimilationsstrategi, hvor etniske minoriteter skulle "overtage" danske skikke og traditioner og ikke burde bevare deres oprindelige kultur og sprog. Assimilationstanken er fortsat en helt rodfæstet og udbredt tanke både hos politikere og i befolkningen (Rennison 2009: 138). På den anden side en interesse for, hvorfor den multikulturelle kulturforståelse ikke har vundet større udbredelse som et konkurrerende princip til den eksisterende assimilationstanke. Multikulturalisme forstået som retten til at bevare sin kulturelle forskellighed, hvilket igen skal forstås som friheden til forskellighed. Kritikere af assimilationstanken har paradoksalt nok

påpeget, at jo mere etniske minoriteter føler, at deres oprindelige kultur respekteres i "det nye hjemland", desto mere villige er de til at åbne sig for kulturelle påvirkninger. Der er ikke tale om en kulturkamp mellem "dem" og "os", men en mangfoldighed af måder at leve på (Rennison 2009: 158f).

Specialets udgangspunkt er således en grundlæggende interesse for, hvordan muslimske medborgere i Danmark kan inkluderes i eller vedblive med at være en del af det danske fællesskab.

Beslutningen om, at der kan bygges en stormoske i Rovsingsgade med tilhørende kuppel og minaret, kan umiddelbart iagttages som en afstandtagen fra den ovennævnte assimilationstanke. Med beslutningen synes Københavns kommune at trække på en multikulturel kulturforståelse ved at anerkende muslimernes ret til forskellighed. Muslimerne synes forsøgt inkluderet i fællesskabet via anerkendelse og respekt for deres "oprindelige kultur". Det er disse refleksioner, der ligger til grund for valget af stormoskeen i Rovsingsgade som den analytiske genstand for specialet. Som det kan læses af specialets indledning, har der været et væld af skrivelser om stormoskeen i Rovsingsgade. Uanset hvordan man vender og drejer det, så har medierne en enorm betydning for meningsdannelsen i det moderne samfund. Den tyske sociolog Niklas Luhmann (1927-1998) udtrykker det således i bogen *Massemediernes realitet: "Hvad vi ved om vores samfund, ja om den verden, vi lever i, ved vi fra massemedierne"* (Luhmann 2002: 9) (Mik-Meyer & Villadsen 2007: 91). Traditionelt set har den journalistiske selvforståelse været, at medierne ser sig selv som "kritisk vagthund" eller som "den fjerde statsmagt", men massemedierne er også blevet beskyldt for ikke altid at have formidlet saglig og objektiv viden om etniske minoriteter i det danske samfund, men derimod ofte at have spredt stereotype oplysninger om indvandreres og flygtninges kultur, religion og familiemønstre mv. (Hussain 2000: 34) (Merkelsen 2007: 15). Det er ikke specialets ønske at afgøre, om medierne skaber et objektivt billede af muslimer eller ej, men snarere at iagttage, hvordan medierne konstruerer moskeens brugere, når der kommunikeres om stormoskeen. I specialet undersøges det, hvordan massemedierne konstruerer brugerne af stormoskeen i Rovsingsgade i deres kommunikation.

I forlængelse heraf undersøges det, hvordan stormoskeen som en multikulturel strategi kan medvirke til at fordele anerkendelse til de muslimske medborgere. Kan stormoskeen være en form

for ”brobygger” eller en integrationsfremmende instans, som forener det etablerede danske samfund med troende muslimske tilflyttere?

1.2 Problemformulering

Det er ovenstående overvejelser og refleksioner, der leder frem til følgende problemformulering:

Hvilket billede konstrueres der af muslimer i mediernes omtale af stormoskeen i Røvsingsgade. Og hvordan kan stormoskeen fordele anerkendelse og medvirke til integrationen?

1.3 Operationalisering af problemformuleringen

I dette afsnit redegøres der kort for, hvordan de enkelte dele af problemformuleringen besvares i specialet. En mere udførlig operationalisering af de enkelte analyser forefindes i specialets analysestrategi i afsnit 2.

Operationaliseringen af problemformuleringen vil tage udgangspunkt i to forskellige analyser og en efterfølgende diskussion.

Den første del af problemformuleringen: *”Hvilket billede konstrueres der af muslimer i mediernes omtale af stormoskeen i Røvsingsgade”* besvares ved hjælp af en Luhmann-inspireret formanalyse, hvor massemediernes konstruktion af moskeens brugere i forbindelse med debatten om stormoskeen iagttages med henblik på at afklare, hvilken ledeforskel der anvendes i kommunikationen.

Den anden del af problemformuleringen: *”Hvordan kan stormoskeen fordele anerkendelse?”* besvares ved hjælp af en Honneth-inspireret anerkendelsesanalyse. Den tyske filosof, Axel Honneths teorier om anerkendelse sætter fokus på netop anerkendelse som udgangspunkt for en positiv sameksistens i det moderne samfund. I anerkendelsesanalysen anvendes seks kvalitative interviews til at analysere, hvordan stormoskeen fordeler anerkendelse til muslimer i København.

Afslutningsvis diskuteres det med udgangspunkt i de fremanalyserede pointer fra de to foregående analyser, hvordan mediernes konstruktion af muslimer og tildeling af en stormoske

kan “... *medvirke til integrationen*” af muslimer i det danske samfund. Dermed er den tredje og sidste del af problemformuleringen blevet besvaret.

1.4. Specialets struktur

For at gøre specialet mere overskueligt har jeg valgt at lave en oversigt over specialets struktur og en læsevejledning, hvor de forskellige kapitler i specialet kort introduceres.

<u>Specialets struktur:</u>	<u>Læsevejledning:</u>
Indledning Problemfelt Problemformulering	Kapitel 1: Specialet begynder med en indledning , hvor stormoskeen i Rovsingsgade bliver præsenteret samt de samfunds- og integrationsproblematikker, der omgav introduktionen af den. Herefter beskrives i problemfeltet de to forskellige tanker om integration: assimilation og multikulturel kulturforståelse, samt massemediernes betydning for meningsdannelsen i samfundet. Hvilket munder ud i problemformuleringen : “ <i>Hvilket billede konstrueres der af muslimer i mediernes omtale af stormoskeen i Rovsingsgade. Og hvordan kan stormoskeen fordele anerkendelse og medvirke til integrationen?</i> ”
Analysestrategi Teoretiske begreber Empiriske overvejelser Analysedesign	Kapitel 2: Her præsenteres specialets analysestrategi , hvor læseren gives et indblik i, hvilke analysestrategiske overvejelser, som ligger til grund for specialet. Derefter præsenteres de teoretiske begreber , som specialet trækker på. Herefter introduceres de empiriske overvejelser . Afslutningsvis redegøres der for opbygningen af de enkelte analyser i analysedesign afsnittet.
Formanalyse af massemediernes kommunikation	Kapitel 3: Her tages der hul på specialets første analyse, formanalyse af massemediernes kommunikation , som har opgave at besvare første led af problemformuleringen “ <i>Hvilket billede konstrueres der af muslimer i mediernes omtale af stormoskeen i Rovsingsgade</i> ”. Her analyseres, hvordan muslimer bliver italesat, når massemedierne omtaler stormoskeen samt, hvilken kommunikationsform der styrer kommunikationen.
Analyse af anerkendelse og krænkelse	Kapitel 4: Her påbegyndes specialets anden analyse, analyse af anerkendelse og krænkelse , som har til hensigt at besvare anden led af problemformuleringen “ <i>Og hvordan kan stormoskeen fordele anerkendelse</i> ”. Her analyseres der, hvordan muslimer oplever anerkendelse og krænkelse, når de kommunikerer om stormoskeen i Rovsingsgade.
Diskussion	Kapitel 5: Formålet med Diskussionen er at besvare tredje og sidste del af problemformuleringen “ <i>... og medvirke til integrationen</i> ”. Med udgangspunkt i de to foregående analyser diskuteres der frem til, hvordan det er muligt.
Konklusion Perspektivering	Kapitel 6: I specialets konklusion vil der blive opsummeret på analyserne og diskussionen, der samlet vil besvare problemformuleringen. Til sidst vil der i perspektiveringen kort blive præsenteret, hvordan en analyse af kommunikationen i stormoskeen kunne være interessant inden for det valgte emne.

2.0 ANALYSESTRATEGI

I dette kapitel vil jeg redegøre for de analysestrategiske valg, der ligger til grund for specialet. Først præsenteres den videnskabsteoretiske position, som har ophav i teorien om anden ordens iagttagelser. Derefter introduceres læseren til udvalgte dele af Niklas Luhmanns begrebsunivers og en kort kritik af systemteorien. Herefter er det tid til at rette blikket mod Axel Honneth, hvor Honneths teori om anerkendelse præsenteres. Derefter gives der en kort kritik af Honneths teori. Der rundes af med en kort introduktion til Honneths videnskabsteori som del af den kritiske teori, og hvordan samspillet mellem Honneth's teori og iagttagelser af anden orden udfolder sig i den Honneth-inspirede analyse. Herefter redegøres der for valg af empiri til de to analyser og gives en kort præsentation og oversigt over de udvalgte respondenter til de kvalitative interviews. Afslutningsvis beskrives specialets analysedesign, hvor en grundig redegørelse af "formanalyse af massemediernes kommunikation" og "analyse af anerkendelse og krænkelse" vil fremgå.

2.1 Videnskabsteoretisk position – iagttagelser af anden orden

I dette afsnit præsenteres den videnskabsteoretiske position, som specialet tager udgangspunkt i. Specialet tager afsæt i den epistemologisk orienterede videnskabsteori inspireret af Niels Åkerstrøm Andersen. Denne tilgang opererer altid på anden orden, hvor den ikke spørger til *hvad* men til *hvordan* - i hvilke former og under hvilke betingelser er en bestemt meningsfuldhed blevet til (Andersen 1999: 13f)? I modsætning til den ontologiske videnskabsteori, så deontologiserer epistemologien altid sin genstand, dvs. specialet opererer med en tom ontologi, hvor genstanden ikke forudsættes. Den epistemologisk orienterede tilgang handler netop om at observere, hvordan verden bliver til, og hvilke perspektiver verden iagttages gennem, som resulterer i, at verden i bredeste forstand dukker op på bestemte måder (Andersen 1999: 13-14). Det medfører en verden, der konstant er foranderlig, alt afhængigt af hvilken "optik" verden iagttages igennem. I specialet er analysestrategien en strategi for, hvordan der konstrueres andres iagttagelser som objekt for egne iagttagelser med det formål at beskrive, hvorfra de selv beskriver. Det er det konditionerede perspektiv, der konstruerer både iagttageren og genstanden, hvorfor der er tale om kontingente valg med dertilhørende konsekvenser, som kunne have været anderledes. Analysestrategi handler med andre ord om iagttagelsens tilrettelæggelse, hvor iagttageren og

genstanden konstrueres på én gang (Esmark, Laustsen og Andersen 2005: 11). I specialet er jeg dermed opmærksom på mit eget iagttagelsespunkt, og hvilke konsekvenser det må have for specialet. Der er tale om aktive valg, hvor der spørges til, hvorfra der iagttages, når stormoskeen og muslimer observeres.

2.2 Niklas Luhmanns begrebsunivers

Her præsenteres Niklas Luhmanns begreber om, funktionel differentiering og massemedierne, efterfulgt af en kort kritik af Luhmanns systemteori.

2.2.1 Funktionel differentiering

Ifølge Luhmann er det moderne samfund funktionelt differentierede (Luhmann 2000: 234). I det funktionelt differentierede samfund består samfundet af delsystemer, der fungerer i kraft af den funktion, som de har i samfundet (Luhmann 2000: 253). Eksempler på funktionelle delsystemer er økonomi, ret, religion, videnskab, pædagogik, politik etc.. De har det til fælles, at de ikke kan integreres gennem en grundsymbolik, men i stedet opererer ud fra hver deres grundlæggende funktion (Kneer & Nassehi 1997: 136). Uddifferentieringen i funktionelle delsystemer sker ved binære koder, såsom betale/ikke-betale (økonomi), ret/uret (ret), immanens/transcendens (religion), styrer/styret (politik) (Andersen 2002: 31). Det er den binære kode, der skaber det givne funktionelle system. Det vil sige, at koden ikke er en del af systemet, men det er i kraft af den forskelsdannende iagttagelse, at det funktionelle system konstitueres. Med andre ord kan man sige, at den binære kode konstruerer den verden, som den selv skal iagttage (Kneer & Nassehi 1997: 142). Hvert funktionssystem har tilknyttet hver deres symbolsk generaliserede medie, der, sammen med de binære koder, udelukker kommunikation mellem funktionssystemerne (Andersen 2002: 30). Eksempler på medier er penge i det økonomiske system, gældende ret i retssystemet, og magt i det politiske system (Andersen 2002: 31).

Massemedierne beskrives af Luhmann som et uddifferentieret system på linje med de førnævnte delsystemer, og uddifferentieringen sker på samme måde ved at systemet (massemedierne) benytter sig af en binær kode, der skelner mellem information/ikke-information (Eskjær 2010: 12).

En mere detaljeret beskrivelse af massemedierne som system vil blive præsenteret i det følgende afsnit.

2.2.2 Massemedierne

For at forstå iagttagelsespunktet for specialets formanalyse, hvor det iagttages, hvilket billede der konstrueres af muslimer i medierne i forbindelse med stormoskeen, følger der i nærværende afsnit en Luhmanniansk beskrivelse af massemediernes system. Hos Luhmann defineres massemedierne som alle indretninger i samfundet, som ved udbredelsen af kommunikation betjener sig af tekniske midler til mangfoldiggørelse. Eksempelvis bøger, tidsskrifter, aviser samt TV og radio (Luhmann 2002: 10). I specialets formanalyse trækkes der primært på avisartikler, hvilket således ligger inden for Luhmanns definition af massemedier. De avisartikler, der er anvendt i specialet, kan i dag findes via internettet. Luhmanns behandler i sin bog *“massemediernes realitet”* desværre ikke internettet som kommunikationskanal, men det lægges her til grund, at Luhmann ville betragte internettet på lige fod med de øvrige massemedier.

Luhmann beskriver massemedierne som et uddifferentieret system på linje med de øvrige funktionssystemer jf. ovenstående afsnittet om det funktionelt differentierede samfund. Den overordnede ledeforskel eller kode for massemedierne er information/ikke information, det gælder både nyheder, underholdning og reklamer, som dermed kan betragtes som del af samme system. I specialet er det logikken fra “programmet”- nyheder, som der trækkes på (Fugl Eskjær 2010: 1f)(Luhmann 2002: 28). Modsat de øvrige funktionssystemer har massemedierne ikke et særskilt symbolsk generaliseret kommunikationsmedie, men kan knytte an til mange forskellige kommunikationsmedier.

Medierne kan ikke give et “rent” billede af “virkeligheden”. Derfor må medierne, som alle andre systemer, konstruere en henvisning til “virkeligheden” indefra. Og dermed bliver mediernes billeder af verden kontingente: en nyhedsudsendelse kunne f.eks. have vist andre billeder, benyttet andre vinkler mv. En konsekvens heraf bliver ifølge Luhmann, at mediernes nyhedshistorier skal være interessante med en præference for det usædvanlige, der ofte har at gøre med konflikt, sensation, spænding og usikkerhed (Luhmann 2002: 31, 43, 46, 53f) Luhmann taler i forlængelse heraf om, at massemedierne skaber generaliserede billeder af virkeligheden, idet medierne har et overskud af kommunikationsmuligheder og skal gøre informationen let

forståelig i bredest mulige modtagerkredse (Luhmann 2002: 41f). Man kunne fristes til at spørge, om historierne så er manipulerede eller usande? Til det er svaret nej, men massemedierne er kun interesseret i det sande under stærkt begrænsede betingelser. Kriterierne for sandhed adskiller sig betragteligt fra de betingelser der stilles inden for det videnskabelige system (Luhmann 2002: 41).

2.2.3 Kritik af systemteorien

Inden for sociologien hersker der en grundkonsensus om, at Luhmanns teori ikke råder over noget kritisk potentiale. I forlængelse heraf møder systemteorien ofte den samme kritik, som har præget diskussionerne om Luhmanns teori om sociale systemer. En kritik, der fastholder, at Luhmann foretager en ukritisk beskrivelse, hvor han nærmest retfærdiggør de samfundsmæssige forhold. En kritik der især har været fremført af den tyske sociolog Jürgen Habermas (Kneer & Nassehi 1997: 192). Habermas indvendinger har blandt andet været, at systemteorien primært drejer sig om en forvaltning af mennesker og ikke om en nedbrydning af herredømme og uretfærdighed (Habermas 1971: 170). Systemteoriens 2. ordens iagttagelsesposition forhindrer teorien i, at der kan opstilles et normativt samfundsideal, hvorfra et samfund kan bedømmes som "godt" eller "dårligt". Inden for systemteorien ville der i så fald være tale om en iagttagelse af 1. orden, hvor iagttageren ikke er bevidst om den ledeforskel, der iagttages igennem (Kneer & Nassehi 1997: 193). Hvor den kritiske teori kredser om en fælles tanke orienteret efter, hvorledes samfundet kan tænkes og ikke mindst udformes bedre, spiller denne tanke ingen større rolle i systemteorien. Luhmann udtaler således: *"Jeg har slet ikke nogen forestilling om, hvordan samfundet kunne blive godt eller bare bedre"* (Kneer & Nassehi 1997: 17).

2.3 Axel Honneths anerkendelsesteori

I dette afsnit præsenteres Axel Honneths teori om anerkendelse. Først præsenteres teoriens ophav og kampen om anerkendelse i de tre sfærer efterfulgt af et afsnit omhandlende krænkelse i de samme sfærer. Dernæst følger en kort kritik af Honneths anerkendelsesteori. Herefter introduceres Honneths videnskabsteori som en del af den kritiske teori. Afslutningsvis rundes der af med en belysning af samspillet mellem Honneths teori og iagttagelser af anden orden, og hvordan det udfolder sig i den Honneth-inspirerede analyse.

2.3.1 Fichte, Hegel og Mead

I de seneste årtier har temaet anerkendelse indtaget en stadig mere central plads i socialfilosofiske og samfundsvidenskabelige diskussioner. Axel Honneth har bl.a. med sin bog; Kamp om anerkendelse fra 1992, mere end nogen anden sat sit præg på diskussionen af begrebet anerkendelse (Heidegren 2010: 8, 10). Begrebet anerkendelse blev oprindeligt introduceret i teoretisk sammenhæng i begyndelsen af 1800-tallet af de to tyske filosoffer; Johan Gottlieb Fichte (1762-1814) og Georg Wilhelm Friederich Hegel (1770-1831) (Heidegren 2010: 15). Fichte introducerede begrebet anerkendelse (Anerkennung) i en retsfilosofisk sammenhæng. Fichte definerer retsforholdet som en gensidig frivillig frihedsberøvelse, hvor individerne anerkender hinanden gensidigt, hvilket gør det muligt for mennesker at leve sammen, uden, at den enes frihed på uretmæssigt vis gør indgreb i den andens frihed (Heidegren 2010: 16-17).

Hegel videreudvikler begrebet anerkendelse og løsriver det fra den retlige kontekst til fordel for et begreb, der omfatter flere aspekter af den menneskets trivsel. Det drejer sig primært om kærlighed og samfundsmæssig solidaritet som forskellige former for anerkendelse. I Åndens fænomenologi (Phänomenologie des Geistes) fra 1807, forefindes det berømte afsnit om "herren og trællen", hvor Hegel præsenterer ideen om en gensidig anerkendelse. Gensidig anerkendelse sker i relationen mellem to individer, der er rensat for asymmetrier og ensidigheder. Hvilket står i kontrast til afsnittet om "herren og trællen", som er et glimrende eksempel på ensidig anerkendelse (Heidegren 2010: 17). Kimen var dermed lagt til Honneths videreudvikling af begrebet om anerkendelse i sociale fællesskaber.

Sammenfattende har de to filosoffer bidraget med følgende: Fichtes fremhævelse af, at anerkendelse af et andet menneske indebærer, at der sættes grænser for egne interesser. Hegel bidrager med indsigten i, at anerkendelse er et flerdimensionalt fænomen, der også dækker kærlighed og samfundsmæssig solidaritet (Heidegren 2010: 18).

Det er sociologen og socialpsykologen George Herbert Mead, som udfolder et vigtigt aspekt af anerkendelsesteorien, netop spørgsmålet om, hvordan individet udvikler en personlig identitet (Heidegren 2010: 18f). Mead forsøger med sin socialpsykologi at etablere et naturalistisk grundlag for ideen om, at det menneskelige subjekts identitet skyldes erfaringen af inter-subjektiv anerkendelse (Honneth 2006: 102). Individets udvikling af en personlig identitet sker i en social

kontekst i opvæksten og senere i voksenalderen. Dette indebærer, at man antager den andens attitude og eller indtager den andens rolle og ser sine handlinger udefra – gennem andres øjne (den generaliserede anden) (Heidegren 2010: 19). Hos Mead tilhører vi et fællesskab, og vores selvrespekt er afhængig af, hvorvidt vi kan anerkende os selv som sådanne selv-respekterende individer. Dog vil vi også gerne anerkendes i vores forskellighed fra andre mennesker (Mead 2005: 230). Mead forestiller sig et ideelt menneskeligt samfund, hvor hvert enkelt medlem anerkendes som ligestillet med andre, hvor den enkelte får lov til at komme til sin ret og anerkendes som en særegen person (Heidegren 2010: 20).

2.3.2 Kampen om anerkendelse i de tre sfærer

Det er med Hegels og Meads teoretiske overvejelser som teorihistoriske ledestjerner, at Honneths Kamp om anerkendelse udarbejdes som en normativ samfundsteori. Centralt stiller Honneth en teori om moralsk motiveret konflikt og kamp. Drivkraften i denne er når menneskets oplevelse af, at deres legitime krav om anerkendelse ikke imødekommes (Heidegren 2010: 33). Begrebet personlig identitet spiller en betragtelig rolle i Honneths teoretiske tilløb, eftersom det dels forudsætter forskellige former for anerkendelse og dels muliggør det en individuel selvrealisering. Det sker, når de tre former for et positivt selvforhold; selvtillid, selvrespekt og selvværdsættelse forudsættes af tre forskellige slags anerkendelse, uddifferentierede i hver deres respektive sfære (Heidegren 2010: 33-37). Selvtillid, selvgættelse og selvværdsættelse er alle tre ontogenetiske udviklingstrin, der indgår i indbyrdes relation i ideen om det gode liv. Såfremt de hver især ikke er realiseret, vil man kunne tale om uligevægt mellem de tre anerkendelsessfærer. De tre sfærer, som præsenteres nedenfor, er henholdsvis; den private sfære, den retslige sfære og den solidariske sfære (Honneth 2003: 15).

2.3.3 Den private sfære

Den private sfære skiller sig ud fra de øvrige, idet den danner forudsætning for overhovedet at træde ind i et inter-subjektivt forhold (Honneth 2003: 15). I den private sfære er der tale om alle kærlighedsforhold, der forstås som primærrelationer, som består af stærke, følelsesmæssige bånd mellem få personer, f.eks. som det findes i parforhold, venskaber og i forholdet mellem forældre

og børn (Honneth 2006: 130). Kærligheden udgør det første stadium af gensidig anerkendelse. Der er tale om, at individerne gensidigt bekræfter hinandens konkrete behovsnatur og dermed anerkendes som behovsvæsener. Det er gennem den gensidige erfaring af kærlighedsmæssig opmærksomhed, at de symmetriske relationer bliver dannet, hvor individet kan etablere en fortrolighed med sine ressourcer, indstillinger og værdier og se dem blive modtaget og anerkendt (Honneth 2003: 15). Det sker ved, at de involverede individer erkender, at de er afhængige af hinanden med hensyn til deres behov for anerkendelse. Denne form for anerkendelse er i høj grad kropsforankret, eftersom anerkendelsen har karakter af følelsesmæssig billigelse og opmuntring (Honneth 2006: 131). Anerkendelse, i form af kærlighed, etablerer et positivt selvforhold, der indebærer, at individet opnår en balance mellem selvstændighed og emotionel tilknytning (Heidegren 2010: 34, 131). Desuden vedligeholdes den fundamentale selvtillid, som er forudsætning for, at individet kan udtrykke sig selv i nære fællesskaber og samfundsmæssige forhold samt virkeliggøre sine egne livsplaner og ambitioner (Honneth 2003: 15).

2.3.4 Den retslige sfære

Den retslige sfære er den anerkendelsesform, der adskiller sig mest fra den private sfære. Dog har de én ting til fælles, og det er, at deres respektive logik kun kan forklares ved at henvise til den samme gensidige anerkendelsesmekanisme (Honneth 2006: 147). I den retslige sfære udfolder det sig ved, at individet kun kan forstå sig selv som bærer af rettigheder, såfremt det ved, hvilke normative forpligtelser det har over for andre medlemmer af fællesskabet. Det er ud fra "en generaliseret andens" normative perspektiver, at individet lærer at anerkende de andre medlemmer som bærere af socialt tildelte rettigheder og forstår sig selv som en retsperson (Honneth 2006: 147). De socialt tildelte rettigheder i det moderne samfund er universelle rettigheder, som alle medlemmer af samfundet besidder og som ifølge Honneth er: liberale frihedsrettigheder, politiske deltagerrettigheder og sociale velfærdsrettigheder (Heidegren 2010: 36). Honneth definerer det således:

"for at kunne agere som en moralsk tilregnelig person må man ikke blot have retslig beskyttelse mod indgreb i sin frihed, men også en retlig sikret mulighed for at deltage i den offentlige

beslutningsproces, og denne ret kan man i realiteten kun gøre brug af, når man har en vis social levestandard" (Honneth 2006: 158).

Anerkendelsen i form af rettigheder- eller at være anerkendt som en retsperson gør, at individet er i stand til at få selvrespekt og agtelse samt det sikrer individet de grundlæggende muligheder for at realisere sin autonomi (Honneth 2003: 16). Det er med andre ord en betingelse for, at individet kan betragte sig selv som en, der har de egenskaber, som kræves for at blive anerkendt som et fuldgældigt medlem af samfundet, der er berettigede til at deltage aktivt i fælles sociale anliggender på en velovervejet og ansvarsbevidst måde (Heidegren 2010: 35-36).

2.3.5 Den solidariske sfære

I denne sfære sker den tredje form for anerkendelse igennem relationen til gruppen, fællesskabet eller samfundet, hvor individets deltagelse og positive engagement i det situerede fællesskab anerkendes (Honneth 2003: 16). For at opnå et ubrudt selvforhold har individet, ud over erfaringen af følelsesmæssig samt retlig anerkendelse, også behov for en social værdsættelse, hvor individet har mulighed for at forholde sig positivt til sine konkrete egenskaber og muligheder (Honneth 2006: 163). Dette sker gennem fællesskabet, hvor individet i samhørighed med andre dels indgår i et fællesskab, hvor det kan genkende sig selv, og dels bliver anerkendt for sin egen unikke partikularitet som et særegent individ (Honneth 2003: 16). På det samfundsmæssige plan medfører det en åben og fleksibel 'orienteringsramme', der omfatter de etiske værdier og målsætninger, der samlet udgør et samfunds kulturelle selvforståelse. Formålet med denne er at tjene som et referencesystem for medlemmerne i samfundets egenskabsmæssige forskelle i forhold til deres sociale værdi. Med andre ord angiver et samfunds kulturelle selvforståelse kriterierne for den sociale værdsættelse af medlemmerne i fællesskabet, og hvert individ bliver subjektivt vurderet med hensyn til, hvorvidt- og i hvilken grad deres muligheder og præstationer kan være med til at realisere de kulturelt definerede værdier (Honneth 2006: 163). I det moderne samfund vil udviklingspotentialer for den solidariske sfære være en øget mangfoldighed af individuelle egenskaber og præstationer samt livsstil og valg af tilværelse, der anerkendes og opfattes som socialt værdsatte af fællesskabet (Heidegren 2010: 36).

Denne sociale symmetriske værdsættelse, som er i spil i den solidariske sfære, udgør en betingelse for eksistensen af individets selv værdsættelse baseret på erfaringen af, at man kan præstere noget eller besidde egenskaber, der anerkendes af de øvrige medlemmer som værdifuldt. Eftersom "at værdsætte symmetrisk" har betydning for den fælles praksis, så er det med til at danne relationer, der betegnes som solidariske, da det udover en passiv tolerance også kræver en følelsesmæssig deltagelse for at kunne anerkende det individuelt særegne ved de andre medlemmer i fællesskabet (Honneth 2006: 172f).

2.3.6 Tre former for krænkelse

Hver af de tre ovennævnte forskellige sfærer med hver deres form for anerkendelse kan også betragtes som integrationskomponenter, hvor de forskellige anerkendelsesformer er forudsætninger for et fuldt integreret samfund. Nærmere betegnet, så er kærligheden som individet får både en forudsætning for dets ontologiske sikkerhed samt et vellykket møde med samfundet. De universelle rettigheder sammen med solidariteten - såfremt den bygger på en fælles, åben og plural værdihorisont - forudsætter, at alle i samfundet kan se sig som ligeværdige (Honneth 2003: 17). Honneths definition af, hvornår et samfund kan karakteriseres som solidarisk, bygger på dets evne til at integrere borgernes forskellige værdihorisonter, præstationer og færdigheder, som giver mulighed for, at de kan indgå i ligevægtige inter-subjektive symmetriske relationer (Honneth 2003: 17).

Hvis individet ikke anerkendes i form af de førnævnte anerkendelsesformer, risikerer det at miste sit positive forhold til sig selv, dets mulighed for udvikling samt selvrealisering og muligheden for at få opfyldt den normative ide om det gode liv. Dette sker ikke blot ved manglende eller tilbageholdt anerkendelse, men også ved en række korresponderende krænkelse, hvilket er udgangspunktet for at forstå motivet for- eller grunden til kampen for anerkendelse (Honneth 2003: 18). Honneth definerer tre former for krænkelse, der truer med enten at nedbryde- eller vanskeliggøre udviklingen af den personlige identitet/det positive selvforhold (Heidegren 2010: 38). Her er tale om moralske former for krænkelse, der hver især udgør den interne forbindelse mellem moral og anerkendelse. Hvor anerkendelse artikuleres gennem en positiv moralsk

procedure, så er det en igennem moralsk procedure med negative subjektive oplevelser, at krænkelse artikuleres (Honneth 2003: 18).

Den første form for krænkelse er fysiske overgreb rettet mod individets kropslige integritet, såsom mishandling, tortur og voldtægt. Det er den mest basale form for ringeagt/krænkelse - det negative spejlbillede af kærligheden. Den nedbryder individets selvtillid og får den sociale verden til at fremstå som et usikkert sted (Heidegren 2010: 38).

Den anden form for krænkelse er fratagelse af rettigheder, som er rettet mod individets sociale integritet. Her frakendes eller berøves individets visse universelle rettigheder. Dette sker ofte på grund af et bestemt gruppetilhørsforhold, for eksempel etnicitet, religion eller køn. For individet medfører det, at det frakendes sin moralske tilregnelighed og dermed sin status som et fuldgyldigt og ligeberettiget medlem af samfundet. Hvilket har indflydelse på dets evne til at tage moralsk stilling og deltage i offentlige beslutningsprocesser. Et godt eksempel er den apartheid lovgivning, der først blev praktiseret i Sydafrika. Fratagelse af rettigheder nedbryder individets selvrespekt (Heidegren 2010: 38).

Den tredje form for krænkelse er nedværdigelse og fornærmelse. Denne form har et spektrum, der strækker sig fra det mest banale og forholdsvis harmløse til de groveste tænkelige former for stigmatisering. Det indebærer, at visse former for livsmåder eller selvrealisering nedvurderes og opfattes som af en lav social værdi af de øvrige medlemmer af samfundet. Honneth benytter udtrykket kulturel nedvurdering om den form for ringeagt/krænkelse (Heidegren 2010: 38). For individet har det den effekt, at det nedbryder dets selv værdsættelse, det vil sige følelsen af at være af social signifikant i et givet socialt fællesskab (Honneth 2003: 18).

2.3.7 Kritik af Honneths anerkendelsesteori

Det er især den canadiske socialfilosof Nikolas Kompridis og den amerikanske politiske filosof Nancy Fraser, der har været kritiske over for Honneths anerkendelsesteori.

Nicolas Kompridis' kritik er med til at rejse spørgsmålet om, hvorvidt det overhovedet er muligt at formulere formelle forudsætninger for det gode liv, uden at der eksplicit eller implicit aspireres til

en partikulær idé om det gode liv. Eftersom Kompridis mener, at det er svært at retfærdiggøre en universel idé om det gode liv. Ifølge Kompridis, så må Honneth bevise, at selvrealisering er et af de højeste goder og ikke blot ét ud af mange. Problemet består i, at Honneths formelle betingelser for selvrealisering er uforanderlige og dermed ikke korresponderer med det gode livs fortolkningsvarianter, der i sig selv kan betragtes som en del af det gode liv (Willig 2007: 113).

Fraser's kritik tager udgangspunkt i, at hun problematiserer den generelle og moderne dominering af identitetstænkning. Den er, ifølge Fraser, med til at underkende samt fortrænge det økonomiske aspekt i efterstræbelsen af retfærdighed og deltagelseslighed. To begreber, som Fraser mener, der bør sættes højest i et samfund. Fraser kritiserer Honneths normative ide om, at gennemlevelse af de tre ontogenetiske trin er den eneste mulighed for at opnå det gode liv. Hvilket gør, at hun iagttager Honneths teori som monistisk og betragter dens anvendelighed som begrænset. Fraser's eget begreb, som er en todelt teori, perspectual dualism, kombinerer en økonomisk omfordeling samt kulturel anerkendelse, der har til formål at forklare uretfærdighed. Eftersom hun ikke mener, at anerkendende mekanismer alene bestemmer retfærdighedsfølelsen hos et individ. Bl.a. benytter hun immigranter, og hvordan de udsættes for uretfærdighed- eller krænkelse i kraft af deres fremmede kulturelle værdier og på grund af deres ofte lave position på arbejdsmarkedet, til at eksemplificere det dualistiske perspektivs relevans. Fraser's todelte teori, dvs. en omfordeling af både anerkendelse og økonomi, er, ifølge hende, det eneste middel mod en problemstilling, der repræsenterer to uafhængige former for uretfærdighed (Fraser 2008: 18-27).

2.3.8 Kritisk teori - Honneths videnskabsteoretiske afsæt

I dette afsnit præsenteres specialets videnskabsteoretiske udgangspunkt for analysen af anerkendelse og krænkelse, som udgøres af Axel Honneth, der betragtes som den ledende 3. generations teoretiker fra Frankfurterskolen.

Kritisk teori er en samfundsteoretisk og filosofisk strømning som blev grundlagt i ca. 1930 af Max Horkheimer og Theodor Adorno og andre med tilknytning til Frankfurterskolen. Kritisk teori var oprindeligt inspireret af marxismen og psykoanalysen, hvor det fælles teoretiske udgangspunkt var

at bidrage til bevidstliggørelse af samfundet som kapitalismens grundlæggende struktur og bidrage til den politiske kamp mod undertrykkelse og udbytning (Thurén 1999: 82).

Kritisk teori er mere generelt sagt kendetegnet ved, at videnskaben ikke blot skal registrere den sociale virkelighed, som den er, men tillige bidrage til den historiske realisering af samfundet, som det bør være (Sørensen 2012: 168). Honneth tager ligeledes udgangspunkt i menneskets muligheder for selvrealisering og de strukturelle forhindringer, som er begrænsende for selvrealisering. Honneth ser her, som tidligere nævnt, anerkendelse som forudsætningen for menneskets vellykkede realisering (Willig i Honneth 2009: 12f).

2.3.9 Samspillet mellem Honneth og anden ordens iagttagelser

Honneth introducerer altså ideen om en universel uforanderlig konstant i form af menneskets behov for anerkendelse. I en videnskabsteoretisk optik har Honneth således ikke en "tom ontologi", som ellers ligger til grund for specialets analysestrategi. I specialet anvendes, som tidligere beskrevet, anden ordens iagttagelser som udgangspunkt for det empiriske grundlag. Det tilstræbes i specialet at adskille anden ordens iagttagelser og Honneths normative udgangspunkt, idet anden ordens iagttagelser knytter sig til konstruktionen af data, mens det først er i anerkendelsesanalysen og i diskussionen, at specialets normative udgangspunkt træder frem. I anerkendelsesanalysen lægges det således til grund, at anerkendelse i Honneths tre sfærer er efterstræbelsesværdigt, samt at krænkelse eller manglende anerkendelse påvirker den samlede normative orden og er essentiel for menneskers identitetsdannelse (Petersen og Willig i distinktion 2001: 56). Honneth, og specialet for den sags skyld, kan her kritiseres for at fastholde og reproducere et bestemt normalitetsbillede, der ikke nødvendigvis kan legitimeres. Foucault vil eksempelvis sige, at det er kulturelt bestemt hvad samfundet anerkender og ikke anerkender som normalt på et givent tidspunkt (Foucault 1971:100).

For nu at vende tilbage til konstruktionen af data, som forsøges frembragt gennem anden ordens iagttagelser, er der i specialet spurgt ind til respondenternes oplevelse af, at der er blevet opført en stormoske, hvormed formålet var at iagttage, hvordan begreberne anerkendelse og krænkelse træder frem og bliver til i respondenternes fortællinger. Som forfatter til specialet har jeg dermed været med til at forme et bestemt iagttagelsesblik, hvilket betyder, at specialets iagttagelser er

konsekvenser af valg, der kunne havde været anderledes (Andersen 1999: 15). Den teoretiske forforståelse af feltet har på den måde været vejledende for udformningen af interviewguiden, men ellers er det primært i den efterfølgende analyse af det empiriske materiale, at det lægges til grund at tilbageholdt anerkendelse eller former for krænkelse ses som forvrængninger og hindringer for det gode liv (Honneth 2003: 40-42) (Højlund og Juul 2005: 16).

2.4 Valg af empiri

I dette afsnit redegøres der for specialets empiriske grundlag og de overvejelser, der blev gjort under konstruktionen af dette. På samme måde som resten af analysestrategien, så er valget af empirisk materiale et kontingent valg, dvs. det kunne have været konstrueret anderledes. Ergo er det empiriske grundlag resultatet af en konstruktionsproces, hvor jeg som iagttager har sat præmisserne for udvælgelsen (Esmark, Laustsen og Andersen 2005: 11).

Specialets empiri består af artikler fra massemedierne samt kvalitative semistrukturede interviews med danske muslimer bosat i og lige omkring København. Tilgangen til interviewene er, at der er forsøgt kun at anvende kommunikation direkte fra respondenterne, eftersom jeg ønsker at undgå at iagttage iagttagelser af iagttagelser, da iagttagelsespunktet er ukendt for sådanne iagttagelser. Det er med andre ord respondenterne egne erfaringer med stormoskeen, der ligger til grund for analysen af anerkendelse og krænkelse. Eksempelvis tilstræbes det at undgå at anvende historier eller oplevelser, som respondenterne har fra anden hånd såsom fra familie eller venners, men som ikke er egne erfaringer med stormoskeen.

I henhold til valg af artikler til formanalysen er der anvendt artikler, der er fundet frem via artikeldatabasen INFOMEDIA, som er Danmarks største online mediearkiv. I den forbindelse er der foretaget et selektivt fravalg af meget normative medier såsom "Den korte avis", der åbenlyst kan kritiseres for at have en meget kritisk ontologi over for muslimer.

2.4.1 Udvalgte- og antal af respondenter

Her følger en redegørelse for valget af informanterne. Der er i specialet gennemført seks interview med forskellige danske muslimer inden for Storkøbenhavn. Hovedkriterierne for valget af

respondenterne har været følgende: De skulle være praktiserende muslimer, danske statsborgere, bosiddende i Københavnsområdet samt have benyttet den nye stormoske i Røvsingsgade. Det var intentionen at, at der i forhold til repræsentativiteten skulle have været lige mange kvinder og mænd, men der var desværre en enormt stor udfordring med henblik på at få kvindelige københavnske muslimer til at deltage. Ifølge Kvale er det vigtigt at foretage et bevidst valg af, hvor mange respondenter, der ønskes at interviewes. Der skal altså med andre ord vurderes, hvor stort et antal som er hensigtsmæssigt for at kunne opnå den tilsigtede viden (Kvale 1997: 105-108). Endvidere nævner Kvale, at der er en tendens til i kvalitative interviewundersøgelser, at antallet af respondenter enten er for stort eller lille (Kvale 1997: 108). I specialet har jeg gennemført kvalitative interviews med seks respondenter, der har opfyldt de opstillede kriterier. Det er som udgangspunkt et tilstrækkeligt antal af respondenter, som den kvalitative analyse bygger på, men der måtte meget gerne have været flere kvindelige københavnske muslimer for at sikre en større repræsentation i interviewene. Den manglende repræsentation af kvindelige københavnske muslimer kan skyldes det faktum, som flere af min mandlige respondenter forklarede mig, at hovedparten af kvindelige danske muslimer foretager deres bøn i hjemmet i modsætning til mændene, der tager i moskeen for at bede. Se figur. 1 for en nærmere præsentation af de enkelte respondenter. Ydermere er respondenterne alle repræsenterede fra en god social baggrund. De har alle en uddannelse og opvokset i familie uden skilsmisse. Ingen er på sociale ydelser, radikaliserede eller tilknytning til bandemiljø eller kriminalitet. I specialets bilag er der desuden vedlagt interviewguide samt de transskriberede interviews (se bilag 1-7).

Figur. 1

Kriterier/ Informanter	Køn og alder	Herkomst	Statsborgerskab	Uddannelse/ Beskæftigelse
Imran	Mand 36 år	Født i Danmark af pakistanske indvandrere	Dansk	Kortere videregående uddannelse/ Ground Manager i SAS
Bilal	Mand 38 år	Født i Libanon af libanesiske forældre	Dansk	Gymnasial uddannelse/ Selvstændig
Kadri	Mand 39 år	Født i Danmark af syriske indvandrere	Dansk	Længere videregående uddannelse/ Selvstændig
Amin	Mand 24 år	Født i Danmark af marokkanske forældre	Dansk	Længere videregående uddannelse/ arbejdsløs
F.B. (anonym)	Kvinde 35 år	Født i Danmark af marokkanske forældre	Dansk	Kortere videregående uddannelse/Borgerservice i Københavns kommune
Anissa	Kvinde 24 år	Født i Danmark af algeriske forældre	Dansk	Mellemlang videregående uddannelse/Account Manager i IBM

2.5 Analysedesign for formanalyse af massemediernes kommunikation

I dette afsnit præsenteres den først analyse der sættes i spil i specialet. Denne analyse er en Luhmann inspireret formanalyse, som har til formål at besvare første led af problemformuleringen: *“Hvilket billede konstrueres der af muslimer i mediernes omtale af stormoskeen i Røvsingsgade.”* Gennem formanalysen fremanalyseres formen på den kommunikation som medierne skaber i deres formidling af nyheder om muslimer og stormoskeen i Røvsingsgade. Med formanalysen vises det, hvordan medierne gennem deres information konstruerer muslimer. En konstruktion som virker konstituerende for, hvordan der kan “tales” om muslimer (Andersen 1999: 129).

Indledningsvis præsenteres den teoretiske forståelse af den Luhmann-inspirerede formanalyse, hvorefter der redegøres for, hvordan formanalysen vil blive bragt i spil i specialets første analyse.

2.5.1 Luhmanns formanalyse

Enhver kommunikation er bygget op af en særlig logik, som opdeler kommunikationen inden for en forskel mellem en markeret og umarkeret side. Hver gang der iagttages, eller i specialets

tilfælde en iagttagelse af, hvad der “informeres” om, så markeres den ene side af forskellen, og den anden side forbliver umarkeret. Når noget iagttages skabes der samtidig en blind plet. Den blinde plet er enheden af forskellen. Den blinde plet består i, at iagttageren (medierne) ikke kan se, at den ikke kan se, hvad den ikke kan se (Andersen 1999: 110f). I Formanalysen isoleres det markerede fra det umarkerede. Det er i formanalysen iagttageren, i dette tilfælde medierne, der bestemmer, hvordan omverdenen træder frem. Realiteten er i den forstand systemrelativ. Forstået på den måde, at muslimer dukker frem på den måde, som medierne markerer dem, med en, Ifølge Luhmann, særlig “logicitet” (Andersen 1999: 110, 112, 131).

Ved at anvende formanalysen som udgangspunkt for specialets analysestrategi undersøges det, hvilken forskel der knyttes an til, når medierne formidler information om *stormoskeen og dens brugere*. Der spørges til, hvilke forskelle der opstilles som ledende for, hvilken logicitet der skabes. I den forskellen lader al kommunikation, der iagttages, falde på formens markerede eller umarkerede side. Hvordan sættes den kommunikation, som moskeens brugere kan udfolde sig inden for. I ovenstående er der helt bevidst henvist til “moskeens brugere”, der kunne også have været henvist til begrebet “muslimer” eller eksempelvis “praktiserende religiøse”. Specialets formanalyse vil imidlertid vise, hvordan konstruktionen konkret træder frem i mediernes information, og hvad der sættes i opposition hertil (Andersen 1999: 110, 121).

Analysestrategiske er fremgangsmåden, at der iagttages hvilken forskel der træder frem i det empiriske materiale, og hvad der isoleres på forskellens yderside.

2.6 Analysedesign for analyse af anerkendelse og krænkelse

I dette afsnit præsenteres det, hvordan Honneths teori om anerkendelse operationaliseres og bringes i spil i analyse af anerkendelse og krænkelse, som har til formål at besvare anden led af problemformuleringen: *“hvordan kan stormoskeen fordele anerkendelse”*.

Den anden analyse, der sættes i spil i specialet, er en Honneth-inspireret anerkendelsesanalyse. Anerkendelsesanalysen har fokus på, hvordan de muslimer som er blevet interviewet i specialet, taler om anerkendelse og krænkelse, når de kommunikerer om stormoskeen. Analysestrategisk trækker analysen på en rummelig fortolkning af Honneths anerkendelsesbegreb, idet det har

været specialets hensigt at have en åben og spørgende tilgang. Honneths begreb om anerkendelse i de tre sfærer er fastholdt som en overordnet ramme for analysen, sammen med respondenternes oplevelse af anerkendelse og krænkelse i relation til kommunikationen om stormoskeen.

Iagttagelsespunktet i anerkendelsesanalysen er en operationalisering af Honneths tre sfærer, som blev præsenteret i afsnittene om Honneths anerkendelsesteori. Henholdsvis den private sfære, den retslige sfære og den solidariske sfære. Hertil iagttages det, om respondenterne kommunikerer om krænkelse. For den første af de tre sfærer, den private sfære, iagttages det om respondenterne overordnet er i stand til på en meningsfuld måde at handle, kommunikere og tage del i et fællesskab (Høilund og Juul 2007: 26). Herudover iagttages det, om stormoskeen kan bidrage til at styrke de nære familierelationer eksempelvis gennem fælles spisning eller lignende arrangementer. I relation til den retslige sfære iagttages det, om respondenterne føler, at de har lige adgang til de samme rettigheder som deres "danske" medborgere, eller om de omvendt har oplevet krænkelse i forbindelse hermed (Høilund og Juul 2007: 26). I denne del af analysen spørges der eksempelvis ind til respondenternes opfattelse af tildelingen af rettigheder i forbindelse med opførelsen af stormoskeen eller eventuelle oplevelser af krænkelse i forbindelse hermed. Den tredje del af anerkendelsesanalysen berører den solidariske sfære. Her iagttages det, om stormoskeen har haft en betydning for respondenternes følelse af anerkendelse i sociale fællesskaber. Føler de sig mere anerkendt i Danmark, og har stormoskeen bidraget til dette?

Overordnet er formålet med analysen af anerkendelse og krænkelse at vise, om respondenterne oplever en opblomstring eller en glæde ved stormoskeen, der gør, at de føler sig anerkendt i det danske samfund, og dermed giver dem mulighed for at forfølge det, som Honneth opstiller som "det gode liv". Eller er der omvendt tale om krænkelse, når samtalen falder på stormoskeen (Høilund og Juul 2007: 27). Samlet set vil anerkendelsesanalysen afslutningsvist besvare anden del af problemformuleringen "*hvordan kan stormoskeen fordele anerkendelse*".

3.0 ANALYSEDEL

I dette afsnit sættes de to analyser i spil ledsaget af en diskussion. Inden da introduceres et kort oprids om stormoskeen i Rovsingsgade. Herefter følger den første analyse, der er en formanalyse af massemediernes kommunikation, og som har til formål at svare på den første del af problemformuleringen. Dernæst følger den anden analyse, der er en Honneth inspireret anerkendelsesanalyse, og som har til formål at besvare den anden del af problemformuleringen. Sidst rundes der af med en diskussion, der tager udgangspunkt i de fremanalyserede pointer fra de to foregående analyser, som har til formål at besvare den tredje og sidste del af problemformuleringen.

3.1 Stormoskeen i Rovsingsgade - et kort oprids

Den 19. juni 2014 blev moskeen i Rovsingsgade indviet. Moskeen med tilhørende minaret er den første af sin slags i Danmark. I daglig tale omtales den som Københavns stormoske mens dens officielle navn er "Hamad Bin Khalifa Civilisation Center", opkaldt efter den afdøde emir i Qatar (Sheikh Hamad Bin Khalifa).

Det er Københavns Store Fond, som har været bygherre for projektet. Fonden blev oprettet af den muslimske organisation "Dansk Islamisk Råd" i 2008.

Selve processen med at få bygget en stormoske har pågået siden 2005. Stormoskeen er på sin vis en udløber af Muhammed-krisen. I 2005 tog Dansk Islamisk Råds daværende formand til mellemøsten, hvor han argumenterede for, at konflikten skulle løses ved at udbrede forståelsen for Islams værdier og kultur i Danmark, og det kunne ske gennem en ny moske og et kulturcenter. Det kom Qatars forhenværende emir Sheikh Hamad Bin Khalifa for øre, og han besluttede herefter at donere 150 millioner kroner til projektet (Højsgaard 2013).

Det er Københavns borgerrepræsentation, der har besluttet at give tilladelse til projektet. Dog fulgte der en betingelse med tilladelsen, hvilket har betydet for stormoskeen, at den ikke må indkalde til bøn fra minareten (Vincent & Johansen 2012). Stormoskeen er tegnet af Metin Aydin, arkitekt hos Johannsens Arkitekter. Arkitektonisk er Centeret opdelt således, at selve moskeen er

placeret i vestfløjen, mens østfløjen er forbeholdt et kulturhus, der tilbyder en række forskellige faciliteter blandt andet en restaurant, møderum, reception, bibliotek og mediecenter, ældrecenter, fitnesscenter mv. (Nielsen 06.01.2014a).

Med introduktionen af moskeen er Danmark således ikke længere det eneste land i Europa uden en stormokse (Saietz 2013).

3.2 Formanalyse af massemediernes kommunikation

Med formanalysen undersøges det, hvilke iagttagelsesoperationer der kan iagttages som ledende i massemediernes kommunikation om de medborgere, der anvender stormoskeen. Dette sker med henblik på at besvare det første led i problemformuleringen: *Hvilket billede konstrueres der af muslimer i mediernes omtale af stormoskeen i Røvsingsgade*. Det vil i specialet blive besvaret ved at undersøge, om der findes en overordnet kommunikationsform i massemediernes kommunikation om muslimer i tilknytning til stormoskeen.

3.2.1 Finansiering fra diktaturstaten Qatar

Allerede inden det første spadestik til moskeen var taget, opstod der polemik i forbindelse med finansieringen af stormoskeen. En række tilløb til moskeprojekter i og omkring København løb ud i sandet som følge af problemer med afklaring af finansieringen, men med en finansiering på op imod 150 mio. d.kr. fra den daværende emir fra Qatar var finansieringen af Københavns første stormoske en realitet. Ses der overordnet på det empiriske materiale afstedkom donationen fra Qatar stor mediemæssig opmærksomhed. Følgende citat er af Lars Aslan Rasmussen, der er socialdemokrat og medlem af Københavns Borgerrepræsentation:

“Den slags gaver fra Qatar er ikke gratis, og jeg er bekymret for, at muslimer i Danmark risikerer at blive radikaliseret og skubbet endnu længere væk fra det samfund, som de skal være en del af.”
(Nielsen 2013).

I ovenstående citat af Lars Aslan Rasmussen insinuerer han, at det ikke er muligt at modtage en donation fra Qatar uden medfølgende krav. Krav som kan medføre, at muslimer som gruppe bliver radikaliseret og bevæger sig længere væk fra danskerne. Det kan her iagttages, at muslimer

konstrueres som en selvstændig gruppe, der står i opposition til danskerne. Med tilkomsten af stormoskeen opstår der risiko for, at forskellen mellem muslimer og det etablerede samfund bliver endnu større.

Over en bred kam synes der i kommunikationen at kunne iagttages en konnotation mellem stormoskeen og Qatar. Når Qatar markeres i kommunikationen omtales landet som en diktaturstat ledet af det muslimske broderskab, som i en række arabiske lande arbejder for en sharia-baseret stat. Den tidligere imam Ahmed Akkari hævder direkte, at moskeen styres af det muslimske broderskab via diktaturstaten Qatar (Olsen 2014). Ahmed Akkari er ellers fortaler for en stormoske i Danmark, som han kalder for en *"grundlæggende en god idé, fordi det sender et godt signal..., men den må bygge på demokratiske værdier."* (Ertmann 2014).

Overordnet set fremstilles Qatar i det empiriske grundlag som en diktaturstat med et problematisk forhold til menneskerettighederne. Logikken synes at være, at stormoskeen ufrivilligt "suger" på Qatars "negative" omtale som en slags parasitær kommunikation (Andersen 2002: 22f). Der bliver kort sagt sat lighedstegn mellem Qatar og stormoskeen i kommunikationen, hvilket medfører, at alt den negative omtale af diktaturstaten Qatar overføres til stormoskeen.

Dermed markeres den generelle mangel på menneskerettigheder i diktaturstaten som værende synonym med stormoskeen i mediernes omtale. Analysestrategisk kan det iagttages således diktatur]. På ydersiden af formen markeres det, som Lars Aslan i ovenstående citat kalder det samfund muslimerne *"skal være en del af"*, og som ifølge Ahmed Akkari, *"må bygge på demokratiske værdier."* Dermed træder følgende forskel frem når muslimer, som har et tilhørsforhold til moskeen omtales:

Diktatur] Demokrati.

Mohamed al Maimouni har som talsmand for stormoskeen svaret på et utal af spørgsmål i relation til finansieringen af stormoskeen. Dermed har han via medierne også medvirket til konstruktionen af det billede, der tegnes af muslimer. Det billede, der konstrueres i medierne, er således ikke absolut entydigt, men der synes at tegne sig et billede af et særligt fokus fra mediernes side i

retning af, at når medierne selekterer, så gives der særligt spaltepads til det opsigtsvækkende og de meget kritiske spørgsmål.

Mohamed al Maimouni lægger i følgende citat vægt på, at man har mulighed for at iagttage og opleve moskeen på første orden. Han opfordrer til, *"at politikerne kommer og danner deres eget billede af stedet frem for at blive påvirket af negative historier i medierne ..., og han forsikrer, at Qatar ikke får nogen indflydelse på driften."* (Johansen 2014a).

Endvidere oplyser han, at der fra Qatars side kun var to betingelser, som stormoskeen skulle opfylde for at få pengene. *"Den ene var, at vi skulle dokumentere, at vi ikke har nogen forbindelse til terrororganisationer. Den anden var, at vi skulle tilhøre den moderate retning inden for islam. Det vil sige, at man skal have en lokal forståelse af islam, sådan at man tilpasser islam til det lokale samfund, man befinder sig i"* (Jensen 2013).

3.2.2 Bekymring for radikalisering

Det er som nævnt i analysestrategien ikke specialets ærinde at afgøre, hvad der er sandt eller falsk, men blot at iagttage, hvilket billede der konstrueres i medierne. Det træder i midlertidigt tydeligt frem, at den finansielle sammenhæng mellem Qatar og stormoskeen stort set er allestedsnærværende i kommunikationen. Den manifesterer sig nærmest som en marxistisk ontologi, der lægger sig som et tåge over kommunikationen og legitimerer enhver kritisk vikling i medierne.

"Det stenrige sheikdømme leger ikke kun julemænd. De har også kastet penge ind i konflikten i Syrien, hvor de har givet penge til jihadister." (Kellberg Ishøy 2014a).

I ovenstående citat kædes Qatar sammen med syrienkrigere og jihadister. En sammenhæng som det iagttages, at medierne knytter an til, og som det er forsøgt vist i ovenstående, kobles til stormoskeen. Eksempelvis udtrykker Flemming Steen Munch, Venstres gruppeformand i København, betænkelighed ved muslimerne i moskeen *"Det er klart, at det sætter nogle tanker i gang, når Qatar", "Man kan frygte for radikalisering, og der bør holdes nøje øje med, hvad der kommer til at foregå i moskeen"* (Nielsen 2013). Udsagnet lægger sig i forlængelse af Lars Aslan

Rasmussens bekymring for, at muslimer i Danmark risikerer at blive radikaliseret. Dansk Folkepartis Carl Christian Ebbesen knytter ligeledes an til radikaliseringstanken: *”Det er dybt bekymrende, at der snart åbner et monument for islamistiske holdninger midt i hovedstaden, Og der er al mulig grund til at holde øje med, om aktiviteterne holder sig inden for lovens rammer”* (Nielsen 2014a).

Det billede, der tegner sig af moskeens brugere i ovenstående iagttagelsesoptik, er et billede af muslimer som potentielt radikaliserede, hvilket formanalytisk tager sig således ud:

Radikaliserede (diktatur)] ? (demokrati)

Det analysestrategiske spørgsmål er nu, hvad der markeres på den umarkerede side.

En række moskeer i Danmark har måttet svare på kritiske spørgsmål i forbindelse med, at et ukendt antal unge radikaliserede muslimer er taget til Syrien for at kæmpe i den verserende konflikt. Heller ikke stormoskeen i Rovsingsgade er gået hus forbi i den sammenhæng. I nedenstående citat kan det iagttages, hvordan journalisten stiller en række kritiske spørgsmål med fokus på konflikt:

”Anerkender du ikke, at der er radikaliserede islamister i Danmark?”

”Vi fordømmer ekstremisme, uanset om den kommer fra muslimer eller ikkemuslimer. Men hvis du kalder det islamistisk ekstremisme, fordømmer du verdens halvanden milliard muslimer og gør dem alle til ekstremister. Vi skal hellere fordømme dem, der gør noget forkert”

”Så lad os tale om de mindst 110 personer, som er rejst fra Danmark til Syrien eller Irak for at kæmpe. Er de et problem i dine øjne?”

”Selvfølgelig er det et problem, men vi skal finde årsagen til, at de tager af sted. Ligesom hvis man går til lægen med ondt i maven, skal man vide, hvad der er galt, før man kan behandle lidelsen”

(Nielsen 2014b)

Mohammed Ali Blaoo, som er imam i stormoskeen, afviser desuden at have kontakt til personer, som er rejst til konfliktzonen eller har planer om det. Ligesom han under fredagsprædiken og eidbøns-prædiken klart og tydeligt har opfordret alle til ikke at rejse til Syrien. Mohammed Ali Blaoo italesætter generelt en moderat linje ift. sin holdning til danske muslimers deltagelse i konflikten i Syrien: *"Hvis man føler sig ramt af en uretfærdighed, skal man ikke svare med våben, men med dialog,"* (Nielsen 2014b).

Hvor der kan iagttages en konstruktion af stormoskeens muslimer som potentielt radikaliserede, synes det at kunne iagttages, hvordan imam Mohammed Blaoo besvarer de kritiske spørgsmål med henvisning til et moderat udgangspunkt, som knytter sig til de demokratiske danske værdier via en fordømmelse af ekstremisme og et ønske om dialog. Den umarkerede side af forskellen kan dermed konstrueres således:

Radikaliserede (diktatur) | moderate (demokrati)

3.2.3 Kvindeundertrykkelse

I Jyllandsposten kunne det allerede inden moskeens åbning læses, at Martin Henriksen (MF, DF) kunne se Qatars *"fundamentalistiske udlægning af islam slå igennem ift. kvindernes stilling i moskeen"*, i det kvinder og mænd skal benytte hver sin indgang til moskeen, og kvinderne sidder afskærmet på en balkon (Johansen 2014b).

Mohamed al Maimouni tilføjer, at man ikke behøver at bruge samme indgang for at føle sig ligestillet. Ifølge ham er kvinderne med i alle møder, beslutningsprocesser og i bestyrelsen for Dansk Islamisk Råd: *"Det eneste sted, hvor kvinder skal være bag mænd, er af logiske årsager, når de skal praktisere deres bøn."* Dansk Islamisk Råd ønsker ifølge Mohamed al Maimouni at tilpasse sig det danske samfund, men de ønsker ikke at ændre på dette, da de ikke vurderer, at det har noget med ligestilling at gøre. Der er tale om en rent praktisk foranstaltning (Johansen 2014b).

I det empiriske materiale kan der iagttages et stort fokus på sagen, som tydeligt markeres i kommunikationen som kvindeundertrykkelse.

Kvindeundertrykkelse (radikaliserede, diktatur) | ? (moderate, demokrati)

Det kan hertil iagttages, at mediernes skriverier om stormoskeen har en "spill-over" effekt ind i det politiske system, hvor beskæftigelses- og integrationsborgmester Anna Mee Allerslev bliver afkrævet svar i sagen om kvindeundertrykkelse i stormoskeen. Således bliver Anna Mee Allerslev i debatprogrammet "Debatten" på DR2 spurgt om følgende:

Clement Kjersgaard: Du vil ikke give kvinder adgang til moskeen på lige fod med mænd?

Anna Mee Allerslev: De har jo lige adgang. De sidder jo bare et andet sted.

Clement Kjersgaard: Men du vil ikke lade dem sidde, hvor mændene sidder?

Anna Mee Allerslev: Jeg skal jo ikke diktere, hvad der foregår i moskeen. Betingelsen for min støtte har været, at det er en moske i en dansk kontekst med uafhængig bestyrelse og ubetingede donationer. (Ritzau 2013).

Anna Mee Allerslev holder fast i, at hun støtter stormoskeen som en moske for alle, og hvor ingen er udelukket, men hun ønsker ikke at stille krav til, hvad der foregår i moskeen.

I debatten mellem Clement Kjersgaard og Anne Mee Allerslev synes Clements argument at være, at hun ikke både kan markere, at det skal være "en moske for alle" (Ritzau 2013), og at kvinder og mænd ikke sidder sammen i moskeen. De to argumenter anføres af Kjersgaard som forskelle, der ikke kan være på samme side i kommunikationen. De to ting må nødvendigvis være hinandens forskelle.

Om de to holdninger kan adskilles må være iagttagerafhængigt. Mediernes iagttagelsespunkt synes at være konstrueret ud fra "vores" værdier – danske værdier, som er, at for at noget (en moske) kan være for alle, må den være funderet på den absolutte værdi om "ligestilling" mellem kønnene.

Kvindeundertrykkelse, (radikaliserede, diktatur) | Ligestilling (moderate, demokrati)

At der i stormoskeen skal være absolut ligestilling mellem kønnene efter danske forhold, bør vel her iagttages som en assimileringstrategi, der ikke umiddelbart er realistisk.

Hvis blikket atter rettes mod spørgsmålet om, hvorvidt en moske kan være åben for alle og samtidig have ligestilling, så kunne et mere multikulturalistisk udgangspunkt være at italesættelsen af ligestilling, som noget hvor kvinder sidder i bestyrelsen og har medbestemmelse, være et skridt i retning af et mere dansk syn på ligestilling, end man ser i mange andre moskeer verden over. Uden at der her skal forfalde til en relativistisk multikulturalisme, så virker iagttagelsespunktet, hvor der henvises til forskellen mellem muslimer og danskere, afgørende for konstruktionen af muslimer i medierne.

3.2.4 Synet på homoseksualitet

Lars Aslan Rasmussen tager i det efterfølgende citat ligeledes de danske værdier om fri seksuel orientering med ind i diskussionen om stormoskeen. Ifølge ham mangler forslagsstillerne viljestyrke til at udfordre muslimske dogmer: *"Jeg synes, man skulle tage fat, hvor det gør mest ondt og se, om man kunne lave en moske, hvor homoseksuelle var velkomne og for eksempel kunne blive viet"* (Ritzau 2013).

Udtalelserne lægger sig i slipstrømmen på et af de mest omdiskuterede emner i det empiriske grundlag for formanalysen. Omdrejningspunktet for diskussionen er følgende udtalelse fra talsmanden Mohamed al Maimouni:

"Inden for islam er homoseksualitet noget, der er forkert, selvfølgelig. Da betragter man det ligesom, at man er syg. F.eks. i Dansk Islamisk Råd har vi haft et tilfælde med en homoseksuel, der

kom til os. Han ville gerne snakke om homoseksualitet. Det gør vi med åbne arme. Man kan sagtens få rådgivning, hvis man selv har lyst til at komme ud af den situation, man er i. Men i Koranen er homoseksualitet det, man kalder haram – forbudt – det er det, siger Mohamed al Maimouni, der tilføjer, at alle er velkomne i moskeen, og at man ikke står i døren og spørger om seksuel eller religiøs orientering.” (Johansen 2014b).

At homoseksualitet sidestilles med en sygdom er ifølge daværende integrationsminister Manu Sareen problematisk: *”jeg er rigtig ked af udtalelserne, for det har jo ikke noget at gøre med det danske frisind og den danske fortælling om homoseksuelle, som vi har arbejdet benhårdt på i rigtig mange år”* (Trier 2014).

I medierne gives der desuden spalteplads til Inger Støjberg (MF, V), som ikke lægger fingrene i mellem i sine udtalelser: *”Det er stærkt bekymrende, at vi nu får en stormoske, der åbenlyst har et had til homoseksuelle. Det er slet ikke foreneligt med de værdier, som vi har i Danmark, hvor der skal være plads til alle uanset seksuel orientering.”* (Johansen 2014b).

Det kan her iagttages, hvordan udtalelserne fra Mohamed al Maimouni sættes i kontrast til det danske frisind og tankerne om en fri seksuel orientering, som danskerne har arbejdet så hårdt for at opnå, mens der med Inger Støjbergs retorik konstrueres et meget tydeligt billede af muslimer som homofobiske. Med et formanalytisk blik ser iagttagelsen således ud:

Homofobi (diktatur, radikaliserede, kvindeundertrykkelse) | Fri seksuel orientering (demokrati moderate, ligestilling).

Ifølge Luhmann har medierne en præference for usædvanlige nyhedshistorier, der har at gøre med konflikt (Luhmann 2002: 43). I nedenstående citat kan det i iagttages, hvordan en journalist fortsat på moskeens åbningsdag spørger ind til stormoskeens holdning til homoseksuelle:

”Hvad synes du om, at den københavnske politiker Yildiz Akdogan kom med en broche, som støtter homoseksuelles rettigheder? Det har hun ret til. Vi bedømmer ikke folk på deres seksualitet og blander os ikke i, hvad folk laver derhjemme, svarer talsmanden, som mener sig fejlciteret i synet på homoseksualitet.” (Nilsson 2014).

Det kan her iagttages, at Journalisten spørger ind til den potentielle konflikt i en historie, som allerede har kørt en del i medierne. Hos henholdsvis Mohamed al Maimouni og journalisten synes det at træde frem, at de i deres kommunikation knytter an til logikken i funktionssystemerne religion og massemedier. Maimouni henviser til helligskriften som ”program”, hvorefter det fremgår, at homoseksualitet er haram, men understreger at homoseksuelle er velkomne i moskeen. Journalisten markerer konflikten i sit spørgsmål til talsmanden, hvortil Maimounis oplyser, at han føler sig fejlciteret i synet på homoseksuelle.

Direkte adspurgt af medierne, oplyses det, at muslimske homoseksuelle ikke ser noget problem i at komme i stormoskeen i København: *”Jeg vil føle mig helt tryk ved at komme i moskeen”*, siger Fahad Saeed, kommunikationsansvarlig i foreningen Sabaah, til DR København. (Sabaah er en forening for homo-, bi- og transkønnede med anden etnisk baggrund end dansk) Selvom Fahad Saeed er ked af udtalelsen om, homoseksuelle er syge, men lægger samtidigt vægt på det positive i, at homoseksuelle er velkomne i moskeen (Bolvinkel 2014).

3.2.5 Dem i os

I ovenstående er der konstrueret en række forskelle, som træder frem i kommunikationen, og som sætter rammerne for, hvordan der kommunikeres om de muslimer der anvender stormoskeen. Da en formanalyse kan betragtes som en ”leg” med forskelle, kunne ovenstående analyse have været frembragt med et andet udfald. Af øvrige temaer, som træder frem i det empiriske grundlag, kan nævnes dialog, ytringsfrihed, religionsfrihed og indoktrinering, integration og parallelsamfund. Alle væsentlige temaer for kommunikationen, når stormoskeens brugere omtales.

Der synes dog at være én helt overordnet ledeforskel i kommunikationen, som al kommunikationen styres efter, og som alle de ovennævnte forskelle lader sig underordne. Den særlige logik, der styrer kommunikationen, kan iagttages i nedenstående citat af Pia Allerslev, som i øvrigt blev kritiseret fra flere sider for sit fremmøde på åbningsdagen for moskeen:

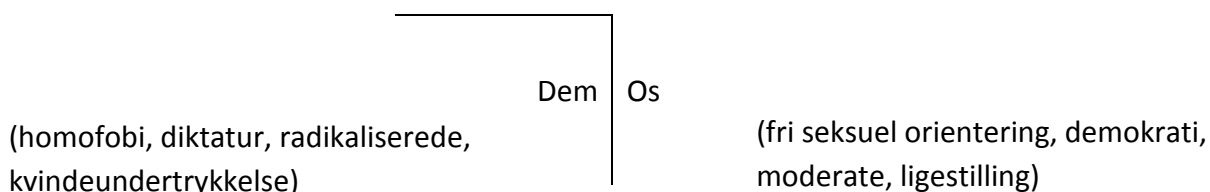
"i stedet for at boykotte åbningen tror jeg på, at vi ved at vise os også sender et klart signal om, at vi forventer, der leves op til de regler og spilleregler, vi har i vores samfund. Dialog er altid bedre end tavshed" (Kellberg Ishøy 2014b).

I ovenstående kommunikerer Pia Allerslev, at hun er en del af et samfund (os), som ønsker at sende et signal til muslimerne i stormoskeen (dem) om, at de skal leve op til vores regler i vores samfund. Et samfund, som de ikke omtales som værende en del af.

Massoud Fourouzandeh tidligere muslim og nuværende præst retter i Kristeligt Dagblad en hård kritik af Pia Allerslev:

"Når en ung og uerfaren politiker går imod resten af Danmark og sine politiske kollegaer og møder op i stormoskeen for at sige tillykke, ... har [hun] ikke forstået, at dette forkerte signal er med til at styrke Islams undertrykkende og diskriminerende værdier, når det handler om ligestilling og generelle menneskerettigheder" (Fourouzandeh 2014).

I ovenstående kritik af Pia Allerslev konstrueres der ligeledes et "os" og et "dem". I ovenstående er "os" beskrevet som Danmark, mens islam benævnes "dem". Det kan iagttages, at selve italesættelsen af forskellen mellem "dem" og "os" ligger til grund for konstruktionen af muslimer i mediernes omtale af stormoskeen. Formanalysen havde til formål at besvare første led af problemformuleringen: *Hvilket billede konstrueres der af muslimer i mediernes omtale af stormoskeen?* Det billede der konstrueres, tager sig billedligt talt således ud:

Et billede, der viser en overordnet iagttagelse af forskellene mellem "dem" og "os", hvor vinklingen i italesættelsen i medierne, er, at aktiviteterne i stormoskeen er noget, der skal holdes et skarpt øje med, da der synes, at være en sammenhæng med diktaturstaten Qatar, som kan

resultere i manglende menneskerettigheder og radikalisering. Endvidere tegner der sig et billede af muslimerne som homofobiske og kvindeundertrykkende, alt sammen værdier som ikke er repræsenteret i det danske samfund. Billedet er naturligvis mere nuanceret, end det er illustreret i ovenstående, idet at avisartiklerne også har medtaget repræsentanterne for stormoskeens vinkel på sagen. Det virker imidlertid, som om at massemediernes ikke er i stand til at samle denne kommunikative feedback op. Systemet synes ikke at lade sig irritere og ændre formen, som er "dem" og "os". I en bredere systemteoretisk kontekst synes Luhmanns iagttagelse af massemediernes som værende fokuseret på konflikt og med et ønske om at kommunikere let forståeligt til en bredest mulig modtagerkreds at være korrekt. Det store fokus på konflikt synes at efterlade læseren med en følelse af en manglende dybde i journalistikken.

3.2.6 Bindestragsdanskere

I følgende citater har et par indvandrere udtalt sig om deres følelse af at være en del af to kulturer, altså noget andet end "dem" og "os":

"Man kan sagtens være dansk og muslim, med danske værdier og muslimske værdier" (Jensen 2013).

"I og med at man er født og opvokset i Danmark, så er man dansk. Og når du tager tilbage til hjemlandet og føler dig fremmed dér og glæder dig til at komme hjem til rugbrødet, så er det måske der, det går op for dig, at du ikke kun er dansker, men OGSÅ er dansker. Så er du bindestregsdansker." (Jensen 2013).

Medierne synes generelt i deres italesættelse at være blinde for ovenstående iagttagelser. Iagttagelser, der sammen med resultaterne af anerkendelsesanalysen vil blive behandlet i diskussionen, og give et yderligere indblik i ???.

3.2.7 Delkonklusion 1

I foranalysen af massemediernes kommunikation kan det, når der kommunikeres om muslimer i tilknytning til stormoskeen, iagttages, at der knyttes an til en overordnet ledeforskel, som kløver verden i et "dem" og et "os". En forskel, der er styrende for, hvordan al kommunikation om

brugerne af stormoskeen konstrueres. Der tegner sig et billede af en konstruktion, hvor Dem og os ledeforskellen, repræsenterer henholdsvis muslimerne (dem) og det danske samfund (os). Det markerede og det umarkerede rum fremstiller "dem" og "os" som kulturelle og værdimæssige forskelle som i formanalysen konstrueres således:

Homofobi, diktatur, radikaliserede, kvindeundertrykkelse og fri seksuel orientering, ligestilling, moderate, demokrati.

I massemediernes kommunikation synes der at mangle en evne til at samle den kommunikative feedback op, som systemet modtager fra omverdenen. Forstået på den måde, at massemedierne opererer ud fra en Dem og os logicitet med et fokus på konflikt, som efterlader læseren med en efterspørgsel på dybde i journalistikken. Massemedierne bliver blinde for, hvordan nogle indvandrere fra muslimske lande eksempelvis kan italesætte sig selv som værende en del af to kulturer og samtidig føler sig danske i stedet for at konstruere deres tilhørsforhold til Danmark ud fra den ovenstående Dem og os ledeforskel.

Det er nu blevet tid til at vende blikket mod den Honneth-inspirerede analyse af anerkendelse og krænkelse, hvis formål er at undersøge, hvordan stormoskeen i Røvsingsgade kan tildele anerkendelse.

3.3 Analyse af anerkendelse og krænkelse

Med analysen af anerkendelse og krænkelse er der fokus på de data indsamlede empiri fra de kvalitative semi-konstruerede interviews med danske muslimer bosat i København. Hvordan træder anerkendelse og krænkelse frem i empirien, når de kommunikerer om stormoskeen? Dette undersøges med henblik på at besvare den anden del af problemformuleringen: *Hvordan kan stormoskeen fordele anerkendelse?* For at kunne besvare dette spørgsmål undersøges det, hvordan respondenterne taler om personlig oplevelse af begreberne anerkendelse og krænkelse i de tre forskellige sfærer, som Honneth omtaler som den private, den retlige og den solidariske sfære, når der spørges ind til deres oplevelser med stormoskeen. For at skabe et analytisk overblik operationaliseres analysen ud fra de tre sfærer. Det medfører således, at først vil iagttagelsespunktet være den private sfære, og hvorvidt respondenterne oplever anerkendelse

eller krænkelse, samt om introduktionen af stormoskeen har haft indflydelse på oplevelsen. Herefter vil det være den retslige sfære og til sidst den solidariske sfære.

3.3.1 Den private sfære

I den private sfære iagttages det, dels hvorvidt de interviewede respondenter har fået tildelt anerkendelse eller krænkelse i løbet af deres opvækst, hvilket er en forudsætning for, at respondenterne overhovedet kan etablere et positivt selvforhold samt vedligeholde den fundamentale selvtillid. Dette har indflydelse på, om respondenterne er i stand til at indgå i inter-subjektive forhold og udtrykke sig selv i nære fællesskaber og samfundsmæssige forhold. Dernæst iagttages det, om stormoskeen stiller mulighedsbetingelser til rådighed for respondenternes oplevelse af anerkendelse i den private sfære.

Ud fra de kvalitative interview spørgsmål med relation til den private sfære, kan det iagttages, at respondenterne generelt kommunikerer om en tryk og stabil barndom:

“Min opvækst den er... den husker jeg rigtigt meget, den var rigtig god, mine forældre har taget sig rigtigt godt af os, vi var fire søskende, og vi havde et meget meget stærkt fællesskab” (Bilag 2, Imran: 72).

“Jeg tror sgu ikke, at jeg kunne have bedt om tryggere rammer” (Bilag 4, Kadri: 94)

Dog kan det også observeres, at enkelte af respondenterne er en smule tøvende, når de kommunikerer om, hvordan de selv opfatter deres barndom. Dette gælder blandt andet for respondenterne Anissa, når hun besvarer spørgsmålet: *“nævn tre gode ting fra din barndom, der involverer dine forældre”*. I hendes kommunikation kan det umiddelbart ikke iagttages, at hun kommunikerer om sin barndom med den samme affektion, som det kan observeres i ovenstående udtalelser fra respondenterne Imran og Kadri.

“Tre positive ting?? Ærhmmm jamen, at de var multikulturelle, altså at de både... øhh de kunne finde ud af at balancere både mellem den danske kultur og deres egen kultur og æhhh... øhh ja men det med at balancere mellem to kulturer, og det at de også prøvede at give os noget fra øhh begge kulturer ikke... og det syntes jeg var vigtigt, at vi både vidste noget om det ene og det andet.

Øhhh og at øhhh... hvad var der mere... at de var meget målrettet... de lærte os det der... æhh at det var vigtigt, at man var en del af samfundet, og at man arbejdede og gik i skole, at det var vigtigt, at man fik en uddannelse osv... så det er nok de tre ting, som var positive, altså balancen mellem to kulturer, og det at være en del af samfundet og og... og det med at uddanne sig og... og ligesom få en god plads i samfundet..” (Bilag 7, Anissa: 133)

Dog kan det iagttages, at respondenterne Anissa selv opfatter sin barndom overordnet som en positiv oplevelse,

“Jo... i det store hele, så havde jeg en rigtig god barndom” (Bilag 7, Anissa: 133)

I forhold til om stormoskeen stiller mulighedsbetingelser til rådighed for at tildele anerkendelse i den private sfære, kan det iagttages, at stormoskeen tilbyder forskellige sociale aktiviteter, hvor den sociale interaktion med den nærmeste familie og venner kan udfoldes. Dette kommunikerer respondenterne også om:

“Det er jo alt, altså, i netop denne moske, der er udover fredagsbønnen, så er der også diverse lektiehjælp inden for bl.a. religion og også, hvis man f.eks. har problemer i skolen der, så kan man få hjælp. Der er fitnesscenter, der er restaurant, så der er faktisk alt, eller hvad skal man sige” (Bilag 2, Imran: 71)

“...Men i den stormoske, der er der tit arrangementer, hvor der kommer nogle af de største, højere lærte og fortæller om nogle bestemte emner...” (Bilag 4, Kadri: 92)

“Jamen der bliver holdt mange sociale arrangementer...” (Bilag 7, Anissa: 131)

Stormoskeen stiller altså ved første øjekast mulighedsbetingelser til rådighed for at dyrke og pleje relationer med de nærmeste pårørende gennem de sociale arrangementer, som den tilbyder sine brugere. Dog kan det observeres i interviewene, at der er delte meninger, om hvorvidt introduktionen af stormoskeen har haft indflydelse på respondenterne og deres sociale interaktion med deres nærmeste familie og venner. Hos respondenterne F.B. kan det observeres, at hun kommunikerer om en bestemt årsag til, at det ikke har haft særlig stor indflydelse på hendes nære familie og venners sociale interaktion, nemlig en sproglig barriere:

“Skal jeg være helt ærlig? Så har det ikke haft den store betydning for mig og min familie... det er ikke. Altså det har ikke haft nogen betydning overhovedet, for det er ikke noget vi gør sammen overhovedet... det er lidt svært når man har forældre... altså hvis der bliver lavet noget på ét sprog, og den ene halvdel taler rigtigt godt dansk, og den anden taler måske ikke... i hvert fald ikke godt nok dansk til at overvære et foredrag... så det er ikke noget, der vil samle os i en moske... alligevel...” (Bilag 6, F.B.: 122)

I interviewene kan det også iagttages, at for nogen af respondenterne bliver stormoskeens tilbud om sociale arrangementer, og derigennem social interaktion med den nærmeste familie og venner, benyttet flittigt. Dette var gældende for respondenterne Anissa:

“Jaja... med familien og også med veninder og f.eks. under ramadanen, hvor jeg havde holdt middag for mine veninder og så om aftenen har vi taget derover for at bede... æhhh og så kom vi hjem igen, og jeg har også været til sociale arrangementer dernede og til foredrag og lignende, som jeg også nævnte før... øh og det... jeg har også benyttet mig af restauranten sammen med familien og venner og det er super hyggeligt...” (Bilag 7, Anissa: 134).

3.3.2 Opsummering af den private sfære

Samlet set kan det iagttages, at de medvirkende respondenter kommunikerer om en tryk og stabil barndom, hvor de har fået tildelt anerkendelse i en sådan grad, at de som voksne besidder et positivt selvforhold. Således er de, ifølge Honneth, i stand til at indgå i inter-subjektive forhold samt udtrykke sig selv i nære sociale fællesskaber og samfundsmæssige forhold. Det kunne umiddelbart ikke observeres, at respondenterne kommunikerede om, at de havde erfaret krænkelse i den private sfære, mens de var børn. Derudover kan det iagttages, at stormoskeen stiller mulighedsbetingelser til rådighed i form af sociale arrangementer og tilbud, hvor den sociale interaktion med den nærmeste familie og venner kan plejes, og den gensidige anerkendelse i den private sfære kan understøttes. Herudover har stormoskeens talsmand, Mohamed Al Maimouni, udtalt, at muslimer der kommer i stormoskeen, udover de sociale arrangementer mv., kan få hjælp og vejledning af en imam om familieforhold og lignende. En rådgivning, der ifølge talsmanden, naturligvis sker inden for rammerne af gældende dansk lovgivning. Dette kan være med til at styrke de muslimske familiers evne til at navigere mellem de to kulturer. Således at de

bliver bedre til at løse de familierelaterede problemstillinger, der knytter sig til det at være en minoritetsfamilie (Nielsen 2014a). Det kan dog observeres, at det ikke var alle de interviewede respondenter, der valgte at udnytte disse muligheder for social interaktion med den nærmeste familie og venner.

3.3.3 Den retlige sfære

I analysen af den retlige sfære undersøges det, hvordan de interviewede respondenter kommunikerer om, at de bliver anerkendt som fuldgældende medlemmer af samfundet med universelle rettigheder på lige fod med andre ikke muslimske danskere hvilket er med til at opretholde selvrespekt og agtelse for individet. Ligeledes undersøges det, om de har oplevet krænkelse og fratagelse af førnævnte rettigheder. Herefter fokuserer analysen på, hvordan det kan iagttages, at introduktionen af stormoskeen har haft indflydelse på respondenterne i deres opfattelse af, at de får tildelt anerkendelse eller krænkelse i den retlige sfære.

I interviewene kan det iagttages, at respondenterne har en forskellig opfattelse af, hvorvidt de føler, at de bliver anerkendt eller krænket i den retlige sfære. Der er de respondenter, hvor det kan observeres, at de aldrig eller sjældent har haft behov for offentlige ydelser som for eksempel, kontanthjælp, boligsikring, dagpenge mv.. Hvorfor de kun ganske få gange har haft mulighed for at opleve krænkelse i velfærdsstatens system. Dette kan blandt andet iagttages hos følgende respondenter:

“Jeg passer meget mig selv, jeg har ikke rigtig brug for nogle sociale ydelser, jeg har et fuldtidsjob, jeg passer mig selv, og hvis der er noget, så har jeg aldrig følt, at jeg føler mig uden for” (Bilag 2, Imran: 75).

“Jeg har faktisk aldrig... altså,.. jeg tror, at jeg har været i gang med at arbejde siden jeg var elleve år, så jeg tror, at jeg har været på kontanthjælp én gang i en måned, også har jeg været på a-kasse én gang i nogle måneder. Jeg ved, at muligheden er der for at få noget hjælp, men jeg har faktisk aldrig søgt det, hverken boligsikring eller lignende” (Bilag 4, Kadri: 96).

“Nej... jeg har aldrig oplevet noget... og jeg har aldrig haft brug for noget... det var faktisk første gang, at jeg søgte sociale ydelser, da jeg var på dagpenge...” (Bilag 6, F.B.: 124).

Hos disse respondenter kan det ikke observeres, at de har følt, at deres universelle rettigheder er blevet krænket på grund af deres muslimske baggrund. Hos en enkelt respondent kan det iagttages, at hun reflekterer over, om hendes tidligere ledighedssituation har været påvirket af hendes religiøse overbevisning:

“Jeg har været på dagpenge, og jeg kunne godt hurtigt have valgt at tage offerrollen, og tænke det er fordi jeg går med tørklæde, og der er ikke nogen, der vil have mig pga. det... ..men samtidig så var jeg meget aktiv, jeg kom på forskellige kurser og gik i jobcentret og prøvede at netværke og fandt ud af, at der var rigtig mange der var i samme situation som mig og havde været ledig endnu længere tid end jeg havde og havde højere uddannelse end jeg... og så tænkte jeg, at det kan umuligt være det og der sad jo etniske danskere, der heller ikke kunne få job... så jeg tænkte... det er ikke det, der gør det...” (Bilag 6, F.B.: 123).

Hos en enkelt respondent kan det iagttages, at vedkommende føler, at der er tale om krænkelser i den retlige sfære i forbindelse med en ansøgning til gymnasiet efter folkeskolen:

“Dengang jeg søgte ind på gymnasium efter folkeskolen. Der søgte jeg på... nr. 1 var Rysensteen (gymnasium) nr. 2 var Frederiksberg og nr. 3 var Nørre G... jeg fik dog ingen af dem. Jeg røg ud på Metropolitan skolen på Nørrebro. OG det var sådan et sted, hvor der var rigtig mange udlændinge der... hvorimod på Rysensteen, som var det sted jeg søgte nr 1, der var kun danskere på den skole der... og jeg syntes bare lidt, at der var ærgerligt, fordi allerede der, der begynder man faktisk at dele ind i grupper... ikke fordi, at mine karakterer var dårlige overhovedet” (Bilag 5, Amin: 110).

Når interviewspørgsmålene omhandler respondenternes oplevelse af introduktionen af stormoskeen, kan det hos enkelte af respondenterne iagttages, at det har haft en væsentlig betydning. Stormoskeen har gjort, at de føler sig anerkendt på lige fod med ikke muslimske etniske danskere, når det kommer til socialt tildelte rettigheder. Dette udtrykkes ved, at de som muslimer endelig har et offentligt tilgængeligt sted at praktisere deres religion og endda under anstændige forhold. Dette kan eksempelvis observeres i følgende udsagn:

“Jeg fik spørgsmålet af danskere, hvad synes du om moskeen? Jeg svarede så, at jeg syntes, det var rigtig godt og at det var på tide, at muslimerne har fået en stormoske i KBH... Hvilket har manglet

i den grad... især fordi der er kirker og synagoger... der mangler bare lige en moske også” (Bilag 5, Amin: 110).

“Det betyder enormt meget... det betyder at man som minoritet i Danmark... muslim i Danmark bliver anerkendt som en del af DK, og at der faktisk bliver gjort plads til en. Øhh i stedet for, at man skal gå ned i en eller anden halvfærdig moske... erhmm eller ikke engang en moske, det er jo bare de der nedslidte lokaler, som... som der er de fleste steder, altså virkelig virkelig dårlige forhold, så er det rart, at man kan komme ned et sted, hvor man føler, at man kan være i en rigtig moske” (Bilag 7, Anissa: 134).

“Så føler jeg rent faktisk, at det er et skridt hen imod at blive accepteret i samfundet. Og så er der garanteret mange, der vil sige ”hov hov I har jo moskeer overalt” Ja, i lejligheder og i små kælderrum osv osv.. Men den moske der er kommet ude ved Røvsingsgade. Den er nok noget af det nærmeste, der minder om en rigtig moske i de lande, som vi nu kender til, der har dem, i de muslimske lande i hvert fald.” (Bilag 4, Kadri: 95)

Hos den samme respondent (Kadri) kan det iagttages, at han kommunikerer om, hvordan han føler, at der udøves forskelsbehandling. Det kan iagttages, at respondenteren er uforstående over for, at der ikke må indkaldes til bøn fra minareten. En religiøs handling, som han sidestiller med, når de danske kirker ringer med klokkerne:

“Og det havde været endnu bedre, hvis minareten havde været det større eller højere. Eller vi fik lov til omkring vores Eid (jul for muslimer) tid lige til at få lov at lave vores Adhan (indkaldelse til bøn fra minareten), som hedder kald til bønnen. Vi hører jo kirkeklokkerne hver søndag. Så mon ikke de kan tilse os bare en gang om året?” (Bilag 4, Kadri: 95).

Kadris iagttagelse af problemstillingen vedrørende at indkalde til bøn via minareten kan iagttages som en krænkelse inden for den retlige sfære. Der synes ikke at være overensstemmelse i graden af religionsfrihed. Denne observation har en del forskere inden for menneskerettigheder også gjort. De har konkluderet, at der kan sættes spørgsmålstejn ved, om de socialt tildelte rettigheder, i form af religionsfriheden, bliver krænket, når stormoskeen ikke må indkalde til bøn. Dette forbud fulgte med som en betingelse, da tilladelsen til at opføre stormoskeen blev givet af Københavns borgerrepræsentation (Vincent & Johansen 2012). I medierne har der, som vist i foranalysen af

massemediernes kommunikation, kunnet observeres en italesættelse af en politisk modvilje mod opførelsen af stormoskeen. Dette kommer blandt andet kommer til udtryk, når Københavns kultur- og fritidsborgmester ytrer, at han ikke har planer om at imødekomme en ansøgning fra stormoskeen om tilskud til projekter, allerede inden han har set udformningen af ansøgningen (Nielsen 2014a). Derudover har beslutningsprocessen vedrørende tilladelsen til at opføre en stormoske i København været lang, hvilket kan iagttages, at respondenterne Kadri kommunikerer om:

“Vi har jo kæmpet for at få en moske i mange år” (Bilag 4, Kadri: 97).

3.3.4 Opsummering af den retlige sfære

Det kan observeres, at størstedelen af respondenterne føler sig anerkendt i den retlige sfære, og at de på lige fod med andre ikke muslimske danskere besidder de samme universelle- samt socialt tildelte rettigheder i form af offentlige ydelser såsom kontanthjælp, boligsikring, dagpenge, adgang til uddannelse mv.. Der kan ikke iagttages, at respondenter kommunikerer om oplevelsen af krænkelse, hvilket primært skyldes, at de sjældent har haft behov for ovennævnte ydelser. Med introduktionen af stormoskeen kan det iagttages, hvordan respondenterne kommunikerer, at stormoskeen skaber mulighedsbetingelser for anerkendelse. Det iagttages, at respondenterne tildeles anerkendelse i form af rettigheden til at have et ordentligt sted at praktisere deres religion på lige fod med kirker synagoger mv.. I samme kommunikation kan det desuden observeres, at der sættes spørgsmålstegn ved, hvorfor der ikke må indkaldes til bøn fra minareten. Det kan iagttages, at dette opleves af respondenterne som en krænkelse af rettigheden til religionsfrihed. En undren der understøttes af forskere inden for menneskerettigheder, der omtaler det som et brud på religionsfriheden. Den politiske modvilje mod stormoske projektet af for eksempel Københavns kultur- og fritidsborgmester samt den lange behandlingstid er af den samme kategori. Dermed kan det iagttages, at stormoskeen også skaber mulighedsbetingelser for krænkelse i den retlige sfære.

3.3.5 Den solidariske sfære

I analysen af den solidariske sfære iagttages det, hvordan respondenterne kommunikerer, når der bliver spurgt ind til, hvordan de til dagligt oplever en social værdsættelse eller krænkelse ud fra de

egenskaber de besidder og kan præstere, hvilket afgør om, de føler, at de tildeles anerkendelse som et særegent individ. Hvis egenskaber vurderes til at medvirke til at realisere de kulturelt definerede værdier i samfundet. Eller med andre ord, om de til dagligt bliver tildelt anerkendelse og respekteres for de kulturelle værdier, de besidder. Efterfølgende observeres det, hvilken holdning respondenterne har, når de kommunikerer om introduktionen af stormoskeen. Her iagttages der, om respondenterne føler, at stormoskeen skaber mulighedsbetingelser for anerkendelse eller krænkelse i den solidariske sfære.

I interviewene kan det observeres, at respondenterne generelt føler sig danske og accepteret som en del af danske samfund. Samtidigt kan det også iagttages, at flere af dem kommunikerer om at være en del af to kulturer :

“Jeg er jo dansk, så ja, jeg føler mig helt dansk” (Bilag 2, Imran: 76).

“ Så ja , jeg føler mig dansk og jeg vil sige, at jeg er dansk til hver tid, hvis nogen kommer og spørger, og det har jeg også lært mine børn. Men vi har bare en anderledes sammensætning, men vi er danskere. Så det er 100 %.” (Bilag 4, Kadri: 96).

“...at jeg både føler mig dansk, men jeg også sagtens... øhh kan være stolt over at være muslim” (Bilag 7, Anissa: 135).

“Om jeg er mere dansk end jeg er libaneser? Jeg tror, at jeg er mere dansk end libaneser, jeg er en dansk muslim, sådan vil jeg sige det” (Bilag 3, Bilal: 91).

“Jeg er dansk og en integreret del af samfundet, men jeg følger stadigvæk mine egne islamiske regler” (Bilag 5, Amin: 110)

Derudover kan det også iagttages, at der bliver kommunikeret at respondenterne føler, at de ofte skal tage stilling til, hvordan der bliver stillet spørgsmål og andre krav til dem på grund af deres religion og de kulturelle værdier, der følger med. Her kan der iagttages, hvad Honneth omtaler som kulturel nedvurdering:

“For mit vedkommende, så har jeg det fint... Jeg ville nok kæmpe lidt mere end almindelige danskere med nogle af tingene. Eksempelvis med arbejde, så ville jeg nok sende flere ansøgninger end almindelige danskere ville gøre. Det har jeg jo... jeg kan ikke hundrede procent bevise det, men

det er hvad jeg i hvert fald ville tro, og de fleste af mine jobs har ikke været så meget gennem ansøgninger men gennem venner” (Bilag 3, Bilal: 86).

“Jeg vil sige både og... jeg har jo både oplevet det ene og det andet... ...jeg tror bare, at DK er delt... meget meget fint imellem dem, der ligesom accepterer og dem der ikke kan acceptere muslimer i samfundet... ...engang jeg tog metroen, og skulle ned med elevatoren... ...jeg har cykel med... ...og så står der en dame... en ældre dame i forvejen og venter på elevatoren... så snart jeg kommer derover... så forlader hun stedet og tog trappen i stedet... ” (Bilag 5, Amin: 111).

“Jeg husker tydeligt, at jeg havde søgt en stilling i en Playtimevideo, hvor jeg havde en kammerat, Kim hed han, der arbejdede der i forvejen. Og der var faktisk ikke andet end, Kim, Jørgen, Karina og Bente. Der var ingen Kadri. Nå, men jeg ringer så op og siger mit navn, og han siger med det samme, at stillingen er besat, eller lignende. Så ringede jeg op igen, for jeg syntes bare, at det gik så stærkt med den afvisning, at jeg tænkte... narrj det passer ikke. Så jeg ringede op igen og sagde, at det er Karsten, sådan noget tid efter... ikke så længe... måske en halv time eller time efter... Og så kom jeg ind til en samtale” (Bilag 4, Kadri: 97).

“Hvis jeg skulle være føle mig fuldt ud accepteret, så ville jeg ikke hele tiden blive bedt om at stå til ansvar for eller tage stilling til ting, der bliver gjort af muslimer andre steder i verden... eller i landet... for den sags skyld... så på den måde bliver man allerede... stemplet... bare det, at man skal tage stilling til, hvad et andet menneske i en andel del af verden gør eller tage afstand til det, den person gør... gør at man ikke... er vi... snarere et ”os og dem”... det er på den måde, jeg mener det” (Bilag 6, F.B.: 125).

Denne observation af respondenterne F.B., der kommunikerer om et “os og dem” eller “dem og os” samfund, er i overensstemmelse med foranalysen af massemediernes kommunikation. I foranalysen iagttages det, at massemediernes knytter an til en bestemt ledeforskel, Dem | os, når de kommunikerer om muslimer i tilknytning til stormoskeen.

Hos respondenterne F.B. kan det iagttages, hvordan det forholder sig i praksis i forhold til at føle sig socialt anerkendt, og hvilken indflydelse det har på individets selvværdsættelse, når respondenterne oplever, at der skelnes mellem “dem og os”:

“Det er ikke fordi jeg har noget problem til hverdag... jeg har ikke nogen oplevelser til hverdag, der gør at... eller som minder mig om, at jeg ikke er en del af et ”vi”... men så er der så de små ting... f.eks. når folk gør noget dumt ude i verden... eller når man lige er ude at handle og en gammel dame, som synes, at hun lige skal brøle noget i hovedet på dig, fordi du er muslim... det sker så en gang i mellem... nårhh ja... for resten... jeg er lidt anderledes... så jeg bliver også betragtet lidt anderledes... og jeg er ikke helt en del af samfundet” (Bilag 6, F.B.: 125).

I ovenstående kan det iagttages, hvordan respondenteren F.B. oplever, at hun i hverdagen støder på “små ting”, der efterlader en opfattelse hos respondenteren, at hun bliver betragtet anderledes og dermed ikke anerkendes som en del af det danske samfund på lige fod med ikke muslimske danskere.

I nedenstående kommunikerer de to kvindelige respondenter om personlige oplevelser i forbindelse med, at de er begyndt at gå med tørklæde. De reaktioner, som de er blevet mødt med, har været vidt forskellige:

“Men så var der en kollega, der spurgte om jeg nu skulle til at gå med det, fordi min kæreste havde været i Mekka... og så svarede jeg, at det var ikke derfor... også sagde hun bare ”Nå fint nok”... og så... så var der en masse forskellige reaktioner... bl.a. en kvindelig kollega, der kom over og spurgte mig om, jeg var ok? Hun kom over og ligesom holdte mig på skulderen, og jeg spurgte hende så, hvad tænker du på? Og så sagde hun... ”jamen jeg tænker bare på, om du er ok?” Ja... i forhold til hvad?... ”Jamen jeg tænkte bare, at nu er du jo begyndt at gå med tørklæde”... Så sagde jeg til hende, at det var noget, som jeg gerne ville gøre længe... ..og så sagde hun...” nååhhh okay... nå men det er fint nok Anissa... hvis du har gjort det af egen fri vilje, men jeg troede bare måske, at din kæreste havde tvunget dig til det”... så sagde jeg til hende... NEJ overhovedet ikke!” (Bilag 7, Anissa: 136-137).

“Jamen altså Anissa... nu hvor du er begyndt at gå med tørklæde, så vil du jo aldrig bestå øltesten”... så sagde jeg til ham... det må du altså lige forklare mig... ”jamen f.eks. ... (fordi jeg arbejder med salg)... f.eks. hvis en kunde gerne vil invitere en partner eller leverandør ud, så så... er du nok den sidste han vil vælge, for han kan jo ikke lige tage en øl med dig”... så sagde jeg til ham, det er rigtigt nok, men det kunne han altså heller ikke for tre mdr. siden eller for en måned siden, for der drak jeg heller ikke, så den øl måtte nok blive erstattet med en... med en sodavand... eller

så kunne vi tage ud at spille golf sammen... "Nå! Nej det tror jeg ikke"... Hvad ? hvad tror du ikke? "Jamen jeg tror sgu ikke, at han gider at tage ud at spille golf med dig"... Nå, hvorfor tror du ikke det? ... "Jamen, det tror jeg bare ikke, jeg tror sgu ikke, at han gider at associeres med det, det er simpelthen for mærkeligt"... Altså han sagde ikke 'simpelthen for mærkeligt', men jeg kunne ligesom mærke på ham, at det var det, som han mente... så æææh så han mente nok også, at man trak sig ud af fællesskabet, hvis man havde tørklæde på" (Bilag 7, Anissa: 137).

"Jeg har mange personlige oplevelser fra før jeg begyndte at gå med tørklæde, som var rigtig slemme... æhh ... og jeg synes ikke, at jeg oplever det så meget, efter at jeg er begyndt at gå med tørklæde" (Bilag 6, F.B.: 125)

I ovenstående kommunikerer de to kvindelige respondenter Anissa og F.B. om, hvordan deres oplevelser med at gå med tørklæde har været. Anissa kommunikerer, at hendes valg at bære tørklæde er blevet mødt med en vis skepsis og undren fra hendes kolleger. Der kan iagttages, at hendes kolleger konnoterer det som udansk og automatisk tager det for givet, at hun er blevet tvunget til det. Dermed har de ikke forståelse for, at det er et personligt frit valg. Desuden kan det iagttages, at det ligefrem bliver italesat som om, at hun udstiller sig selv af en social lav værdi. Dette kan, ifølge hendes kollega, påvirke hendes evne til at bygge relationer med sine kunder og dermed have indflydelse på hendes karriere. Anderledes har det været for F.B., hvor det kan iagttages, at hun kommunikerer om, at oplevelserne var væsentligt slemmere, før hun valgte at gå med tørklæde. Derudover kan det observeres, at respondenteren F.B. ikke har mødt den samme skepsis og undren, som Anissa kommunikerer om.

Når respondenterne kommunikerer, om introduktionen af stormoskeen kan være med til at skabe mulighedsbetingelser for anerkendelse i den solidariske sfære, kan det iagttages, at der hos alle respondenterne knyttes an til, at både massemedierne og politikere opererer ud fra en tendentiøs tilgang til stormoskeen og muslimer generelt. En tilgang der, ifølge respondenterne, ikke er særligt produktiv, såfremt stormoskeen på længere sigt skal have en gavnlig solidarisk effekt i det danske samfund. Respondenterne efterlyser, at politikerne og især medierne både involverer sig og viser mere konstruktiv interesse for ovennævnte og dermed er med til at skabe positive historier, som massemedierne kan formidle til samfundet:

“Når statsministeren alene det, at hun siger, jeg deltager ikke, det sender et klart signal ud til folk.. jamen ... jeg gider heller ikke så... Og det er jo... altså af afgørende betydning, så derfor syntes jeg også, at det er en fejl... moskeen er bygget for ligesom... det skriver de også selv i deres program vederlag... at målet med en stormoske er at bygge bro i mellem... altså muslimerne og ikke muslimerne... og så hjælper det ikke rigtigt noget, at statsministeren ikke rækker ud, men bare cutter af” (Bilag 5, Amin: 111).

“Jeg mener der der... er andre instanser, der skal ændres på, før vi når at komme til moskeens effekt på folk. Det er først og fremmest medierne for det er der det hele sker... Folk i Jylland eller udkantsdanmark, de møder ikke muslimer... mange af dem... det eneste de hører, det er det, der kommer frem i medierne, TV2, DR1... muslimerne har begået terrorangreb... muslimerne har begået dit og dat... Men... Jeg mener... når først der er kommet nogle gode historier, der går ind og ændrer folks opfattelse af religionen islam... og så kommer moskeen efterfølgende med sin egen effekt” (Bilag 5, Amin: 113).

“For medierne kommer ikke ind og hører, hvad der bliver fortalt... man ser kun på det ydre af moskeen... du ser ikke, hvad der sker derinde... og det er jo det, der er mest vigtigt her... for alle de prædikener her, de går jo ikke ind og taler imod de danske værdier, man prøver jo faktisk at bygge en bro... men men det kommer ikke frem” (Bilag 5, Amin: 114).

“Jeg synes bare, at fokus har været dårlig hele tiden, og det bliver den ved med at være, og det er måske ikke moskeens skyld, det er medierne, det er politikerne, det er dem der... der... bare, hvad hedder det... præsenterer os dårligt og omtaler os dårligt... og forsøger, at få moskeen til at være et problem i stedet for... ææhh et sted der i praksis samler folk” (Bilag 6, F.B.: 124).

“Men jeg vil håbe, at vi bliver accepteret, hvis man tager stormoskeen som positiv og omtalen i pressen bliver mere positiv, så håber jeg, at det bliver, men det kommer an på, hvad der kommer ud af pressen. Jeg synes at i denne verden og specielt i DK og nogle af den danske befolkning... jeg vil ikke sige alle, fordi der er nogle, der er klogere end andre, men pressen styrer en, og hvad der kommer ud af pressen vil få de folk til at tro på. Hvis der kommer positive ting, så kan det være, at det vil blive nemmere for mig i samfundet og blive bedre... ikke fordi det er et dårligt samfund, nej, overhovedet ikke, overhovedet ikke, jeg er sgu meget taknemmelig over for danskere og flertallet af den danske befolkning” (Bilag 3, Bilal: 88).

Massemedierne og politikernes tilgang udelukker dog ikke, at stormoskeen stiller mulighedsbetingelser for anerkendelse i den solidariske sfære. Det kan observeres i kommunikationen hos nogle af respondenterne. Det kan iagttages, at disse respondenter opfatter, at introduktionen af stormoskeen også medfører en form for social værdsættelse, der får dem til at føle sig værdsat som muslimer, hvilket med deres øjne er med til blandt andet at styrke fællesskabet i det danske samfund:

"Altså man kan sige, at der er mange muslimer, der har været lidt øv omkring, hvad skal man sige... danskernes forhold til islam og øhh og nu sagde jeg også stigmatisering af islam, men fordi der er kommet den her moske, så er det også lidt som om, at der kommet lidt mere ro på, danskere er måske ikke så fremmed eller islam fjendske, som vi gik og troede æhh nu er det ok og... at være muslim, for nu er stormoskeen bygget, så det er ikke som det har været... øhh og det er ikke så meget FY! Længere at være muslim, som det måske førhen har været. Så jeg tror helt klart, at det fremmer fællesskabet og integrationen i den grad... også for den yngre generation ikke... altså hvis de... de også føler, at de både kan være muslimer og danskere i Danmark fordi generationer før dem har kæmpet for, at denne moske kunne blive bygget" (Bilag 7, Anissa: 140).

"Jeg ser det i hvert fald som et skridt i den rigtige retning... fordi i og med, at man har lov til at være her og udøve sin religion... så giver det en eller anden form for frihed i og med, at man er anerkendt i det store hele... så føler du måske også, at du har ret og du kan stå ved, at du som muslim, som jeg er... har ret til at være her og vi har fået lov til at bygge en moske... så bruger man måske den energi på noget andet og prøver måske ligesom at bygge bro med de mennesker, som man kommer i kontakt med i hverdagen" (Bilag 6, F.B.: 128-129).

3.3.6 Opsummering af den solidariske sfære

Samlet set kan det i relation til den solidariske sfære iagttages, at respondenterne som udgangspunkt føler sig danske, men samtidigt lægger vægt på, at der er en del af to kulturer (bindestregsdanskere). Hertil kan det observeres, at hovedparten af respondenterne oplever, at de som særegne individer med de kulturelle værdier, som de nu engang repræsenterer ikke altid

bliver værdsat og anerkendt i den danske befolkning. Dette italesættes ved, at de i hverdagen ofte skal stå til ansvar for eksempelvis voldelige handlinger udført af muslimer verden over. Derudover opleves der, at de tit skal tage stilling til nogle af de valg, som den muslimske livsstil indebærer, for eksempel at gå med tørklæde. Når respondenternes iagttagelser opsummeres, kan der argumenteres for, at respondenterne oplever, at de ikke indgår i fællesskabet og bliver anerkendt for deres unikke partikularitet. Således at de ikke accepteres som en del af samfundets kulturelle selvforståelse. Introduktionen af stormoskeen kan ændre på denne opfattelse og være med til at tildele anerkendelse i stedet for krænkelse, mener nogle af respondenterne. De kommunikerer, at stormoskeen er med til, at de føler sig mere værdsat som muslimer i det danske samfund, hvilket er med til at styrke fællesskabet. Ifølge andre respondenter afhænger det af politikernes- og især massemediernes fremstilling af både stormoskeen og muslimer. Det kan iagttages, at respondenterne efterlyser en mere konstruktiv tilgang i massemediernes måde at konstruere muslimer på samt politikernes engagement i stormoskeen. Det sidste kan eksemplificeres ved, at kun tre politikere mødte op til stormoskeens åbning. Selv de fleste af politikerne, der havde stemt for, at tilladelsen til byggeriet blev givet, valgte ikke at deltage på åbningsdagen (Kellberg Ishøy 2014b). Således kan det iagttages, at stormoskeen skaber mulighedsbetingelser for både anerkendelse og krænkelse i den solidariske sfære.

3.3.7 Delkonklusion 2

I den anden analyse er det med udgangspunkt i Axel Honneth blevet belyst, hvordan respondenterne kommunikerer om deres oplevelser med begreberne anerkendelse og krænkelse i de tre forskellige sfærer, den private, den retlige og den solidariske i forbindelse med stormoskeen. Det kan iagttages, at samtlige respondenter er i stand til at indgå i inter-subjektive forhold, hvilket er grundlaget for den videre analyse. Derudover kommunikerer respondenterne om de faciliteter og muligheder, som stilles til rådighed i stormoskeen, hvor forholdet til den nærmeste familie og nære venner kan plejes.

Respondenternes erfaringer med den danske velfærdsstat har efterladt det indtryk, at de besidder de samme universelle rettigheder som samfundets øvrige medborgere. Desuden iagttages det, at stormoskeen har betydet meget for respondenterne og deres følelse af det at være anerkendt på

lige fod med kristne og jøder, som ligeledes har ordentlige og anstændige forhold, hvorunder religionen kan praktiseres. Dog kan det iagttages, at nogle respondenter opfatter det som en krænkelse, at de ikke må indkalde til bøn fra minareten på samme måde, som kirkerne ringer med klokkerne. En iagttagelse som flere forskere er enige med dem i, eftersom der er religionsfrihed i Danmark.

Det kan iagttages, at selvom respondenterne føler sig danske, så giver de udtryk for, at de også er en del af to kulturer, den danske og den muslimske. Denne iagttagelse er i tråd med den første analyse, hvor det kunne observeres, at flere indvandrere fra muslimske lande italesætter deres tilhørsforhold til Danmark som værende bindestregsdanskere. Desuden kommunikerer de, at de ofte føler sig krænkede i den solidariske sfære. Respondenterne oplever, at de ofte skal stå til ansvar for handlinger udført af muslimer verden over, samt at de kulturelle værdier, som de repræsenterer ikke værdsættes af fællesskabet, og således ikke bliver accepteret som en del af det danske samfunds kulturelle selvforståelse. Desuden forholder respondenterne sig kritisk over for både politikere og især massemediernes måde at konstruere muslimer og stormoskeen på. Noget som de opfatter, har stor indflydelse på stormoskeen og dens mulighedsbetingelser for at tildele anerkendelse i den solidariske sfære. Dog tilkendegiver de, at med introduktionen af stormoskeen følger der også en form for social værdsættelse af, at de er muslimer. Dette betragter de som positivt for fællesskabet i det danske samfund. Opsummerende kan det siges, at det med udgangspunkt i respondenternes oplevelse kan iagttages, at stormoskeen stiller mulighedsbetingelser for anerkendelse til rådighed i den private sfære med sine mange sociale faciliteter. Dog kræves det, at brugerne af moskeen selv udviser initiativ til at benytte mulighederne før der kan tales om, at der tildeles anerkendelse. Stormoskeen fordeler primært anerkendelse inden for den retlige sfære, mens dette kun gælder i mindre grad for den solidariske sfære. I relation til den retlige sfære anerkendes muslimer ved at have rettigheden til at have et ordentligt sted at praktisere deres religion på lige fod med øvrige trosretninger. I henhold til den solidariske sfære har den megen polemik i medierne om stormoskeen skygget for den almindelige danskers holdning til muslimer som værende en del af fællesskabet. Der synes dog alligevel at kunne iagttages en spirende forventning til stormoskeen som et arnested for omverdenens iagttagelser af stormoskeen som værende en helt almindelig og legitim del af det samlede danske fællesskab. Ud fra respondenternes kommunikation kan det iagttages, at stormoskeen også skaber

mulighedsbetingelse for krænkelse i den retlige samt den solidariske sfære. I den retlige sfære tales der om brud på religionsfriheden samt den politiske modvilje mod stormoske projektet. I den solidariske sfære udfoldes krænkelseerne gennem politikernes og massemediernes fremstilling af stormoskeen ud fra en "dem" "os" kommunikation.

Det er nu tid til at vende blikket mod diskussionen, der belyser, hvordan tildelingen af stormoskeen eventuelt kan medvirke til integrationen.

4.0 DISKUSSION: Stormoskeen i Rovsingsgade - en integrationsfremmende instans?

I specialets to analyser har omdrejningspunktet været, hvordan massemedierne konstruerer muslimer i deres omtale af den nye stormoske i Rovsingsgade, og hvordan stormoskeen kan tildele anerkendelse. Formålet med dette afsnit er at åbne for en bredere diskussion, der tager udgangspunkt i de fremanalyserede pointer med henblik på at besvare, om stormoskeen i Rovsingsgade kan iagttages som en integrationsfremmende instans, der som en multikulturel strategi kan medvirke til integration og inklusion af muslimer i det danske samfund.

Som opfølgning på ovenstående analyser er det en relevant diskussion, hvorvidt stormoskeen i Rovsingsgade kan medvirke positivt til integrationen. På baggrund af specialets empiriske grundlag kan der næppe være tvivl om, at stormoskeen i Rovsingsgade har haft en anseelig betydning for københavnske muslimer. Stormoskeen åbner op for, at muslimerne har ret til at bevare deres kulturelle forskellighed og stadigvæk være en del af det danske samfund på lige fod med den øvrige befolkning. Dermed kommer stormoskeen i spil som en multikulturel strategi, der synes at bidrage positivt til integrationen. I forlængelse heraf er det oplagt at diskutere, om en multikulturel strategi i form af en enkeltstående moske, der kan fordele lidt anerkendelse, har nogen virkning i et samfund, der er tæt koblet til nationalstaten, hvor assimilationsstrategien stadigvæk er rodfæstet hos både politikere og i befolkningen. Hvor der bl.a. hos en række politiske partier plæderes for, at etniske minoriteter skal overtage de danske kulturelle værdier. Holdninger der kan være med til at forklare den relativt store modstand mod stormoskeen. Set fra et multikulturalistisk synspunkt kan der siges at være lang vej igen, før muslimer kan føle sig anerkendt af fælleskabet og være integreret.

Når massemedierne kommunikerer ud fra ledeforskellen dem selv, som analysen af massemediernes kommunikation pointerede, kan der argumenteres for, at massemedierne indirekte er medvirkende til at forme meningsdannelsen, det vil sige den offentlige opinion i samfundet. En logisk slutning må dermed være, at den eksisterende assimilationsstrategi reproduceres og opretholder sin gyldighed i befolkningen. Det billede, der konstrueres af

muslimer i massemedierne, vedbliver med at overse, på samme måde som assimilationsstrategien, de mange etniske danskere, der i forvejen både føler sig integreret og pæredanske, men samtidigt også føler sig knyttet til deres oprindelige kultur. Det kan for eksempel være muslimer, der vælger at bære tørklæde eller holde ramadan (faste) og fejre eid (muslimernes jul), men som taler flydende dansk og er velfungerende på arbejdsmarkedet.

Det særligt paradoksale er, at hvis iagttagelsespunktet er multikulturalisme, så synes vejen til integration ganske kort, idet definitionen favner alle de bindestregsdanskere, som føler sig som en del af begge kulturer. Hvis iagttagelsespunktet omvendt er en assimilationsstrategi, så synes vejen til integration uendeligt lang, ja faktisk så lang, at de nok aldrig kommer i mål. Spørgsmålet om, hvornår integrationen er succesfuld, er dermed i høj grad afhængigt af iagttageren. Den negative, formentligt ikke intenderede, konsekvens af assimilationsstrategien synes at være, at assimilationstanken kan resultere i en kulturkamp. Hvor "bindestregsdanskerne" føler sig skubbet længere væk fra det danske samfund og dets normer. En DemTos kommunikation kan således have en negativ effekt på integrationen.

Stormoskeen i Røvsingsgade og den multikulturelle strategi, den repræsenterer, er på den anden side i stand til at favne de "bindestregsdanskere", som assimilationsstrategien overser. I stormoskeen kan de udfolde deres oprindelige kultur, uden at de føler sig mindre danske af den grund. Stormoskeen tilbyder forskellige arrangementer og faciliteter, der kan fremme integrationen. Her kan muslimer blandt andet få rådgivning af en imam omkring personlige problemstillinger under hensyntagen til den danske lovgivning. Et tilbud som, kan være i det danske samfunds interesse, eftersom det kan medvirke til, at danske muslimer med personlige problemer får åndelig vejledning inden for lovgivningens rammer og ikke ender med at blive radikaliserede.

Det afhænger dog af, at der sker en forandring af meningsdannelsen i det danske samfund. Her er der tale om, at tanken om assimilation ikke opfattes som den eneste og mest korrekte måde at integrere indvandrere på. Med massemediernes betydning for meningsdannelsen i samfundet, argumenteres der for, at massemedierne med fordel kan forsøge at kommunikere ud fra en mere

nuanceret ledeforskel end "dem" og "os". Det skal lige kort gentages, at det ikke er specialets ærinde at afgøre om massemedierne konstruerer et objektiv billede af muslimer eller stormoskeen for den sags skyld.

I lyset af ovenstående kan det iagttages, at betingelserne for at stormoskeen kan udfylde sin rolle som værende en multikulturel strategi med de mulighedsbetingelser for anerkendelse og integration, som den stiller til rådighed, er svære. Vilkårene i det danske samfund, der præges af tanken om en integreret assimilationsstrategi hos både politikere og befolkningen, gør det på kort sigt udfordrende for stormoskeen at fungere som en integrationsfremmende instans, der er med til at inkludere muslimske medborgere i det danske samfund. På længere sigt må tiden vise, om stormoskeen har kunnet være med til at bidrage til meningsdannelsen i samfundet, og hvis det er tilfældet, kan den komme til sin ret som en multikulturel integrationsstrategi.

5.0 KONKLUSION

Dette speciale har taget udgangspunkt i en undren over, hvordan introduktionen af stormoskeen i Rovsinggade og debatten i medierne om muslimske medborgere i Danmark har haft indflydelse på, hvordan muslimer oplever, at de får tildelt anerkendelse i samfundet. Med afsæt i denne undren blev der opstillet følgende problemformulering:

“Hvilket billede konstrueres der af muslimer i mediernes omtale af stormoskeen i Rovsinggade. Og hvordan kan stormoskeen fordele anerkendelse og medvirke til integrationen?”

I formanalysen af massemediernes kommunikation konkluderes det, at massemediernes opererer ud fra en overordnet ledeforskel i kommunikationen, som konstruerer et ”dem” og et ”os”, når der kommunikeres om stormoskeen i Rovsinggade. Analysen viste endvidere, at massemediernes knytter an til række ’forskelle’, der understøtter den overordnede ledeforskel. Ledeforskellens ”dem” repræsenterer muslimerne og de kulturelle værdier, der forbindes hermed, mens ”os” repræsenterer det danske samfund og de danske kulturelle værdier. De ”danske” værdier italesættes som noget positivt, der skal efterstræbes, hvorimod de ”muslimske” kulturelle værdier fremstilles som værende i absolut modsætning hertil. Massemediernes manglende evne til at samle den kommunikative feedback op samt deres fokus på konflikt medfører, at massemediernes synes at være blinde for, hvordan muslimske indvandrere eksempelvis kan være ”bindestregsdanskere”, der føler sig som integrerede muslimer, der er 100% danske.

Respondenterne i specialet kan siges at underbygge ovenstående, idet de ser sig selv som integrerede muslimer, der føler sig danske.

Dermed konstrueres der et billede af muslimer i mediernes omtale af stormoskeen i Rovsinggade, hvor det at være muslim er uforeneligt med og i opposition til det danske samfund. Et billede der kan være med til at understøtte assimilationstanken. Et billede uden plads til ”bindestregsdanskere”.

I analysen af anerkendelse og krænkelse konkluderes det, at introduktionen af stormoskeen skaber mulighedsbetingelser for tildeling af anerkendelse i de tre sfærer; den private, den retlige og den solidariske. Derudover tildeler den anerkendelse i den retlige og den solidariske. I praksis stiller den mulighedsbetingelse til rådighed for anerkendelse i den private sfære ved blandt andet

at tilbyde en række forskellige sociale faciliteter. Udover at være et sted, hvor muslimer kan bede, kan stormoskeen også benyttes til at pleje samt styrke den sociale interaktion med den nærmeste familie og venner. Tildelingen af anerkendelse i den retlige og den solidariske sfære udfoldes ved, at muslimerne nu har et "ordentligt" sted at praktisere deres religion på lige fod med andre trosretninger. Dette iagttages af respondenterne som et symbol for, at de som muslimer i det danske samfund har de samme universelle rettigheder, som velfærdsstaten stiller til rådighed til alle sine medborgere. Derudover er stormoskeens tilstedeværelse med til, at muslimer føler, at de er accepteret og kan opnå social værdsættelse som bindestregsdanskere. Således, at de kan føle sig som en del af den danske kulturelle selvforståelse, som styrker fællesskabet i det danske samfund.

Det konkluderes desuden, at stormoskeen ikke udelukkende skaber mulighedsbetingelser for anerkendelse. Således skaber den også mulighedsbetingelser for krænkelse i den retlige og den solidariske sfære. Der er tale om krænkelse i den retlige sfære, eftersom det kan iagttages, at der ikke må indkaldes til bøn fra minareten. Hvilket understøttes af forskning på området, eftersom der er religionsfrihed i Danmark. I den solidariske sfære kan det iagttages, at det er den manglende generelle solidariske anerkendelse samt politikernes og massemediernes fremstilling af stormoskeen, som respondenterne italesætter som årsagen hertil. I respondenternes kommunikation kan det observeres, at deres erfaring er, at der fra offentlighedens side ofte stilles kritiske spørgsmål til deres muslimske kultur, for eksempel, når kvinderne bærer tørklæde. Derudover kommunikerer respondenterne om, at massemediernes og politikerne konstruerer stormoskeen og muslimer generelt ud fra en tendentiøs "os" "dem" kommunikation. Iagttagelser der i høj grad underbygges af specialets formanalyse, hvor det blev fremført, at medierne havde et stort fokus på konflikt og forskelle mellem danskere og muslimer.

I diskussionsafsnittet blev det diskuteret, hvordan stormoskeen i Røvsingsgade kan medvirke til integrationen. Det konkluderes, at den offentlige meningsdannelse, som influeres af massemediernes, lægger sig som et slør over to iagttagelser. På den ene side iagttagelsen af de forhåbninger, som respondenterne har om på sigt at blive anerkendt som bindestregsdanskere i det danske samfund på lige fod med etniske danskere. På den anden side den iagttagelse, at Københavns Kommune trækker på en multikulturel forståelse ved at give tilladelse til at opføre en stormoske i Røvsingsgade. Dette har resulteret i, at der kan sættes spørgsmålstegn ved, om

stormoskeen pt. kan bidrage nævneværdigt til inklusion af muslimske medborgere. Årsagen hertil kan være, at der stadigvæk synes at være en rodfæstet forståelse af assimilering som den foretrukne politiske strategi. På længere sigt kan der argumenteres for, at det kræver, at der sker en ændring i den offentlige meningsdannelse og herigennem den generelle holdning til muslimer, inden det kan komme på tale, at stormoskeen i Røvsingsgade kan medvirke til integrationen.

5.1 PERSPEKTIVERING

I dette afsnit vil jeg kort introducere en meget oplagt og alternativ tilgang til specialets genstandsfelt.

Specialets ærinde har ikke været at afgøre, hvad der er sandt eller falsk i forhold til konstruktionen af muslimer i massemedierne. Specialet kan imidlertid godt efterlade læseren med et ønske om at få et mere tydeligt billede af, hvad der konkret prædikes om fredag efter fredag i stormoskeen. Det løber som en rød tråd gennem specialet, at muslimer konstrueres som værende i opposition til danskere, men hvilket billede, eller hvilken konstruktion er så den objektive eller korrekte? Det er svært at svare på, og det kommer igen an på iagttagelsespunktet, men det kunne være interessant at forsøge at afdække, hvad der prædikes om i stormoskeen, og eventuelt i forlængelse heraf fremanalysere, hvorvidt det der prædikes om, står i opposition til traditionelle vestlige værdier, eller om det faktisk forholder sig sådan, at den såkaldte moderate bindestregsidentitet trives i stormoskeen til glæde for den fremadrettede integration i Danmark. Vendes blikket tilbage til specialets indledning og dermed de holdninger, der blev prædikeret i Regent's Park moskeen i London, så er stormoskeens eksterne kommunikationslinje måske ikke i overensstemmelse med det, der reelt foregår i stormoskeen. Specialet giver ikke svar på dette, hvorfor det fortsat er et åbent spørgsmål, som kunne være interessant at få svaret på.

6.0 LITTERATURLISTE

Bøger:

Andersen, Niels Åkerstrøm (1999). *"Diskursive analysestrategier"*. Frederiksberg: Nyt fra Samfundsvidenskaberne.

Andersen, Niels Åkerstrøm (2002). *"Polyfone organisationer"*. Nordiske Organisationsstudier, vol(2): 25-51.

Esmark, Anders. Laustsen, Casten Bagge & Andersen, Niels Åkerstrøm (2005). *"Poststrukturalistiske analysestrategier"*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.

Foucault, Michel (1971). *"Sindssygdom og psykologi"*. København: Rhodos.

Fraser, Nancy (2008). *"Adding Insult to Injury"*. London: Verso.

Habermas, Jürgen (1971). "Theorie der Gesellschaft oder Sozialtechnologie? Eine Auseinandersetzung mit Niklas Luhmann, i Jürgen Habermas & Niklas Luhmann: *Theorie der Gesellschaft oder Sozialtechnologie – Was leistet die Systemforschung?*". Frankfurt/M., s. 142-290.

Hussain, M (2000). "Massemedier" i *Danmark – kultur og samfund*." AOF's forlag med støtte fra Undervisningsministeriet.

Højlund & Juul (2005). *"Anerkendelse og dømmekraft i socialt arbejde"*. København: Hans Reitzels forlag.

Hegel, Georg Wilhelm Friedrich (2005). *"Åndens fænomenologi"*. Oversat af Claus Bratt Østergaard. København: Gyldendal.

Honneth, Axel (2003). *"Behovet for anerkendelse"*. København: Hans Reitzels forlag.

Honneth, Axel (2006). *"Kamp om anerkendelse"*. København: Hans Reitzels forlag.

King, Michael & Thornhill, Chris (2003). *"Niklas Luhmann's Theory of Politics and Law."* Basingstoke, Hampshire New York: Palgrave Macmillian

Kneer, George & Nassehi, Armin (1997). *"Niklas Luhmann - Introduktion til teorien om sociale systemer"*. København: Hans Reitzels forlag.

Luhmann, Niklas (2000/1984). *"Sociale systemer - Grundrids til en almen teori"*. København: Hans Reitzels forlag.

Luhmann, Niklas (2002). *"Massemediernes realitet"*. København: Hans Reitzels forlag.

Mead, George Herbert (2005). *"Sindets, selvet og samfundet - fra et socialbehavioristisk standpunkt."* Oversættelse, indledning og noter ved Søren Willert. København: Akademisk Forlag.

Merkelsen, Henrik (2007). *"Magt og medier - en introduktion."* Frederiksberg C: Forlaget Samfundslitteratur.

Mik-Meyer, Nanna & Villadsen, Kaspar (2007). *"Sociologiske perspektiver på statens møde med borgeren."* København: Hans Reitzels forlag.

Necif, Mehmet Ümit (2001). *"Invandring, den nationale stat og velfærdsstaten"*, i Seberg, Peter (red) *"Ubekvemme udfordringer – aktuelle tendenser i den danske og europæiske indvandrerdiskussion"*. Odense Universitetsforlag.

Rennison, B. W (2009). *"Kampen om integration – Diskurser om etnisk mangfoldighedsledelse."* Hans Reitzels Forlag.

Thurén, Thorsten (1999). *"Videnskabsteori for begyndere"*. København: Rosinante forlag.

Willig, Rasmus (2007). *"Til forsvar for kritikken"*. København. Hans Reitzels forlag.

Wæver, Ole. Jacobsen, Michael Hviid. Sørensen, Asger et al. (2012): *"Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning"*. København: Hans Reitzels forlag.

Eskjær, Mikkel Fugl (2010). *"Fra massemedier til mediesystem - om kodediskussionen i systemteoretisk medieforskning"* udgivet i: Mediekultur - Journal of media and communication research, vol(49): 11-25. SMID - Society of Media researchers in Denmark.

Petersen, Anders & Willig, Rasmus (2001). *"Fra anomi til anerkendelse - om den øgede fokusering på depressioner og stigningen i forbruget af antidepressiva"* udgivet i: Distinktion - Tidsskrift for samfundsteori, Nr.3: 55-72.

Artikler:

Andersen, Vagn Erik (2010) *"Det multikulturelle samfund truer sammenhængskraften"* Videnskab d. 10. august 2010.

Bolvinkel, Morten (2014) *"Talsmand for homoseksuelle muslimer er tryk ved ny moske"* DR København d. 18. juni 2014.

Ertmann, Berit (2014) *"Akkari: Stormoske-projekt er dybt usympatisk"* Jyllands-Posten d. 18. juni 2014.

Eskenen, Annelise Hartmann (2014) *"Åbning af stormoske: Nu føler jeg mig som en rigtig dansk muslim"* Politiken d. 19. juni 2014.

Hoyer, Sofie Buch (2014) *"DF-borgmester: Ny moske er et brohoved for Qatar"* Politiken d. 07. januar 2014.

Højsgaard, Lasse (2013) *"En stormoske under radaren"* Journalisten d. 09. september 2013

Jensen, Bent Dahl (2013) *"Kommende stormoske bød naboerne indenfor"* Sameksistens d. 12. oktober 2013.

Johansen, Martin (2014a) *"Spidserne bliver væk fra indvielsen af stormoske"* Jyllands-Posten d. 15. juni 2014.

Johansen, Martin (2014b) *"Homoseksuelle er syge"* Jyllands-Posten d. 17. juni 2014.

Kjellberg Ishøy, Søren (2014a) *"Så vild er den nye moske"* Ekstra Bladet d. 19. juni 2014.

Kjellberg Ishøy, Søren (2014b) *"Stemte for moskeen – nu bliver de væk"* Ekstra Bladet d. 20. juni 2014.

Krog-Meyer, Monica (2014) *"Titusinder besøger ny stormoske"* DR Nyheder d. 30. juni 2014.

Fouroozandeh, Massoud (2014) *"Stormoske i København: 1-0 til islamisterne"* Kristeligt Dagblad d. 20. juni 2014.

Nielsen, Jens Beck (2013) *"Stormoske i Nordvest bekymrer politisk"* Berlingske d. 05. august 2013.

Nielsen, Jens Beck (2014a) *"Stormoske åbner under politiske protester"* Berlingske d. 06 januar 2014.

Nielsen, Jens Beck (2014b) *"Vi imamer er en del af løsningen"* Berlingske d. 27. januar 2014.

Nilsson, Kirsten (2014) *"Piger på cykler, mænd i kjortler og 150 mio. kr. fra Qatar"* Politiken d. 20. juni 2014.

Olsen, Theis Lange (2014) *"Akkari: Det muslimske Broderskab styrer ny stormoske på Nørrebro"* DR Nyheder d. 19. juni 2014.

Ritzau (2013) *"R-Borgmester: Kvinder og mænd har lige adgang i moskeer"* DR2 Debatten d. 31. oktober 2013.

Saietz, Dorrit (2013) *"Stormoske er skudt op i al stilhed"* Politiken d. 04. august 2013.

Trier, Troels (2014) *"Minister efter homokommentar: Unge muslimer lytter til moskeen"* DR Nyheder d. 18. juni 2014.

Vincent, Claus & Johansen, Tobias Stern (2012) *"Forskere: Muslimer har ret til at kalde til bøn"* Kristeligt Dagblad d. 02. oktober 2012.

Winstöm, Cecilie Tørper (2013). *"Første danske minaret opføres i dag"* Berlingske d. 03. september 2013

7.0 BILAG

7.1 Bilag 1

Interviewguide

Briefing

I specialet indledes interviewet med en kort briefing af interviewpersonen om, hvad specialet omhandler samt hvad der ønskes undersøgt/belyst. Herefter har undertegnede præsenteret sig selv samt beskrevet interviewets form og formål. Inden interviewet påbegyndes, gøres Respondenten opmærksom på, at han/hun så vidt muligt skal udtale sig med udgangspunkt i sig selv og sine oplevelser. Respondenten gives ligeledes muligheden for at være anonym samt oplyses om, at der ikke findes rigtige eller forkerte svar på spørgsmålene i interviewet. Respondenten kan svare frit og som det ønskes og Respondenten opmuntres også hertil. I det følgende vil de konkrete interviewspørgsmål være skrevet med fed og motivationen under hvert spørgsmål står i kursiv.

(Indledende spørgsmål)

- **Kan du fortælle lidt om dig selv?**
(Motivation: At få et indblik i overordnede personlige informationer såsom, alder, uddannelse, job, etnicitet mv.).
- **Betrakter du dig som religiøs og går du i moske?**
(Motivation: At få et indblik i Respondentens forhold til religiøsitet).

(Om stormoskeen generelt)

- **Hvordan er det at komme i stormoskeen?**
(Motivation: At få Respondenten til at reflektere over sine oplevelser med stormoskeen)
- **Hvad foregår der i en moske? (Er der arrangementer, fællesspisning, udflugter eller lignende?)**
(Motivation: At få Respondenten til at reflektere over sine oplevelser med stormoskeen samt undersøge om moskeen stiller andre mulighedsbetingelser til rådighed for at styrke det nære fællesskab)

- **Hvad prædikes der om fra talerstolen? - Prædikes der også om integration og andre samfundsrelaterede spørgsmål, herunder medborgerskab, ansvar og fredeligsameksistens med etniske danskere?**

(Motivation: At få Respondenten til at reflektere over sine oplevelser med stormoskeen, herunder moskeens bidrag til integrationen i det danske samfund)

(Anderkendelse - private sfære)

- **Hvordan vil du bedst beskrive din opvækst?**

(Motivation: At give et kursorisk indblik i om Respondenten er i stand til at indgå i nære fællesskaber, og har forudsætninger for at indgå i et intersubjektivt forhold).

- **Hvis du skal nævne tre positive ting fra din barndom, som involverede dine forældre, hvilke ville de så være?**

(Motivation: At give et indblik i Respondentens forudsætninger for at indgå i intersubjektive relationer og fællesskaber).

- **Hvad betyder det for dig som familiemedlem og som del af et fællesskab med den nære familie, at der er kommet en stormoske?**

(Motivation: At undersøge om moskeen har medvirket til at styrke de nære familierelationer og fællesskaber)

(Anerkendelse - retlige sfære)

- **Hvordan vil du bedst beskrive dit forhold til samfundet og det at være medborger i Danmark?**

(Motivation: At indhente viden om Respondentens generelle oplevelse af tildelingen af juridiske rettigheder i det danske samfund).

- **Hvordan oplever du, at dine muligheder er for at opnå diverse sociale ydelser mv. Har du i den forbindelse oplevet diskrimination?**

(Motivation: Har Respondenten generelt følt sig rettelig anerkendt i det danske samfund. Er Respondentens grundlæggende juridiske rettigheder blevet krænket)

- **Har introduktionen af stormoskeen betydet noget for din opfattelse af det at være statsborger med muslimsk baggrund i DK?**

(Motivation: Har det, at der er blevet bygget en stormoske givet Respondenten en større grad af rettelig anerkendelse i samfundet).

- **Har din opfattelse ændret sig efter moskeen har åbnet Og i så fald, hvordan? Kan du eventuelt beskrive det?**

(Motivation: At undersøge om moskeen har haft en positiv indvirkning på Respondentens opfattelse af tildeling af rettigheder i det danske samfund).

(Anerkendelse - solidariske sfære)

- **Har du generelt følt dig accepteret og velkommen i det danske samfund?**

(Motivation: At undersøge Respondentens oplevelser af fællesskab med etniske danskere og hvorvidt Respondenten i den forbindelse har følt sig anerkendt som muslim)

- **Har du oplevet diskrimination i sociale sammenhænge og i sociale fællesskaber pga. din religion? - Uddyb gerne med personlige oplevelser?**

(Motivation: At indhente viden om Respondentens oplevelse af diskrimination i den sociale sfære)

- **Har stormoskeen bidraget til du som muslim føler dig mere accepteret i det danske samfund?**

(Motivation: At indhente viden om stormoskeens indvirkning på Respondentens opfattelse af det danske samfunds anerkendelse af muslimske værdier og fællesskaber)

- **Tror du stormoskeen har fået danskere til at ændre deres opfattelse af herboende muslimer og eller omvendt. Fortæl gerne om oplevelser og reaktioner eller lignende.?**

(Motivation: At undersøge om stormoskeen har bidraget til et reciprok anerkendelsesforhold mellem etniske danskere og herboende muslimer).

(Integration i samfundet)

- **Hvordan ser du den nye stormoske i Røvsinggade, er den en brobygger mellem to forskellige kulturer, eller skaber den snarere en kløft mellem muslimske nydanskere og etniske danskere?**

(Motivation: At belyse moskeens indvirkning på integration i det danske samfund)

- **Hvordan har du det med, at nogle danskere ligefrem føler, at herboende muslimer bør indordne sig i det danske samfund og tilegne sig danske værdier og være mindre muslimske**

(Motivation: At indhente viden om Respondentens oplevelse af krænkelse i den sociale sfære)

- **Føler du dig mere eller mindre dansk, når du kommer i moskeen?**

(Motivation: At undersøge om stormoskeen bidrager positivt til integrationen i det danske samfund)

- **Ser du moskeen som et positivt bidrag til integrationen i Danmark/København?**

(Motivation: At få Respondenten til at reflektere over sine oplevelser med stormoskeen)

Debriefing

Som udgangspunkt bør man altid vælge at afslutte interviewet med en debriefing af Respondenten med det formål at få feedback på interviewet. Man kan gennemgå sammen med Respondenten, hvad man har fået med fra interviewet, og derved få afklaret om ens forståelse stemmer overens med Respondentens udsagn. Det kan især være aktuelt, hvis man føler, at Respondenten ikke har kommunikeret tydeligt nok i løbet af interviewet. Hvorimod en debriefing kan føles som ren repetition, hvis Respondenten har kommunikeret tydeligt og konkret gennem, hele interviewet.

7.2 Bilag 2

Transskribering af interview med respondenten Imran.

Interviewer:

Kan du fortælle lidt om dig selv?

Respondent:

Goddag, jeg hedder Imran, og jeg er 36 år, mine forældre kommer fra Pakistan, jeg er født og opvokset i DK. Jeg har gået i gymnasiet og derefter har jeg brugt to år på en kort videregående uddannelse inden for servicebranchen. Det hele ender med, at jeg arbejder for SAS i CPH lufthavn.

Interviewer:

Ja, betragter du dig som religiøs og går du i moske?

Respondent:

Ja, jeg vil sige, at jeg er religiøs og jeg går også i moske.

Interviewer:

Hvis vi nu skal snakke lidt om stormoskeen generelt, hvordan er det at komme i stormoskeen? Kan du beskrive det lidt, hvordan det er at komme i stormoskeen?

Respondent:

Ahh men for det første så vil jeg gerne sige, at det er en stor lettelse at komme i stormoskeen, fordi vi har, i al min tid, været i diverse moskeer, og enten var det i en lejlighed eller i en kælder. Der har aldrig været en rigtig stormoske, og det er vi rigtig glade for, at vi har fået nu.

Interviewer:

Så I føler lidt, at kan man sige, at...

Respondent:

Man kan sige, at vi er blevet lidt anerkendt i og med, at vi har fået en stormoske dvs. at vi har fået lov til at bygge en.

Interviewer:

Ok, hvad foregår der i sådan en moske?

Respondent:

Det er jo alt, altså, i netop denne moske, der er derudover fredagsbønnen, så er der også diverse lektiehjælp inden for bl.a. religion og også, hvis man f.eks. har problemer i skolen der, så kan man få hjælp. Det er fitnesscenter, der er restaurant, så der er faktisk alt, eller hvad skal man sige.

Interviewer:

Så der er altså også en form for sociale aktiviteter?

Respondent:

Ja, det er der helt klart.

Interviewer:

Hvad prædikes der f.eks. om fra talerstolen?

Respondent:

Det kan være alt, dagligdagssituationen, hvordan man skal leve sit liv som et par, hvordan man skal behandle sine forældre, hvordan du skal leve med dine børn. Det kan være alt fra store til små ting.

Interviewer:

Hvad med lidt mere samfundsrelaterede spørgsmål? Sådan som bl.a. integration? Eller man kan ligefrem sige medborgerskab?

Respondent:

Jeg er lidt ked af at sige det, men det bliver der desværre ikke prædiket meget om mht. integration. Men men, jeg vil lige understrege, at man får selvfølgelig at vide, at man skal indordne sig i det danske samfund, og man skal følge de love og regler, der er i landet.

Interviewer:

Ok, men der er ikke så meget konkret om integration? (ved transskribering bliver jeg opmærksom på at han har svaret, jeg var blot uopmærksom på svaret i samtalen).

Respondent:

Det vil jeg desværre sige nej til.

Interviewer:

Hvad med sådan noget som fredelig sameksistens med etniske danskere? Er det det du siger/mener, at man skal overholde landets lovgivning og...?

Respondent:

Generelt vil jeg sige, at der bliver prædiket om fredelig sameksistens mellem alle mennesker på jorden, uanset hvad man følger, uanset hvilken religion man har. Religionen Islam handler om fred.

Interviewer:

Hvordan vil du bedst beskrive din opvækst, hvis du kan sætte lidt ord på det?

Respondent:

Min opvækst den er... den husker jeg rigtig meget, den var rigtig god, mine forældre har taget sig rigtig godt af os, vi var fire søskende, og vi havde et meget meget stærkt fællesskab.

Interviewer:

I familien?

Respondent:

Ja, især mellem os søskende, og det har vi stadigvæk i dag.

Interviewer:

Ok...

Respondent:

Det var selvfølgelig nogle hårde tider, men min mor specielt har båret os og holdt os virkelig sammen.

Interviewer:

Hvad mener du med... Kan du beskrive det lidt mere, når du siger "hårde tider"?

Respondent:

Altså, det var fordi, at min far kom til DK i et tidspunkt i halvfjerdsene i slutningen. Der var ikke så meget arbejde, han kunne ikke sproget, så det var lidt svært at komme i gang, så da vi alle sammen var født, der var det stadigvæk hårdt, da min far var den eneste, der arbejdede.

Interviewer:

Ok...

Respondent:

Og vi så ham ikke særligt meget, som vi gerne ville, ikke?

Interviewer:

Nej...

Respondent:

Så det var mest vores mor, der tog sig af os.

Interviewer:

Ja...

Respondent:

Men vores far var altid til stede.

Interviewer:

Ja...

Respondent:

Og...

Interviewer:

Så det var kvalitet og ikke kvantitet?

Respondent:

Lige præcis.

Interviewer:

Altså med jeres far, for jeres mor var der hele tiden.

Respondent:

Og vi kunne jo se, hvordan vores far arbejdede, det var jo i en fabrik, og tiderne var jo helt af helvedes til.

Interviewer:

Hvis du nu skal nævne tre positive ting fra din barndom, som involverede dine forældre, hvilke ville de så være? Hvis du altså kan huske det sådan nogenlunde?

Respondent:

Det skulle nok være, den opvækst vi har fået med vores mor, måden hun har taget sin tid til os, og så lært os alle de ting, de gode ting om livet. Det vil jeg nok huske allermest. Derudover, vi så jo, hvordan vores far, hvor loyal han var mod sit arbejde, og hvordan han arbejdede, så vi kunne få mad på bordet.

Interviewer:

Ok... så det gik lidt igen, så det er noget, som I har taget til jer?

Respondent:

Ja, det må man sige. Jeg tror også, at det var med til, fordi vores far ikke var så meget til stede, det styrkede vores søskendeforhold. Vi kom meget tæt på hinanden, og det er vi stadigvæk i dag.

Interviewer:

Ok... ja... øh. Du nævnte noget før... nu kan jeg ikke huske det. Øh. det var pinligt. Hvad betyder det for dig som familiemedlem og som del af et fællesskab med den nære familie, at der er kommet en stormoske?

Respondent:

Hvad mener du med den nære familie?

Interviewer:

Altså, at du har, både for dig og din familie kan man også have sagt i stedet for, eller hvad betyder det for fællesskabet med din nære familie, at der er kommet en stormoske? Er det noget I... har det gjort at I... er der nogle ting, som I udnytter mere? F.eks. de her forskellige sociale aktivitetstilbud, som du nævnte før, at moskeen også har, udover at det blot er et samlingssted for troende muslimer, der skal bede bøn?

Respondent:

Jeg vil jo nok sige, at den er forholdsvis ny, og i og med at vi alle sammen. Jeg har jo børn og vi har jo alle sammen travlt, så vi har ikke rigtigt kigget på deres aktivitetsprogram endnu.

Interviewer:

Men det er noget, som I godt kunne tænke jer?

Respondent:

Ja, helt klart. Jeg vil da anbefale over for mine søskende også, at det er noget vi skal prøve, og hvor vi tager vores børn med, så vi også styrker vores sammenhold.

Interviewer:

Hvordan vil du bedst beskrive dit forhold til samfundet og det at være medborger i DK? Hvordan ser du på det? Det er jo et stort spørgsmål. Her tænker jeg på, hvad føler du, har du ligesom et forhold, jeg tænkte på det at være medborger i DK, hvad er så det første du tænker på dit forhold til samfundet? Er der noget ansvar? Er der nogen ting, som du føler, at du umiddelbart er berettiget til på samme vilkår som andre danskere i samfundet? Som f.eks. etniske danskere?

Respondent:

Jeg er ikke rigtigt helt med?

Interviewer:

Jeg kan også spørge på en anden måde, hvad er det første, du ligesom tænker, når og hvis du skal beskrive dit forhold til det danske samfund? Og det at være medborger i Danmark.

Respondent:

Det første jeg kommer i tanke om, det er sgu Dannebrog, det er flaget.

Interviewer:

Det er Dannebrog, dvs. flaget, du føler dig altså med andre ord meget dansk?

Respondent:

Jeg føler mig jo helt dansk, så jeg kan ikke rigtig sige så meget om mit nære forhold, jeg er jo født og opvokset i Danmark altså.

Interviewer:

Så vil jeg gå videre til det næste spørgsmål, det kan måske pinpointe lidt bedre. Hvordan oplever du f.eks. dine muligheder for at opnå diverse sociale ydelser mv. I den forbindelse har du nogensinde oplevet diskrimination? Og sociale ydelser, det kan jo være mange ting.

Respondent:

Jeg kan starte med at sige, at jeg har aldrig i mit liv oplevet racisme på egen person.

Interviewer:

Ok...

Respondent:

Jeg har. Altså medierne og nyhederne og aviser, der læser man jo tit om diskrimination, men har aldrig prøvet det, og jeg har aldrig... Jeg passer meget mig selv, jeg har ikke rigtig brug for nogle sociale ydelser, jeg har et fuldtidsjob, jeg passer mig selv, og hvis der er noget, så har jeg aldrig følt, at jeg føler mig uden for.

Interviewer:

Så du føler, at du har haft de samme muligheder som andre etniske danskere? Mht. f.eks. uddannelse og job?

Respondent:

Fuldstændig samme muligheder.

Interviewer:

Har introduktionen af stormoskeen, har den betydet noget, for det at være statsborger med muslimsk baggrund i Danmark?

Respondent:

Altså, introduktionen af moskeen. Jeg har været i Danmark i flere år jo, ikke nødvendigvis, at stormoskeen er kommet. Den ser da anderledes ud, ja, men nej, det syntes jeg ikke.

Interviewer:

Jeg tænker på, du snakkede noget om i starten, at det var dejligt, at man havde et sted at være.

Respondent:

Ja, det jeg tænkte på var, at i stedet for, at vi går i kældre osv., så har vi et stort fælles sted, som alle andre også kan se, at ok, der er en moske der, det ved man hvad er. Det ved man jo ikke, hvis man går ned i en kælder. Så jo, det virker lidt som en form for anerkendelse.

Interviewer:

At man er muslim... muslim i Danmark?

Respondent:

Ja, lige præcis!

Interviewer:

Og at det er ok at være muslim i Danmark?

Respondent:

Helt klart!

Interviewer:

Har din opfattelse ændret sig efter moskeen har åbnet og I så fald, hvordan?

Respondent:

Det er altid rart at have et sted åbenlyst, så man ikke skal gå rundt og gemme sig lidt. Jeg føler mig ikke, hvad skal man sige, mere muslim, efter der er kommet denne stormoske.

Interviewer:

Ok, hvordan?

Respondent:

Jeg er stadigvæk den samme...

Interviewer:

Du er stadigvæk den samme?

Respondent:

Ja...

Interviewer:

Så du føler ikke, at efter moskeen har åbnet, at det har haft indflydelse på, hvordan du ser på dig selv som dansk statsborger... muslimsk dansk statsborger?

Respondent:

Slet ikke.

Interviewer:

Har du generelt følt dig accepteret og velkommen i det danske samfund?

Respondent:

Jeg vil lige starte med at sige, velkommen vil jeg nok ikke bruge, jeg er jo dansk. Så ja, jeg føler mig helt dansk.

Interviewer:

Ok, så du har altid følt dig accepteret?

Respondent:

Altid...

Interviewer:

Nu ved jeg godt, at du har svaret lidt på det, men har du oplevet diskrimination i sociale sammenhænge og i sociale fællesskaber pga. din religion?

Respondent:

Som jeg sagde tidligere, så har jeg ikke oplevet diskrimination.

Interviewer:

Hverken i forbindelse med skole eller arbejdet?

Respondent:

Nej, det har jeg ikke... ikke andet end det jeg læser.

Interviewer:

Kun det du læser, så du har ingen personlige oplevelser, hvor der er nogen, der har stillet spørgsmål til din religion eller?

Respondent:

Nej, det har jeg ikke, eller dvs. vi har haft nogle diskussioner, men det har foregået stille og roligt på en sober måde.

Interviewer:

Ok.

Respondent:

ikke noget med diskriminering.

Interviewer:

Nej nej nej, så det er ikke sådan, at du har siddet og diskuteret...

Respondent:

Jeg tror, at i og med, at jeg er født og opvokset i DK... der er måske nogen... f.eks. mine forældre ville du kunne stille det spørgsmål. Der kunne være... Fordi de ikke kunne sproget. De var jo nye i landet. De kendte ikke Danmark, de kan være... de har måske oplevet diskrimination..

Interviewer:

Men i og med, at du er født her og opvokset, så så er du næsten...

Respondent:

Jeg kan jo tale fra mig...

Interviewer:

Ja, plus du har fået den danske kultur ind fra starten eller rettere barnsben af.

Respondent:

Jeg vil sige, at jeg er mere dansk end jeg er pakistansk, selvom mine forældre er der fra.

Interviewer:

Ok, føler du ligesom, at stormoskeen har bidraget til, at du som muslim, føler du dig mere accepteret i det danske samfund?

Respondent:

Narrhh tværtimod, der har været mange diskussioner mht. stormoskeen... altså min personlige holdning, den har jo ikke bidraget mig, at jeg føler mig accepteret i det danske samfund, men der var da kæmpe diskussioner i diverse fora, om det var ok. At den moske er der eller ej. Der var jo meget stor uenighed. Men altså...

Interviewer:

Tror du at øhh... nu sagde du jo selv, at stormoskeen, at der var mange diskussioner, tror du, at

stormoskeen har fået danskere til at ændre deres opfattelse af herboende muslimer og eller omvendt? Altså hvordan har muslimers opfattelse af etniske danskere...

Respondent:

I bund og grund er det jo bare en bygning. Der ser lidt eksotisk ud, altså jeg kan ikke rigtig forstå, hvorfor det skulle betyde så meget for... om nogen skulle være imod eller for den. Altså det er jo pæn arkitektur, kan man taget det som... alle er jo velkomne i den moske, det er jo ikke blot et sted, hvor muslimer skal være. Der er flere grene af islam, og alle er velkomne i denne moske og dermed også etniske danskere.

Interviewer:

Øhh hvordan tror du... tror du, at det er noget, som etniske danskere vil benytte sig af?

Respondent:

Det håber jeg jo, og at de er nysgerrige. Stå udenfor og ikke have modet til at gå ind, så håber jeg, at de vil gå ind, tage et kig. Jeg går også i forskellige kirker, fordi jeg syntes, at de er flotte. Der jo altid en historie bag en kirke. Så de er også meget velkomne til at komme ind at kigge, og det håber jeg virkelig, at de gør.

Interviewer:

Øh så du tror lidt, nu vil jeg ikke lægge ordene i munden på dig, men hvordan vil du tro, at det vil være på længere sigt? Altså især også, nu snakkede vi jo også om etniske danskere, og hvordan de ser på muslimer efter stormoskeen er taget i brug. Hvordan tror du, at muslimer vil se på etniske danskere, efter stormoskeen... tror du, at det vil ændre sig lidt?

Respondent:

Jeg tror da... det har jo været lidt positivt i og med, at der er opført en moske, faktisk ikke den første, men jo den første stormoske... at de har fået lov til af danskere til at bygge en moske i København, det er jo tegn på... det er jo positivt!

Interviewer:

Er det noget, som har betydet rigtigt meget... har du ligesom mærket i de muslimske miljøer, at det har betydet meget for københavnske muslimer, at de har fået... endelig har fået denne her stormoske, hvor de alle sammen kan være og hvor de ikke skal sidde og gemme sig i kældre?

Respondent:

Ja, det vil jeg sige ja til.

Interviewer:

Det kan man godt mærke?

Respondent:

Ja... det er aldrig sjovt at gemme sig i en kælder.

Interviewer:

Øhh nej... og hvad har den sådan den generelle reaktion været, når du har talt med dem i din omgangskreds. Efter de har hørt nyheden om, at der skulle komme en ny stormoske?

Respondent:

Jeg har generelt ikke oplevet noget negativt.

Interviewer:

Nej... men jeg tænkte mere på at øhh hvad de har sagt, nu sagde du lige før, at der har været sådan en positiv stemning omkring det. Kan du huske noget... sådan... hvad folk ligesom... har der været sådan et sådan et overordnet tema i det de har sagt, dem i din omgangskreds... din muslimske omgangskreds?

Respondent:

Jeg kan ikke lige specifikt komme på noget.

Interviewer:

Nej... det er helt i orden... øhhh vi går videre til... de her næste spørgsmål omhandler integration i samfundet. Hvordan ser du den nye stormoske i Røvsingsgade, er den en brobygger mellem to forskellige kulturer? Eller skaber den snarere en kløft mellem muslimske nydanskere og etniske danskere?

Respondent:

Det er jo sådan lidt, hvad man selv gør det til... altså, hvis du vil være en brobygger, så rækker du også hånden ud, og det gør den anden part også. Øhh men jo altså, jeg kan godt se det som en brobygger?

Interviewer:

Hvordan? Kan du sætte ord på, hvordan den kan være en brobygger?

Respondent:

Starte med øh... måske at prædike lidt mere om integration, som talte om lidt tidligere, og som de pt. ikke gør særligt meget.

Interviewer:

Så hvis man prædiker lidt mere om samfundsrelaterede spørgsmål?

Respondent:

Ja, lige præcis samfundsrelaterede og det der sker i nutidens Danmark, det der vedrører dig, måske snakke lidt mere om det. Så helt klart ja! Og ikke alt det der politiske man kommer hele tiden ind på.

Interviewer:

Øh men kunne man forestille sig, at der også kunne være, hvad hedder det, prædiker på dansk?

Respondent:

Det er der allerede... det er der allerede... det er det jeg siger, at det er et sted, hvor alle er velkomne. Og alle får tid til at stille spørgsmål, hvis man har nogle... Så du er velkommen Michael.

Interviewer:

Nu har jeg lige et andet spørgsmål... det er måske lidt grænseoverskridende. Hvordan har du det med, at nogen danskere ligefrem føler, at herboende muslimer bør indordne sig i det danske samfund og tilegne sig danske værdier?

Respondent:

Jeg synes sgu at det er helt ok. I og med at jeg selv er dansk, så synes jeg også, at alle burde

indordne sig de danske værdier. Altså, religion er jo en personlig ting. Jeg kan ikke se, hvorfor det skulle være et problem at følge de danske værdier og have en anden religion end kristendom.

Interviewer:

Nej... og det æh så så du mener at øhh. Man kan sagtens indordne sig det danske samfund og være muslim og tilegne sig danske værdier og æh...

Respondent:

Helt klar! Eller det kommer lidt an på hvilke danske værdier? Jeg håber ikke, at du mener, at vi alle sammen skal drikke en fadøl og have en hotdog.

Interviewer:

Nej nej hehehe. jeg tænkte mere sådan noget som øh øh demokrati, ytringsfrihed...

Respondent:

Vi bor i et land, og hvis man ikke er så glad for at bo her, så kan man rejse ud igen jo, der er jo ikke nogen, der har tvunget én til at blive i landet jo.

Interviewer:

Nej.. øhhh så du mener.

Respondent:

Følge de love og regler, der er i landet.

Interviewer:

Så man kan sagtens være dansk, og have.. gå ind for ytringsfrihed og demokrati og samtidig være muslim?

Respondent:

Ja... ytringsfriheden, den er jo... hmm... det er en stor ting!

Interviewer:

Ja... det er det... Føler du dig mere eller mindre dansk, når du kommer i moskeen?

Respondent:

Jeg vil altid være den samme... dansk

Interviewer:

Du vil altid være den dansk?

Respondent:

JA, jeg føler mig hverken mere eller mindre dansk, når jeg kommer i moskeen... Jeg bor i DK, og det kommer jeg til at gøre hele mit liv.

Interviewer:

Hvordan tror du, hvordan tror du... vi skal helst holde det til hvad du har af oplevelser... men jeg bliver nok nødt til at spørge dig alligevel... hvordan føler du selv, andre der kommer i moskeen, dem du går i moske sammen med. Hvordan tror du de føler. Føler de sig mere eller mindre dansk, når de kommer i moskeen? Ændrer det noget ved deres opfattelse af at være dansk, tror du?

Respondent:

Det håber jeg ikke, men jeg kan ikke vide det. Det er ikke noget, som jeg snakker med dem om, men jeg håber det ikke, at lige så snart de træder ind af den bygning, at de føler sig mindre dansk, det er jo ikke det, der er meningen.

Interviewer:

Sidste spørgsmål, ser du moskeen som et positivt bidrag til integrationen i Danmark. Eller København?

Respondent:

Det er jo igen, hvad der bliver snakket om inden for de fire vægge, der betyder mest... Så det kommer helt an på, hvad der bliver snakket om i moskeen.

Interviewer:

Kunne du stille noget op? Hvad der kunne blive snakket om, der kunne være et positivt bidrag, og hvad der kunne blive snakket om, der kunne være knapt så positivt?

Respondent:

Altså... Jeg skal lige have den igen?

Interviewer:

Kan du stille to scenarier op, hvor de nævner de to ting, der kan være positivt eller negativt?

Respondent:

Det er jo netop de ting, som vi lige har snakket om bl.a..

Interviewer:

Med de danske værdier?

Respondent:

Lige præcis... læg mere vægt på det...

Interviewer:

Der skal prædikeres mere om det end rendyrket religion i stedet for.

Respondent:

Lige præcis, og man skal ikke begynde at blande alle muliges andres krige, det er måske det andet scenarie, fordi man har jo et tilhørsforhold til et andet land måske, af dem der kommer her. Det er jo ikke alle, der er lige så danske, som jeg er... og de kan jo følelsesmæssigt hurtigt blive lidt sure... øh pga. de dersens ting, der sker i mellemøsten, hvor de fleste kommer fra, eller i Nordafrika. Det skal jo helst ikke, de her, blande sig så meget i.

Interviewer:

Så du mener?

Respondent:

Der bliver snakket generelt meget om muslimer, og hvad der sker med dem i denne verden her. Hvis man så lidt bort fra det, og ikke snakkede så meget om det. Nu er vi jo i Danmark, og der skal vi gøre det bedste for os selv.

Interviewer:

Så man skal indrette prædikener efter, at man tager udgangspunkt i, at man er i Danmark og ikke i

et andet land?

Respondent:

Lige præcis... Selvfølgelig skal man lige nævne hvad der sker, men det får vi jo også at vide gennem nyhederne... men helst ikke lægge så meget vægt på det.

Interviewer:

Nej... de gode ting har vi talt om...

Respondent:

Vi har jo et glimrende eksempel med JP, som ramte hele den muslimske verden... det er måske ikke lige det, som man skal snakke om, det skaber kløft.

Interviewer:

Tusind tak for deltagelsen.

7.3 Bilag 3

Transskribering af interview med respondenten Bilal.

Interviewer:

Kan du fortælle lidt om dig selv?

Respondent:

Ja, jeg hedder Bilal og er 38 år, gift og har fire børn. Jeg er født i Libanon og kom her da jeg var 8 år og har boet her i næsten 30 år.

Interviewer:

Betragter du dig som religiøs og går du i moske?

Respondent:

Ja, jeg betragter mig som muslim øhh og gør det så godt som jeg kan og ja, jeg går i moske, når jeg kan.

Interviewer:

Øh hvis vi nu skal snakke lidt om stormoskeen, hvordan er det at komme i stormoskeen.

Respondent:

Øh jamen, det er fedt med stormoskeen æhh jeg glæder mig til hver gang jeg skal derover og synes at det er fedt, at vi har det her i DK.

Interviewer:

Kan du fortælle lidt mere om hvad der foregår i stormoskeen øhh om der er nogen forskellige aktiviteter? Er der noget andet end prædikener øh andre tilbud?

Respondent:

Øhh jeg har ikke selv deltaget i andre aktiviteter end prædikener, men der arrangeres nogle fællesspisninger. Der ligger også en restaurant derovre, hvor man kan gå ind at spise.

Interviewer:

Hvad prædikes der om fra talerstolen, nu tænker jeg på, om der også prædikes om sådan noget som integration? Øhh og andre samfundsrelaterede spørgsmål?

Respondent:

Jeg går også i en anden moske, der ikke er stormoskeen, og der kommer jeg faktisk lidt oftere... mener du, de prædikener, der foregår i stormoskeen?

Interviewer:

Ja.

Respondent:

Øhhh det kommer an på hvilken vinkel den muslimske præst som I kalder det, mere mufti, der er står der, er det en politisk én, eller én der snakker om religion, tilhører religion, hvordan man skal opføre sig og sådan nogle ting der. Æhhh på det sidste har der været én, der snakkede om religionen, hvordan man opfører sig på den muslimske måde her i DK øhhh hvilke fejl vi laver her i DK øhh. Det syntes jeg er meget fornuftigt, fordi der er nogen, der lever på en helt anden måde, som jeg ikke syntes om og det kommer frem fra en af de høje i moskeen, og det synes jeg er fedt.

Interviewer:

Hvordan er den måde? Eller kan du beskrive det lidt?

Respondent:

Jo, altså opførsel, for eksempelvis med bander. Hvordan man opfører sig over for hinanden, skyderier mod hinanden, at vise vores folk opførsel, så danskere får en anden opfattelse og det synes jeg, er fornuftigt, når de gør det. Før i tiden var det mere politisk måde øh hvordan vores verden i de mellemøstlige lande æhh krig i de lande æhh.

Interviewer:

Såsom konflikten i Israel?

Respondent:

Konflikten i Israel eller sådan nogle ting der, så så det det kan være for meget og for tungt, hvis man ikke er født dernede, men er mere opvokset her. Så så er det svært for en at forstå tingene. Sådan en som mig kan forstå det, for jeg har oplevet det selv, og kan godt se tingene øhhh som de siger. Så så for nogen er det fornuftigt og for nogen er det lidt svært at forstå.

Interviewer:

Ja... hvordan ville du beskrive din opvækst?

Respondent:

Altså her i DK?

Interviewer:

Ja...

Respondent:

Altså jeg har oplevet mange ting i 30 år, altså som 8 årig er man jo klar og forstår mange ting. Jeg kommer fra et sted, hvor der har været krig øhh og kommer til et sted, hvor der er fredeligt. Man kan man kan forstå det med to ting. Der er nogen der kan have det svært med at komme til et sted, hvor der er fred. Fordi øhh hvor man kommer fra et sted med bombardementer og ditten og datten, man bliver syg øhh i hovedet øhh og bliver bange, når man kommer til et sted, hvor der er fredeligt, så er det jo svært for en og og... og omvende sin verden, hvis du forstår, hvad jeg mener.

Interviewer:

Jaja... helt klart.

Respondent:

Jeg har haft mange kammerater... der... hvor det er gået galt for dem. Men for mit vedkommende, jeg har taget det som positivt og og... og prøvet og... jeg vil ikke sige, at det har været nemt, men sidenhen har jeg kunnet se landets måde at køre det på her... samfundet, og det har givet mig nogle positive ting øhh... jeg vil også sige, at jeg har også oplevet mange negative ting, men det har styrket mig.

Interviewer:

Ja...

Respondent:

Jeg har lært meget af de ting øhh og personligt har det styrket mig meget øhh... så det... jeg har oplevet nogle dårlige ting og nogle gode ting, men i mit liv har det hele været positivt. Det har givet mig et positivt indtryk af min verden... øhh og har lært meget af det.

Interviewer:

Ja... hvis du skal nævne tre positive ting fra din barndom, der involverer dine forældre, hvilke ville de så være?

Respondent:

Øhhh først og fremmest at flytte fra et land, hvor der har været krig, hvor der var krig fra jeg blev født. Det var svært for mine forældre at skulle knokle og spare de penge der og flytte syv børn... og dem selv med. Æhhh og og og.... den anden ting, det er... den måde danskerne tog imod os. Æææhh da vi kom til DK æhhh det er... når jeg tænker over det nu, så har det givet mig... altså... så har det gjort mig glad.

Interviewer:

Hvordan den måde de tog imod jer?

Respondent:

Altså staten har taget godt imod os... altså vi fik meget hjælp. Øh som et barn... øhh at få ting, som man ikke har fået i den verden, man er født i. Så er det positivt, det har også været svært fordi man skulle væk fra sine kammerater, men øhh de ting man har fået og oplevet og hjælp til, det har så fået mig til at glemme de ting der... de svære ting. Og de mennesker, der omgås os, og hjalp os, de har været fantastiske mennesker. Så jo, det har været fedt. Den tredje ting, det er så min kone og mine børn, og mine forældre har været med til ikke at bestemme, hvem jeg skulle giftes med, det har jeg jo selv valgt, men hjalp med de ting der. Altså Mit bryllup og de ting der... Det har været positivt...

Interviewer:

Kan du på trods af, at du har øhhh de første otte år har levet i et land, hvor der var krig og det her med udfordringen at komme til et andet land, bekræfte, at du har haft et godt familieforhold med jeres forældre?

Respondent:

Ja...

Interviewer:

Godt... Hvad betyder det for dig og din familie... eller den nære familie, at der er kommet en stormoske? Har du... har I nogensinde tænkt over det, hvordan det, eller om det har betydet noget for jer... sådan for hele familien, at der er åbnet en stormoske?

Respondent:

Altså ... det... det for mig øhh med stormoskeen... at der blev åbnet en stormoske det... det... man er ligesom anerkendt øhhh min religion, men dog alligevel ikke... for man hører jo mange ting... æhh negativt fra nogle mennesker, men øhh det tager jeg mig ikke rigtigt af. For det er jo ikke... det er jo ikke hele DK. Jeg tør vædde på, at de fleste danskere de vil... øhhh enten er de ligeglade med det eller også er de positive over for det. Øh så det er også et bevis for, at man kan sagtens have en stormoske i DK uden problemer øhh ... eller frygt for noget, som man har troet på fra

starten af og anerkendelse af min religion, det giver jo sig selv, så jo, jeg har taget det positivt, for min andre familie... æh så mener jeg ikke, at der er nogen af dem, der har været der endnu, så det kan jeg ikke rigtigt svare på.

Interviewer:

Men har I snakket om det, når I er sammen? i familien?

Respondent:

Ikke rigtigt...

Interviewer:

Tror du det vil styrke jeres familiefællesskab på længere sigt, det at have en stormoske? Hvordan tror du at det vil have indflydelse på familiefællesskabet?

Respondent:

Altså... jeg tror ikke, at det vil have så meget indflydelse på det der fællesskabet... altså mener du, at hvis man tager sammen derover??

Interviewer:

Ja præcis, og hvis man udnytter nogle af de der faciliteter, som den også tilbyder udover at man kan gå til fredagsbøn...

Respondent:

Altså jeg vil sige det sådan her, hvis man tager den anden moske, som jeg faktisk oftere tager til og min familie tager til... æhh så mødes vi derovre til eid (jul), så mødes vi derovre og de ting der, så så det vil styrke på det område der... ja... øhh hvis man også gjorde det i stormoskeen.

Interviewer:

Kunne man forestille sig, at I også ville tage til eid (jul) hos stormoskeen?

Respondent:

Hvis vi tog derovre, så ville det være det samme, så mødes vi derovre og ligesom hilser på hinanden og... og ønsker hinanden tillykke med eid (jul.)

Interviewer:

Hvordan ville du bedst beskrive dit forhold til at være medborger i DK?

Respondent:

Æhh for mit vedkommende, så har jeg det fint... Jeg ville nok kæmpe lidt mere end almindelige danskere med nogle af tingene. Eksempelvis med arbejde, så ville jeg nok sende flere ansøgninger end almindelige danskere ville gøre. Det har jeg jo... jeg kan ikke hundrede procent bevise det, men det er hvad jeg i hvert fald ville tro, og de fleste af mine jobs har ikke været så meget gennem ansøgninger men gennem venner.

Interviewer:

Har det haft indflydelse på, hvordan du føler dig som statsborger i DK?

Respondent:

Det kan godt irritere mig, det vil jeg ikke lægge skjul på, men jeg tager det ikke tungt i mig. Jeg kommer jo som sagt fra en anden verden, hvor jeg har haft det hårdt... øøhh med krig, så det vil ikke knække mig... Om jeg ville kæmpe for at få et arbejde? Selvfølgelig vil det gøre mig ked af det,

når jeg ikke har et arbejde, men det vil ikke knække mig.

Interviewer:

Nu siger du, at du har oplevet det at måtte sende flere ansøgninger, føler at du skal sende flere ansøgninger, når du skal få et arbejde. Hvordan oplever du så dine muligheder for at opnå at få diverse sociale ydelser? Øhh hvordan er de muligheder sammenlignet med andre medborgere i samfundet? Har du... føler du, at du har oplevet diskrimination? Kan du sætte lidt ord på det?

Respondent:

Nej ikke de steder, hvor jeg har haft ydelser, eller rettere de tidspunkter, hvor jeg har haft, der føler jeg mig ikke, nej det synes jeg ikke. Det har jeg ikke oplevet. Jeg har godt nok ikke haft det så meget pga mit arbejde, men de gange jeg har haft det er få gange... øhhh og nej det har jeg ikke oplevet.

Interviewer:

Vi snakkede lidt om de der familiesammenhæng... men har introduktionen af stormoskeen betydet noget for det at være statsborger i DK med muslimsk baggrund? Du sagde bl.a. noget om anerkendelse af din religion tidligere?

Respondent:

Om det har betydet noget for mig?? Øhhh... altså det... det som det har betydet for mig, har været anerkendelsen og beviset for danskere... at vi kan jo sagtens leve sammen uden de store problemer, som danskerne frygter... på det område. Så det synes jeg på en måde det har bevist. Med stormoskeen. Så det håber jeg, at dem der er kritiske over for stormoskeen, at de også oplever.

Interviewer:

Føler du, at der så har været meget, efter at den har åbnet, at der har været meget negativ omtale om den?

Respondent:

Altså fra pressen eller?

Interviewer:

Altså bare generelt i medierne?

Respondent:

Når jeg læser på facebook, så er der jo folk, der altid er negative over for det... æhhh og det føles som om, der er mange, når man læser på facebook, for det er jo kritik kritik kritik, men... men jeg tror ikke, at det er så mange alligevel. Pressen har været en lille smule. Der har været en smule, men jeg synes ikke, at det er så slemt, som man kunne have frygtet før...

Interviewer:

Så det har ikke ændret på din opfattelse af anerkendelse af din religion?

Respondent:

Nej nej nej... øhh men jeg tror, at der i fremtiden vil komme noget mere kritik, jeg håber det ikke, men det tror jeg. Mulighederne er der, for ligesom at snakke om et eller andet, når man ikke kan snakke... når der ikke er noget at snakke om... og de mindste ting der sker, så skal det nok blive til noget stort.

Interviewer:

Tror du, at der vil komme negativ omtale af den nye stormoske?

Respondent:

Ja... Jeg håber det ikke, men det... altså de skal jo have noget at skrive om.

Interviewer:

Har du generelt følt dig accepteret og velkommen i det danske samfund?

Respondent:

Ja, for mig har jeg været accepteret af de folk, som jeg omgås med, så jo. Jeg vil... jeg har jo oplevet nogle ting, men men... det tager jeg mig ikke så meget af.

Interviewer:

Du har oplevet diskrimination i sociale sammenhæng? Kan du... øhh jeg ved godt, at det kan være lidt hårdt, men kan du evt. uddybe det med nogle personlige oplevelser?

Respondent:

Altså... jeg kan jo bare sige f.eks. med Muhammed tegningerne på min arbejdsplads. Der var lidt delte meninger hvordan... æhh og hvilke meninger, som jeg skulle have om det. Og når man så siger sin egen mening, jamen så er det ikke godt nok. Så får man jo et eller andet tilbage, som at de ikke accepterer det, selvom man har accepteret deres meninger og siger det rart og tydeligt til dem. Men men... man skal bare bevise det over for dem, at det man siger er det rigtige og de er galt på den... så der har man jo oplevet nogle ting, og så har jeg oplevet det med politiet en gang i mellem, men der vil altid være nogen, om man er politimand eller en fra kommunen, så vil der altid være en eller to, der skal være på tværs af en. Med en lærer engang i skolen har jeg også oplevet det...

Interviewer:

Tror du så at stormoskeen vil bidrage til, at du vil blive mere accepteret i det danske samfund både på den korte og lange bane?

Respondent:

Om jeg tror på det? Jeg vil håbe det, men jeg vil håbe at vi bliver accepteret, hvis man tager stormoskeen som positivt og omtalen i pressen bliver mere positiv, så håber jeg, at det bliver, men det kommer an på, hvad der kommer ud af pressen. Jeg synes at i denne verden og specielt i DK og nogle af den danske befolkning... jeg vil ikke sige alle, fordi der er nogle, der er klogere end andre, men pressen styrer en, og hvad der kommer ud af pressen vil få de folk til at tro på. Hvis der kommer positive ting, så kan det være, at det vil blive nemmere for mig i samfundet og blive bedre... ikke fordi det er et dårligt samfund, nej, overhovedet ikke, overhovedet ikke, jeg er sgu meget taknemmelig over for danskere og flertallet af den danske befolkning. Men jeg vil da håbe, at der er flere end det, og at vi ikke har nogle analfabeter mindre af dem (han refererer til dem, der ikke bryder sig om muslimer).

Interviewer:

Ja, tror du, at hvad hedder det, at på længere sigt igen, og også på kort sigt, at stormoskeen kan få danskere til at ændre deres opfattelse af herboende muslimer og også omvendt, kan stormoskeen få herboende muslimer til at ændre deres opfattelse af danskere, efter de har fået stormoskeen?

Respondent:

Jeg vil sige, hvis de involverer sig meget i samfundet, så måske, og snakker mere om hvordan de

unge i bandemiljøet skal opføre sig og blander sig mere i det, så vil jeg tro, at man vil minimere problemerne med banderne, det er det, som jeg ser nu, problemet i det danske samfund. Så hvis de blander sig i det (dem fra stormoskeen) og får indflydelse på det, så tror jeg, at det vil gavne samfundet, og det vil også gavne kritikken af de kritiske danskere. Så tror jeg, at der vil ske noget positivt i de ting der. Og hvis den får god omtal. .. moskeen, så vil det også give et positivt billede af det.

Interviewer:

Er det en brobygger? Den nye stormoske? Eller skaber den snarere en kløft mellem muslimske danskere og etniske danskere?

Respondent:

Brobygger? Jeg tror, at det er svært at sige nu og få at se, om det kommer til at blive det. Og så som sagt hvis de involverer sig i de bandemiljøer og kommer ind i kampen der, så tror jeg, at den vil være en brobygger. Så det... det vil det være, hvis de blander sig ind i det.

Interviewer:

Hvordan har du det med, at nogle danskere ligefrem føler, at muslimer bør indordne sig i det danske samfund og tilegne sig danske værdier? Og være mindre muslimske, er det noget, du har haft oplevelser med? Nu sagde du noget bl.a. om Muhammed krisen...

Respondent:

Ja, det er så det, som jeg har oplevet, men når man snakker med dem jeg kender og vil høre noget om min religion, og fortæller om hvordan jeg har det, så vil jeg acceptere de fleste af dem, men jeg synes man skal passe på med at gå rundt og blande religion i... æhhh mellem danskere og ikke danskere, fordi religionen er opførslen og måden du skal opføre sig over for andre... øhhh og hvordan du skal være, og hvad du tror på, det er din egen privat ting, og det skal andre ikke blande sig i... øhh hvordan jeg skal ud at opføre sig over for danskerne, det kan sig jo selv tænke sig om og sætte sig ind i, hvordan det skal være ikke. Respekter hinanden... æhhh men at jeg skal lave om på min religion, det synes jeg ikke, at folk skal blande sig i.

Interviewer:

Føler du dig mere eller mindre dansk, når du kommer i (stor)moskeen?

Respondent:

Jeg føler mig, som det menneske jeg er nu, og hvis du skal spørge mig om jeg er mere dansk eller... libaneser, for mit vedkommende, så tænker jeg dansk, jeg spiser måske ikke 100 % dansk, jeg spiser noget af maden dansk, jeg går ud med danskere... altså jeg bor i det her land, og jeg har boet her i 30 år og 8 år i Libanon, så kan man selv vælge, hvad jeg er...

Interviewer:

Så umiddelbart har det ingen indflydelse på din følelse af danskhed, når du er i moskeen.

Respondent:

Nej, altså min tro er min tro, og hvad jeg føler mig ude på gaden der, det er så noget andet, min opførsel... det er både min tro, der har lært mig de ting, jeg vil sige, at hvis jeg ikke havde min tro, så ville jeg ikke være den, som jeg er i dag og jeg er glad for det jeg er, sådan vil jeg sige det. Om jeg er mere dansk end jeg er libaneser, jeg tror, at jeg er mere dansk end libaneser, jeg er en dansk muslim, sådan vil jeg sige det.

Interviewer:

Sidste spørgsmål.. ser du stormoskeen som et positivt bidrag til integrationen i DK... eller KBH

Respondent:

Ja, det ser jeg! For det første så giver det et billede for DK... man kan jo gå ind og besøge den, hvis man er interesseret i at lære noget om muslimer, og hvordan muslimer skal opføre sig, så har man jo lov til at besøge moskeen, det er jo ikke ulovligt... og det vil jeg råde folk til at gøre... og det får mig faktisk til at blive mere integreret i landet, når jeg får lov til at komme til et sted jeg gerne vil og få lov til at bede et sted.

Interviewer:

Hvor du ikke skal gøre det i en baggård eller lignende?

Respondent:

Ja ja præcis! Kældre og sådan lignende, men i stedet et sted, der giver det rigtige billede... æhh så syntes jeg også moskeen er mere moderniseret end de gamle, og den er meget flot, så jo... det giver også god omtale til danskerne udefra af andre lande. Øhhh så det er kun positivt for DK, at den er kommet...

Interviewer:

Yes... tak for det.

Respondent:

Det var så lidt.

7.4 Bilag 4

Transskribering af interview med respondenten Kadri.

Interviewer:

Kan du fortælle lidt om dig selv?

Respondent:

Ja. Jamen æhh... Kadri, en af Michaels gamle venner hæh, vi har arbejdet sammen... hvad vil du have at vide?

Interviewer:

Hvor gammel er du?

Respondent:

39 år gammel, født og opvokset i DK, stammer fra Syrien. Gift har to børn, konen er fra et andet... eller fra et nordafrikansk land, Marokko. Æhhh har gået i privatskole...

Interviewer:

Uddannelse?

Respondent:

Ja, har gået på arabisk privatskole og fortsat på dansk skole fra syvende klasse og opefter i gymnasium og HTX og hvad ved jeg... og HHX og har læst HA og er uddannet bioanalytiker. Jeg har været igennem mange ting.

Interviewer:

Hvad med job?

Respondent:

Jeg har de seneste 5 år været selvstændig, hvor jeg laver kontrakter for virksomheder, der har behov for at hjælpe... hjælpes med sammensætning af data og telefoni... aftaler kan man sige.

Interviewer:

Ja... betragter du dig som religiøs og går du i moske?

Respondent:

Altså... jeg synes... jeg... jeg kan blive lettere provokeret over spørgsmålet 'betrakter du dig som religiøs og går du i moske'... jamen altså formuleringen af spørgsmålet går lidt på, at jeg nok skal placeres... Ja jeg beder fem gange om dagen, ja jeg går i moske, hver fredag, og er jeg ude at gå en tur og hov nu kommer den næste bøn, jamen så finder jeg en moske i nærheden Så ja, jeg overholder...

Interviewer:

Jeg beklager, det var altså ikke ment sådan...

Respondent:

Nej nej nej, det var måske også forkert at sige provokere, men det er mere fordi, er man religiøs, bare fordi man beder 5 gange om dagen? Jamen, du kan faktisk blive meget mere religiøs end det, du kan f.eks. gå til undervisning hver dag i 5 timer.

Interviewer:

Man kan vel også være religiøs uden at gå i moske eller bede fem gange om dagen?

Respondent:

Ja ja eller sidde og læse hver dag i koranen, og det gør jeg også meget. Jeg bruger nok udover bønnerne, så vælger jeg nok at sige, at jeg bruger minimum 5-10 timer om ugen ved enten at læse inden man falder i søvn i en halv time eller sidde og læse i koranen. Så ja, religiøs, det vil jeg sige, at jeg er.

Interviewer:

Hvordan er det at komme i den nye stormoske?

Respondent:

Det er super lækkert, det er så dejligt, det er en følelse... jeg kan ikke..Jeg ved ikke rigtigt om man kan beskrive det. Det svarer nok lidt til, at du har siddet, det er måske groft at definere det på den måde. Men lad os bare sige, at du sidder i en hjemmebiograf og så kommer du ind i en kæmpe biograf, og oplever WOW! Der er højt til loftet. Der sker noget her, man ser en film på en helt anderledes måde, og det er virkelig en en... en vanvittig banal sammenligning. Men det at komme i stormoskeen, det viser virkelig, jamen det er det her... Det er det der er tættest mig, sådan ser jeg det i hvert fald.

Interviewer:

ja... Hvad foregår i stormoskeen. Kan du fortælle noget... udover prædikener?

Respondent:

Ja, jeg har været der nogle gange... Jeg vil ikke sige, at jeg har været der over 50 gange, det er det nok ikke. Jeg har nogle stammoskeer, som jeg godt kan lide at komme i, og så er der nogle, som jeg bare lige kommer ind for at bede i. Men i den stormoske, der er der tit arrangementer, hvor der kommer nogle af de større, højere lærte og fortæller om nogle bestemte emner. Sidste gang jeg var der, der var der f.eks. to dages foredrag af otte timer med spisning om Sharia (muslimsk lovgivning), og det syntes jeg var helt fantastisk at høre, hvad det egentlig var, det nu var, og der kan man så sige, og det kan vi måske vende tilbage til... arrangementer har jeg altid godt kunne lide at deltage ved, men jeg er blevet endnu mere aggressiv omkring arrangementer på baggrund af det man hele tiden bliver mødt af i medierne. Når de siger Sharia, så tænker jeg, ok, jeg ved en lille del om det, men hvad er det egentlig de efterspørger? For det spørgsmål kommer måske, og så går jeg til de undervisninger for at høre, hvad er det egentlig, der bliver sagt. Og det er aldrig nogensinde som man hører det i medierne, men det er en anden sag. Det kan vi tage en anden gang.

Interviewer:

Så du gør det for... eller du føler at...

Respondent:

Jeg gør det for at blive klædt på, ja, så jeg kan forsvare det, som jeg bliver angrebet med, i stedet for bare at sige øhhhh... stening? Hvad er det ? Hvorfor, hvornår, hvordan?

Interviewer:

Føler du da, at du bliver angrebet ofte?

Respondent:

Jeg føler tit, at der bliver stillet spørgsmål, når jeg er omkring nogle af mine danske venner eller i danske kredse, hvor det ikke er etniske danskere... men rigtige danskere, hvis man kan tillade sig at kalde det for det.

Interviewer:

Omvendt... Det er "rigtige danskere", som er etniske danskere... hahahaha

Respondent:

Høhhøhhø nåårhh ja... så er det dét! Men ja, der er også fællesspisning, der er restaurant, jeg plejer, når jeg beder derovre om fredagen, sådan en gang hver tredje eller fjerde, så mødes jeg med dem, som jeg har været i Hajj (Pilgrimsrejse for muslimer) med og så spiser vi der bagefter en fredagsbøn. Der ligger en restaurant, pisse hyggelig.

Interviewer:

Yes.. kan du fortælle noget om, hvad der prædikes om fra... talerstolen.. hvis man kan kalde det sådan?

Respondent:

Ja... er det stadigvæk stormoskeen, som vi taler om??

Interviewer:

Ja præcis, det er det...

Respondent:

Ok, for det er vidt forskelligt. Der er nogle der er hårde i tonerne... ikke fordi der bliver sagt noget ondt eller noget forkert om landet vi bor i. Men men der er virkelig måder, der bliver talt på i de her moskeer, og dem der prædiker er jo dem der... det er lidt den personlighed, som jeg jagter, jeg går efter dem, der er rolige, når de holder en tale uanset, hvad budskabet nu måtte være. For jeg syntes ikke, at dem der råber, de æhh det er sådan lidt dem, der er 'old school'. Det er ikke fordi, at de siger noget forkert. Altså han kan jo sidde foran dig og sige "kære Michael, jeg elsker dig", men han siger det bare på så voldsom og hård en måde, så jeg sidder og tænker "ok, det kunne du godt have sagt lidt finere". Man kan godt sige tingene med måde. Men der bliver prædikeret om en masse ting.

Interviewer:

Også noget, som er sådan mere samfundsrelateret?

Respondent:

Absolut, De fleste prædikener, jeg har overværet derovre, det er lidt af de sammen, som jeg overværer. De starter med lidt historie om vores kære profet... (Arabisk hilsen/salut til profeten) æhh og så tager man så og fortæller... æh hvis der nu er et samfundsrelateret emne i forhold til der er sket noget slemt, eller hvis der er sket noget rigtigt godt. Så hiver de det frem og fortæller lidt fra et islamisk synspunkt... Det er helt forkert... og når det er noget, der er ondt, så er det oftest... ikke oftest... så er det hver gang HELT forkert. Så bliver der talt lidt om, 'hvad er det man gør' og hvad er det for en tålmodighed man skal have osv. osv. Så der bliver altid talt til det gode, der hvor jeg befinder mig i hvert fald. Og ja, der bliver også talt om integration, hvad gør man som menneske. Det er en pligt, at man skal gå ud at arbejde. Man skal ikke bare sidde derhjemme og tage imod penge. Så ja, de steder jeg kommer, og det er stort set alle moskeer, inkl. stormoskeen, der hører jeg kun godt.

Interviewer:

Er der så også noget med, at man skal komme godt overens med de etniske danskere f.eks.?

Respondent:

JA, det er sjovt... at det er de "rigtige danskere" der er de etniske danskere... men ja, for vi er jo ligesom en del af samfundet, så ja absolut.

Interviewer:

Hvordan vil du bedst beskrive din opvækst?

Respondent:

Jeg tror sgu ikke, at jeg kunne have bedt om tryggere rammer. Nu er jeg selv blevet far, og så er jeg faktisk begyndt at kunne forstå, hvor jeg nogen gange fik et nej, og hvorfor... jeg nu fik et VOLD SOMT NEJ! Hahaha

Interviewer:

Hahahahaha!

Respondent:

Og sikkert også et par over fingrene... nej jeg har faktisk ikke fået... jeg er blevet rettet en del af mine forældre, det kan jeg huske. Det kan så godt være, at de har givet mig masser af slag... haha.

Interviewer:

Jeg har også fået... Mine forældre er etniske danskere og jeg har altså også fået, selvom mine forældre har fået hukommelsestab omkring det. Så har de altså også givet mig nogle rap over fingrene hahaha.

Respondent:

Hahaha jo jo... jeg har altså... jo jo.. jeg mener bare i forhold til, hvad jeg hører fra andre venner med hvordan de definerer, at skulle få et par stykker af mor eller far. Så har det altså ikke været mere end hen over fingrene eller en lussing... Æhhh nogle af de andre har jeg altså hørt lidt voldsommere fra, men sådan er det... Men æhhh jeg syntes, at jeg har været meget beskyttet, og det syntes jeg at vi har været alle... mig og mine tre søstre... Så det er absolut. Jeg tror rent faktisk, at jeg har valgt i fællesskab med min hustru at tage eller for ikke at sige 90 % af det som vi har fået fra vores hjem videre overført til vores børn, for vi syntes, at det er godt.

Interviewer:

Ja...

Respondent:

Og vi forstår bedre nu, hvorfor et nej er et nej. Den kommunikation som var imellem dem. Fordi som muslim i et samfund, der er omgivet af kristne og kristne normer og værdier og og... et kristent liv, for ikke at... nu kender jeg nogle af de danske kristne... Det er nok mere en konfirmation og en dåb og måske et bryllup, uden at skulle være grov. Men man lever i et samfund, der er anderledes end hvis man havde levet i et islamisk samfund, og det kan man godt mærke som udlænding. Altså fester, druk osv. osv... kærester, hvorfor man ikke må komme hjem til hinanden og alt det der. Det er nok at bemærke ganske anderledes end hvis man havde været etnisk dansk.

Interviewer:

Hvis du skulle nævne tre positive ting fra din barndom, der involverede dine forældre, hvad ville

de så være?

Respondent:

Nu er det sgu svært at tænke, for nu ved jeg ikke om, jeg skal tænke som far selv eller om jeg skal tænke på, hvad mine oplevelser var?

Interviewer:

Hvad dine oplevelser var...

Respondent:

Mine oplevelser...

Interviewer:

Det skal ikke gøres så...

Respondent:

Nej nej... Vi blev underholdt... vi var meget ude med mine forældre for at se det ganske land, og æh jamen hvad kunne vi ellers lide. De var bare kærlige ved os, og det var tydeligt at mærke. Der var ingen hårde toner i vores hjem. Og så beskyttelsesfaktoren, at vi beskytter hinanden og passer på hinanden. Det er ææhh de tre positive ting, og det elsker jeg og det kan jeg også godt mærke i dag, og jeg har et vanvittigt godt forhold til hele familien.

Interviewer:

Ja... Hvad betyder det for dig som familiemedlem, og hvad betyder det for familiefællesskabet i den nære familie, at der er kommet en stormoske?

Respondent:

Jeg syntes, at det er dejligt... fordi det viser måske... ikke fordi at jeg... jeg har altid været en... det måske lidt groft at sige, men jeg har været en type, der er ligeglad med, om jeg bliver anerkendt af folk der kender mig eller ikke kender mig... øhhh af folk der IKKE kender mig... men folk der kender mig, de ved hvem jeg er og hvis de er med mig, så er det fordi jeg er anerkendt på den ene eller den anden måde. Men jeg syntes i forhold til det danske samfund og den hårde kritik... hetz, kald det hvad du nu ønsker, der har været mod islam. Så føler jeg rent faktisk, at det er et skridt hen imod at blive accepteret i samfundet. Og så er der garanteret mange, der vil sige "hov hov I har jo moskeer overalt" Ja, i lejligheder og i små kælderrum osv. osv. Men den moske der er kommet ude ved Røvsingsgade. Den er nok noget af det nærmeste, der minder om en rigtig moske i de lande som vi nu kender til, der har dem, i de muslimske lande i hvert fald. Æh så jeg ser det faktisk lidt som, at vi har kæmpet en god kamp og har fået muligheden for at vise, at det her er Islam, og det havde været endnu bedre, hvis minareten havde været det større eller højere. Eller vi fik lov til omkring vores Eid (jul for muslimer) tid lige til at få lov at lave vores Adhan (indkaldelse til bøn fra minareten), som hedder kald til bønnen. Vi hører jo kirkeklokkerne hver søndag. Så mon ikke de kan tilse os bare en gang om året?

Interviewer:

Hvordan vil du bedst beskrive dit forhold til samfundet, og det at være medborger i DK?

Respondent:

Det er simpelt... jamen jeg... på et tidspunkt sad jeg måske lidt og kiggede på, når man nu har de der stunder, hvor man kigger indad, og tænker jamen er jeg integreret eller er jeg assimileret? Æhh jeg syntes, at det var meget vigtigt, at jeg kunne trække en streg og sige, nu skal du høre her... jeg

æhh jeg er en del af det samfund i den længde og i den pakke, der gør, at jeg ikke overskrider nogle af mine fundamentale islamiske overbevisninger. Så ja, jeg er en del af samfundet. Men hvis jeg bliver præsenteret for at skulle sidde til en fest med nogle af de ting som jeg nu ikke... eller fest eller fest... æhh nogle af de ting, som jeg ikke må eller kan som muslim, så trækker jeg mig fra samfundet. Så går jeg tilbage som er mit fundament, og så er det fuldstændigt ligegyldigt, om jeg er algerier, dansker eller egypter, what ever... for mig er det nok islam, der er mit fundament.

Interviewer:

Men hvordan har du så med... føler du dig som "dansk statsborger"?

Respondent:

Fuldstændig, fuldstændig! Når du taler med mig pr telefon, når du sidder og diskuterer med mig, æhh sidder ansigt til ansigt med mig, og hører hvordan jeg kan tale, ikke fordi jeg siger, at jeg taler pænt eller godt, men men... du vil få en fornemmelse af jam jam... er ham her muslim??? For det er også det spørgsmål, som jeg er blevet stillet nogle gange... nogle få gange... "at du virker så dansk?"... jamen det er jeg også... "godt, skal vi så ikke lige stille os ved pølsevognen?"... nej det skal vi ikke! Så kommer markeringen. Så ja, jeg føler mig dansk og jeg vil sige, at jeg er dansk til hver tid, hvis nogen kommer og spørger, og det har jeg også lært mine børn. Men vi har bare en anderledes sammensætning, men vi er danskere. Så det er 100 %.

Interviewer:

Hvordan oplever du dine muligheder for at opnå diverse sociale ydelser. Og det er ikke kun kontanthjælp, det kan være boligsikring, mulighed for at få sine børn i dagsinstitutioner osv., har du oplevet diskrimination i den forbindelse?

Respondent:

Jeg har faktisk aldrig... altså... jeg tror, at jeg har været i gang med at arbejde siden jeg var elleve år, så jeg tror, at jeg har været på kontanthjælp én gang i en måned, også har jeg været på A-kasse én gang i nogle måneder. Jeg ved, at muligheden er der for at få noget hjælp, men jeg har faktisk aldrig søgt det, hverken boligsikring eller lignende. Jeg ved fra andre, der ikke er lige så heldige, som f.eks. jeg er, der ikke har et job eller måske ikke kan være på A-kasse, at muligheden er der. Men det jeg ligesom fornemmer, det er den der stolthed, om at man skal hen og banke på en dør for at få nogle penge.

Interviewer:

Øhh Jeg kan huske en gammel anekdote, du fortalte mig lige i starten, da vi mødtes for længe siden. Omkring at du altid ændrede dit navn i jobansøgninger. Har du lyst til at fortælle lidt om det, og også om det eller hvordan det eventuelt har forandret sig, nu hvor du er blevet ældre?

Respondent:

Ja ja absolut... jeg lader faktisk mit CV tale for mig i dag, det gjorde jeg ikke dengang. For jeg husker tydeligt, at jeg havde søgt en stilling i en Playtimevideo, hvor jeg havde en kammerat, Kim hed han, der arbejdede der i forvejen. Og der var faktisk ikke andet end, Kim, Jørgen, Karina og Bente. Der var ingen Kadri. Nå, men jeg ringer så op og siger mit navn, og han siger med det samme, at stillingen er besat, eller lignende, jeg husker ikke helt med den her. Så ringede jeg op igen, for jeg syntes bare, at det gik så stærkt med den afvisning, at jeg tænkte... narrrj det passer ikke. Så jeg ringede op igen og sagde, at det er Karsten, sådan noget tid efter... ikke så længe... måske en halv time eller time efter... Og så kom jeg ind til en samtale. Og så da jeg kom ind, så

siger jeg pænt goddag til ham bag disken, som var chefen, og sagde hej! Jeg har en samtale med dig. Og så var han helt mærkelig at se på. Narrj siger han så. Jo, her om fem minutter har jeg en samtale med dig, som vi aftalte over telefonen i går... øhhh Karsten? Siger han så. Nej, siger jeg så, det har jeg ikke sagt, Kadri, men du har nok hørt det som Karsten. Det var mig, der gjorde det og det og det... Nå ok. Sagde han så... det var lige for at sikre, at vi talte om det samme. Og så efter jeg var gået, så havde de et personalemøde, hvor han havde spurgt, hvordan folk ville se på det, hvis der stod en udlænding på den anden side af disken, jeg var jo 18 år dengang, så det er næsten 20 år siden, Playtimevideo, dvs. en videobutik, jeg langede film over disken? Jeg kunne ikke rigtigt se hvorfor. Nå, men jeg oplevede igen det samme nogle år efter i en Netto. Der var han meget mere firkantet "nej, den er optaget" og det gik også så stærkt, så jeg ringede op igen og sagde "det er Karsten" og kom til en samtale, og jeg mødte op og siger så hej det er Kadri, jeg har et møde med dig i dag. Og så sad vi og talte sammen, og så var han lige så overrasket over, at han havde hørt forkert. Men det havde han jo ikke... men... jeg fik jobbet, og det gjorde jeg også i videobutikken for resten. Men... det er jeg holdt helt op med. Det gad jeg simpelthen ikke. Så da jeg startede hos TDC, der valgte jeg så at ændre mit navn, fordi der blev altid talt meget MEGET længe om alt andet end det, som jeg ville præsentere for dem. Og det var sådan mere hyggesnak, så jeg valgte at sige ok, jeg bliver nødt til at have et navn, hvor de ikke spørger "neej, hvor stammer det fra??" Det var ikke noget diskriminerende, jeg oplevede, det var mere... Så der beholdte jeg Karsten navnet, indtil jeg startede i erhverv.

Interviewer:

Du hed ikke Bruce Lee??

Respondent:

Haha... nej det skulle være et navn, der var meget dansk og så skulle man ikke "narrj du hedder Kadri, jamen hvor stammer det fra?" og hvor længe har du boet her, og du taler flot dansk... det var nogle ældre, man ringede til... Nå. Ja...

Interviewer:

Øhh har introduktionen af stormoskeen betydet noget for din opfattelse af det at være statsborger med muslimsk baggrund i DK?

Respondent:

Det tror jeg, at det er lidt det samme spørgsmål i forhold til moskeen, og jeg mener at at... at det har betydet noget for mig, og ja... Jeg ved ikke om... jeg vil ikke sige altså anerkendelse... for vi har jo kæmpet for at få en moske i mange år. De har så aldrig været enige om, hvor den skulle placeres, og hvilken imam, der skulle overtage den osv. osv. Men jeg syntes at æhh... det er dejligt at have en moske, jeg går ned i moskeen og beder. Altså Lidt ligesom det her... det er lokalt, og det er ikke bare et sted, hvor jeg skal vente på, at en låser op til lejligheden, så jeg kan komme ind for at bede, eller kælderrum. Det er sgu en moske, hvor du kan sidde og fordybe dig i emner eller se om der kører noget undervisning nogle aftener. Der sker altid noget. Æhhh så...

Interviewer:

Yes. Øhhh ja, men æh...?

Respondent:

Ja, min opfattelse har ændret sig, efter moskeen har åbnet... til det positive...

Interviewer:

Ok... nu er du jo født og opvokset i DK, har du altid følt dig accepteret og velkommen i det danske samfund?

Respondent:

Stort set, jeg tror jeg har haft nogle få kampe, da jeg var yngre. Og der var det jo altså jeg er født og opvokset på Amager. Jeg tror også, at det er socialt belastet, så det er måske også en forkert måde og og... men jeg havde det.. Det var som om jeg kunne fornemme at... altså accepten er der, men provokationen er der også. Altså på Amager, der var det måske groft verbalt... æhh jeg vil ikke sige så meget håndgemæng, som det nu hedder på pænt dansk... æhh men men, når jeg så kom i skole, og det var Niels Brock og gymnasium og hvad der nu ellers var. Der kunne jeg så godt mærke dem der kom lidt oppe nordfra, og det vidste jeg i forvejen, fordi jeg havde familiemedlemmer der boede op nordpå, altså Gammel Holte, Vedbæk, Nærum... æhh der kunne jeg godt mærke, at den... manglende accept... arhh accept, man er jo accepteret, men de gør det på en fin måde, altså de diskriminerer dig på en fin måde, den er ikke så grov. Den er grov verbal, men den er ikke grov i den forbindelse med, at der bliver sagt noget groft eller grove ord. Det bliver sagt på en pæn måde "hva' er du for én?"... så så... De to ting syntes jeg var ret sjove, da jeg var ung, men jeg oplevede det ikke så meget. Men jeg var også egentlig ligeglad. Jeg vidste, at dem jeg havde i min omgangskreds, det var nogle, der stod inde for mig, og jeg stod inde for dem. Så når jeg oplevede lidt af den slags, at nogen var afholdende over for mig, så tænkte jeg aldrig, at det er fordi jeg er udlænding, eller at de er racister. Det gad jeg simpelthen ikke at bruge tid på, så der tænkte jeg, at det er sådan de er, de har ikke oplevet at sidde med en udlænding før og er lettere påpasselige i forhold til noget andet, de har følt. What ever... det er jeg ligeglad med. Det er ikke min vurdering, jeg skal ikke bevise noget, såå... det er nærmere dem, der skal bevise, at jeg ikke gider tale med dem hehe... men sådan er det ...

Interviewer:

Men du har oplevet diskrimination i sociale sammenhænge?

Respondent:

Ja ja selvfølgelig har jeg det.

Interviewer:

Nu sagde du det der med dit arbejde, og når du søgte arbejde... øhh hvordan foregik det, når du så var blevet ansat?

Respondent:

Jeg konfronterede dem kraftstjele med det! Det gjorde jeg fandeme!

Interviewer:

Ja, for du blev jo ansat alle gangene. .. Hvad skete der så?

Respondent:

Jamen så fik jeg det der klap på skuldrene, som egentligt er lidt irriterende "Du er sgu god nok" og "æhh vi havde en anden opfattelse". Og det er sådan typisk dansk, som jeg forstod ganske hurtigt som ung... At jeg kunne godt sige til vedkommende, der stod ved siden af mig hey jeg elsker dig! eller jeg holder sgu af dig! Lad os lige det ene eller det andet. Der syntes jeg ret tit, at man som etnisk danskere, hvis det var det, du kaldte en rigtig dansker?

Interviewer:

Ja, en "rigtig" dansker...

Respondent:

Hahah ja æhh de skulle fandeme først have en Carlsberg ned eller en Tuborg eller et eller andet at drikke før de kunne komme over og kramme mig og sige "du er pisse god, du er herre dejlig, du er det ene eller andet"... og der tænkte jeg... det er sgu da virkelig at være. .. i manglende kontrol med sine følelser, at du først skal have et eller andet ned, før du egentlig siger til den person, som sidder overfor dig, og som har siddet overfor dig i mange år, jeg holder fandeme af dig! Det syntes jeg er lamt og svagt...

Interviewer:

Ja... men det gjorde de så alligevel.

Respondent:

Ja ja, men jeg vidste bare at... at i arbejdshenseende, at så snart øllene blev lagt på bordet og der blev drukket, så vidste jeg, at det var et spørgsmål om tid, så ville der komme en efter en efter en og sige til mig, du er pisse god, du er god nok... ikke for at skulle pudse min glorie. Men altså det var hvad man oplevede, og hvis det nu var omvendt, så havde de nok kommet over og svinet mig til, og det så jeg også med nogle andre... altså ikke noget, der havde med racisme at gøre, men at folk tør først at sige det sande, når de er beruset. Det er ligesom om, at så slettes tavlen, når jeg vågner... hæh.

Interviewer:

Jeg tror, at vi har haft det her før, og du må godt lige gentage dig selv... øhh har stormoskeen, har den bidraget til, at du føler dig mere accepteret som muslim i det danske samfund?

Respondent:

Nææhh det er jeg faktisk ligeglad med... jeg æhh jeg... det som jeg måske betragter stormoskeen som for os, at vi har fået kæmpet os hen imod en fælles retning, at vi får en stormoske og vi får en imam, som vi så har sagt ok, han får lov til at styre det her. Om det så er sunni, shia eller hvad de nu kan finde på og om han er uddannet her eller der. Det er sådanne nøle åndssvage små petitesseer, som de er gået op i, som har gjort, at de tidligere ikke har kunnet starte noget op, for hvem skal overtale dem. Det er sådan en blid... måde at gøre det på... og æhh og så var dit spørgsmål?

Interviewer:

Om du føler dig mere.. om du føler at den har gjort, at du føler dig mere accepteret?

Respondent:

Nej, den har faktisk gjort, at jeg føler mig mere tilfreds med at være muslim, for nu har jeg et hjem, som jeg kan kalde moskeen. Æhhh altså et hjem, der er rigtigt, hvor du kommer ind og ser, at det er muslimsk arkitektur indvendig, muslimske tekster, der ikke bare er en copy paste op på en plakat og smidt ind på et maleri. Du fornemmer virkelig... Det svarer lidt til, hvis jeg nu lukker øjnene, så ville jeg tro, at jeg var i Dubai eller i Saudi Arabien eller måske Syrien eller Algeriet. Det syntes jeg var dejligt, at jeg kunne lukke øjnene, gå ind se bort fra det, der var rundt om... altså gå ind i moskeen og så sige ahhh jeg er i et muslimsk land, jeg er i en moske. Det syntes jeg var... det er dét, jeg har fået ud af det.

Interviewer:

Ja... men øhh ... Tror du stormoskeen har fået danskere til at ændre opfattelsen af herboende

muslimer og- eller omvendt, at herboende muslimer har ændret deres opfattelse af etniske danskere?

Respondent:

Jeg kan godt til tider være lidt hård, ikke ensbetydende med at jeg er grov... hvordan skal man sige det her... hvis det nu var, at jeg sad med noget, som jeg hørte om rigtig mange gange, om det er positivt eller negativt... så tænker jeg hmm det her issue kunne jeg godt tænke mig at undersøge, så ville jeg gå hen for at undersøge det... Det jeg syntes er irriterende i det her tilfælde, det er, at der blev tid og brugt energi på at invitere gud og hver mand for at komme ind at se moskeen. Der er åbent hus, kom når I har tid, kom når I har lyst, hvis I har interesse for det... Så er dit spørgsmål, tror du stormoskeen har fået danskere til at ændre deres opfattelse af herboende muslimer og- eller omvendt?? I don't care... ærlig talt for at sige det groft... I don't care... fordi jeg ved, at det at være muslim ikke er tilsidesat som at være terrorist. Hvis der så sidder en på den anden side... æhh af en skærm, hmm hvad nu, kan vi så planlægge noget mere??... Det er sgu da ikke sådan et sted, man planlægger... Det er sgu da mere i en kælder. Men der tænker jeg lidt, hvis jeg forstår dit spørgsmål korrekt: Om jeg tror stormoskeen har fået danskerne til at ændre deres opfattelse af herboende muslimer...

Interviewer:

Ja, og også omvendt, at herboende muslimer måske ændrer deres opfattelse af danskere, eller kan være med til at bringe folk sammen?

Respondent:

Jeg tror, at der er nogle muslimer, der har tænkt... helt sikkert! Vi har fået lov til at bygge en moske, der ligner en moske... æhh at mineraten så er kortere eller den ene kuppel... whatever! Det er stadigvæk en moske og den er flot.

Interviewer:

Jeg kan også stille spørgsmålet på en anden måde... ser du den nye stormoske i Røvsingsgade som en brobygger mellem to forskellige kulturer, eller tror du mere at den vil skabe en kløft mellem muslimske nydanskere og...

Respondent:

Nej... okay, så forstår jeg bedre dit spørgsmål... mere som en brobygger, fordi at æhhh... man kan så sige at som dansker, kan du nu kigge forbi og sige halløjsaa... gad vide om man gå ind... Det er lidt det samme som... jeg har været i mange danske kirker... eller nej, det er forkert at sige... jeg har været i et hav af kirker, danske, ikke danske... rundt omkring i verden... Hver gang jeg er et sted, så kan jeg godt lide at kigge efter sådan nogle historiske æhh religiøse monumenter, og jeg er rent faktisk lidt ligeglad med hvilke de er (religioner), for i sidste ende, der hænger vi sammen (religionerne). Og der har jeg set græsk ortodokse, katolske, kristne kirker... jeg mener også, at jeg har set protestante og lutheranske kirker, jeg har set moskeer i forskellige afskygninger – om det er Shia eller Sunni, det har ingen betydning. Æhhh og jeg tror, at hvis jeg kunne komme til det, og jeg så, at der var opført en synagoge, så tror jeg fandeme, at jeg også ville gå derind. Hvorfor fanden skulle jeg ikke gøre det? Det er jo guds hjem. Jeg er lidt ligeglad med... selvfølgelig ville jeg gå derind med den respekt... skal man være stille eller have skoene af, jamen så gør jeg det. Respektere det hjem jeg går ind i, men det er guds hjem, og det har jeg... nu jeg tænker mig om... jeg tror sgu aldrig, at jeg har været i en synagoge... eller har jeg??? Nææhh det har jeg ikke, men der er også lidt noget andet omkring det, noget sikkerhed, dukker jeg op som muslim, så kan det godt være, at de ikke bliver helt så glade for mig heh... men men hvis det var, at den havde form af

noget, som jeg ville se og det var et guds hjem. Der er ingen der kunne stoppe mig, ikke andet end de der retningslinjer, hvis du skulle tage dine sko af eller være iført lange ærmet skjorte, eller hvad det nu end måtte være. Så æhhh jeg ser sgu altid sådan noget som brobyggerier... Det er guds bøger, det er guds... det jo det jo... vi jo ens for fanden... Det er bare svært at forklare folk, at vi er 100 % ens alle sammen. Vi har bare nogle overbevisninger som måske er anderledes.

Interviewer:

Så den er på længere sigt... eller er det på kort sigt eller på længere sigt? Skelner du egentlig overhovedet på kort sigt eller lang sigt, hvis den f.eks. skal være en brobygger mellem den danske og .. mellem etniske danskere og muslimske danskere?

Respondent:

Jamen det kommer også... man kan også sige, at brobyggeriet kommer også an på. Nu er den jo... nu skal du også tænke på, hvor den er placeret. Altså den er jo ligesom placeret et sted, hvor jeg tror, at 80 til 90 % er muslimer. Hvis vi nu forestiller os lidt, der hvor Lydolph is er ligger i Hellerup på Strandvejen, at der hvor bygningen af Lagkagehuset er, at det er en moske, hvordan... om det så vil være et brobyggeri eller en kløft? Jeg garanterer dig for, at i det område vil den være en kløft. Jeg tror ikke, at der er nok muslimer til at kunne forklare og til at fortælle, og jeg tror ikke, at der er nok... overbevisning... sund overbevisning om at, hvorfor i alverden skal der ligge en moske her. Det er ligesom lidt... jamen der er jo næsten slet ikke nogle udlændinge, eller muslimer, hvorfor er vi her? Så jeg tror også, at valget af placeringen... jeg tror havde du placeret den på Amager, så havde den været midt imellem, så kunne den være en kløft og en brobygger. Placerer du den i Hellerup, så er den med garanti en kløft, og der hvor den er i Røvsingsgade, der er den med garanti en brobygger. For så ved du som dansk – etnisk dansk, hvis jeg gerne vil se den, så skal jeg ind i det område, hvor der er mange af dem, og det er måske lidt groft at sige...

Interviewer:

Fniis... jamen er det så en brobygger?

Respondent:

Ja, for dem der dukker op, det er faktisk dem, der gerne vil se den.

Interviewer:

Jamen det skulle jo også helst være en brobygger for dem, der IKKE har lyst til...

Respondent:

At se den?

Interviewer:

Ja, men jeg tænker bare, at hvis det skulle være en brobygger, så skulle det jo også gælde for dem, der umiddelbart ikke havde interesse i det?

Respondent:

Ja, men så kræver det, at man får fat i nogle af dem inde fra de områder, der normalt ikke stifter bekendtskab på den ene eller anden måde med muslimer, eller en muslim hedder det... Men æhhh det er jo et guds hjem, der er blevet bygget, hvorfor i alverden skulle det vær en kløft? Nu snakkede vi om en kløft, fordi du selv siger det, men det er måske også placeringen, at man tænker sig også lidt om... hvor placerer du et rensningsanlæg? Kan du også gøre det på øhh... altså der er jo en god mulighed for at anvende stranden ude ved Hellerup, men du placerer den jo heller ikke der, og det

er lidt det, man skal tænke over, HVOR gør man tingene?

Interviewer:

Fnis fnis... hehe... så du sammenligner lidt en stormoske med et rensningsanlæg??? Hahahaha!

Respondent:

NEEJ! Det er forkert at sige... Det er måske... ja.. det er også mig med mine forbandet banale eksempler, men det gør, at folk vågner. Det er sådan lidt... det du nu vil placere... er du også nødsaget til at tænke... er det logisk? Er det fornuftigt, at det er her? Vil der komme nogle, hvis du placerer det her? Altså hvis du kigger på de danske kirker og de muslimske moskeer, så er de jo stort set proppet med muslimerne, uanset hvilken en det er. Til tider kan du se nogle stå helt ude på gaden på et fortov, stå og bede til en fredagsbøn... Jeg har fandeme aldrig set en proppet dansk kirke... kun til et bryllup, og jeg har været i kirke rigtig mange gange... Så det er også spørgsmålet, hvor placerer du tingene i forhold til populationen... Så ... nu bor der ikke så mange muslimer i Hellerup. Det kan godt være, at der er nogle, der vil komme i forbindelse med, at de har arbejde derovre for at bede en fredagsbøn... og det er egentlig det jeg siger med det...

Interviewer:

Men så kan de se det... at det ikke... at de ikke sidder og "lægger planer".

Respondent:

Haha.. du må aldrig glemme at hele verden er guds hjem og uagtet af hvem man er af religion, men jeg tror også, at man skal tænke lidt over, hvor man placerer ting.. æhh så.. det kan være en kløft... nærmest en provokation... hvorfor skal der ligge en moske her, når der kun bor ti.. heh.

Interviewer:

Øhh hvordan har du med at nogle mennesker ligefrem føler, at herboende muslimer bør indordne sig i det danske samfund og tilegne sig danske værdier og være mindre muslimske?

Respondent:

Det er simpelthen... hele det her... det er nok et spørgsmål, der er til... undskyld udtrykket... til at brække sig over! Hvorfor fanden kan man ikke bare lade folk være, som de har lyst til? Selvfølgelig er der nogle ting, som jeg føler, at man som udefrakommende... jeg vil ikke engang sige muslim eller ikke muslim... er nødsaget til at indordne sig under... og det er jo sådan noget, der er bestemt ved lov, f.eks. kriminalitet osv. men... lad os nu antage, at der kommer et burkaforbud... ikke fordi der er noget... jeg ved faktisk ikke engang... burka er heller ikke nødvendigt, hvis man skulle... tegne det op helt realistisk, det er et tørklæde. Men lad os antage, at der kom et tørklæde forbud i offentligt forum, det tror jeg ville sætte mit sind fuldstændigt vanvittigt i kog, fordi det er sgu da ikke en dansk værdi, at man skal indskrænke folk. Altså så går de over i ytringsfriheden... men det jeg så har bemærket med det danske samfund... det etniske danske samfund er noget af det mest hykleriske, der findes. OG det opdagede jeg først, da jeg blev lidt ældre, og kunne se den hetz, der var imod muslimer. De kan simpelthen ikke være mere hykleriske.... A må gerne gælde for A, men B må ikke gælde for B... De bestemmer faktisk selv, hvad der gælder for hvad, og i det øjeblik de gør det, så skubber de folk væk fra de danske værdier...

Interviewer:

Har du selv oplevet noget hykleri ud fra personlige erfaringer, som du evt. kan uddybe?

Respondent:

Puuuuuuhhhh... jeg puster, for jeg har sikkert, men jeg kan ikke lige komme med et stående eksempel... Altså af sådan rent offentlige eksempler, der kan jeg huske Pia Kjærsgaard, der gerne ville have... var det ikke Melchior? Der skulle have lov til at gå med sin...

Interviewer:

Kalot?

Respondent:

JA... og i samme moment prøve at forbyde et tørklæde... Det er jo hyklerisk... og at... måske også... jeg ville da ønske, at man stadig kunne fastsætte, at der er sgu forskel på en kristen, en muslim og en jøde i forhold til nogle af de... religiøse overbevisninger de har, som kalotten og tørklædet eller bære korset, og det skal man da have lov til... men æhhh... det.. jeg har aldrig... jeg har altid set det danske samfund som lyserød ting hele vejen igennem, men det er det ikke... jo ældre jeg bliver og jo mere jeg fordyber mig på det... min egen religion, men også lytter mere til politik, for lige pludselig syntes man, at nu sker der noget i hele verden... så oplever jeg faktisk noget... alvorligt hykleri i det danske samfund... alvorligt! Og de sætter ligesom orden for nogle af de her stakkels etniske danskere... der måske ikke har stiftet bekendtskab med... jeg har været soldat med en, hvor han siger til mig, at han er fra Fyn... et eller andet sted fra det mørke, hvor man ikke lige oplever at møde en udlænding .. de havde fandeme aldrig set eller hilst før på en udlænding... det overraskede mig, det overraskede mig helt vildt!

Interviewer:

Men I kom godt ud af det med hinanden?

Respondent:

Ja ja! absolut... absolut... Ja herboende bør indordne sig i det danske samfund... jeg vil så nok sige, uanset hvilket samfund du er ved, så bør du indordne dig, så du er øhh... så du ikke laver ballade, altså lidt det kriminelle, at du arbejder osv. osv., men jeg vil sgu trække nogle grænser, og det er uanset hvilket samfund, som jeg befinder mig i, om det er dansk eller om jeg flytter til Sverige eller til Canada... der er nogle ting i min bagage, som jeg holder til mig og kun mig, og det er mit fundament!... æhhh og hvis det så ikke lige passer med en canadisk skik den 17. maj... hmm who cares, det er min... jeg gør tingene ud fra, hvad jeg føler ... ja...

Interviewer:

Føler du dig mere eller mindre dansk, når du kommer i stormoskeen?

Respondent:

Jeg har mange dansker konvertit venner, og det kan jeg rigtigt godt lide. De er helt anderledes... der har sådan et ben fra begge verdener... et stamben... æhh når jeg kommer ind og ser dem, for jeg ser dem tit, uanset hvilken moske, jeg befinder mig i, danske konvertitter, og jeg kender et par mange stykker faktisk, der er meget tæt på mig... så øhh så føler jeg mig mere dansk muslim, hvis man kan sige det sådan, når jeg er sammen med dem. Men når jeg går ind i en moske, så er det bare mig, jeg føler mig bare mig... jeg udfylder min pligt, jeg skal bede og ud af døren igen... ikke hurtigt ud af døren... jeg skal bare bede og ud igen, så det har ingen betydning, om det er danske eller ikke danske eller muslimske eller ikke muslimske... Når jeg går ind i en moske, så er det fordi jeg skal udføre min pligt, og det er at bede... Så den følelse, der hænger sammen der, at jeg skal være "connected" med gud et par minutter, sige de ting jeg skal sige og så gå igen...

Interviewer:

Yes... til sidst. Ser du stormoskeen som et positivt bidrag til integrationen i Danmark eller KBH... den ligger jo i stor KBH... Du har nævnt noget om, bl.a. at de prædiker en del om samfundsrelaterede problemstillinger, og det er synligt... moskeen er synligt, man kan se, at der ikke bliver lavet bomber ovre i hjørnet... eller planlagt terror?

Respondent:

Eller opskrifter heh... Ja... om den er positiv bidrag til integrationen?

Interviewer:

Ja...

Respondent:

Er der et andet ord end integration, når man forsøger at gøre noget anderledes, som man kan sige?? Æhhh nu er jeg ikke helt superbelært i frække ord... Men det jeg mener er lidt om... Jeg tror faktisk, det her spørgsmål ville være bedst at stille en etnisk dansker... om de ser moskeen som et positivt bidrag... til integrationen... Nææh... nej... det er det jeg... det det det... jeg adskiller ordet integration fra ordet assimilering fra en religion... Fordi jeg æhh er godt klar over, at der er mange der siger, at du skal integreres på grund af det ene og det andet, men for mig er religion et fundament, der ikke skal pilles ved. Det er mit... det er mig, det er med min overbevisning at jeg... og den er jo på ingen måde grov, dårlig eller... æhhh terrorisme, eller hvad det nu skal være... så derfor når nu der bliver sagt integration, så forsøger jeg at skubbe, uanset hvilket religiøs overbevisning man har, væk fra integration, og tænker lidt på, at du kommer fra et land, hvor du måske arbejder fra 8 til 22... det behøver du sgu ikke i DK, der kan du godt nøjedes med at arbejde fra 8-16. Nåå ok... så har du faktisk fri hver søndag... det er sådan nogle ting, jeg kigger på, når man tænker integration... æhh at du bor i nogle områder, at du kan sige hej til nogle naboer, der er etnisk danske, du kan byde på en kop kaffe, at du går ned i den lokale bager søndag morgen, og får en kop kakao med en berliner, eller hvad du nu end har lyst til. Jeg ser på de bløde ting i integration, jeg kigger ikke på de ting, der måske er lidt "hey hey! Du kan sgu ikke dukke op med dit tørklæde her på arbejdet!" for det er sgu ikke integration, hvis det nu er, at det er tilfældet. Det det... er sådan jeg kigger... jeg adskiller, jeg vil allerhelst adskille det der hedder religion, og det der hedder integration. Jeg ved ikke om det kan lade sig gøre, men det det... hvordan vil du integrere en serber, som er græsk ortodoks ?? Skal jeg så sidde at tænke på hans religion igen? Det skal jeg ikke...

Interviewer:

Men hvad så med et positivt bidrag til at få et multi-kulturalistisk samfund?

Respondent:

JA... ja for fanden, det skal det sgu da være... vi er jo ikke ens... det kan da godt være, at DK fra tidernes morgen eller forkert at sige... de har noget historie og nogle værdier osv. osv... Men tingene har bare ændret sig... prøv at tænke på, hvor mange danskere der f.eks. bor i Dubai... af forskellige årsager... de får en bid af den arabiske verden sammen med den europæiske, at de kan tjene nogle gode penge, at der er mulighed for at de kan udvide deres virksomheder, så de kan komme videre rundt i de arabiske lande, eller de asiatiske lande... det er måske sket i dag, men også i Dubai nærmere af kapitalistiske årsager. Men der er da nogle af dem, der kommer tilbage med nogle værdier, der siger, ved du hvor dejligt det var at være i et land, hvor folk ikke laller rundt på gaderne og er stive... Nåh... Og det er altså en etnisk dansker, der selv drikker, der siger det... altså de mente, at den beherskelse, der var der, var fantastisk, og man kunne sagtens drikke

derovre... nå anyway... men religion og integration, bør ikke hænge sammen i min optik...

Interviewer:

Ok, men du ser det som et positivt bidrag til et multikulturalistisk DK. Stormoskeen?

Respondent:

Ja... ja for helvede ja for satan! Vi var på Mauritius på et tidspunkt... der er masser af moskeer, det er jo et muslimsk land, men der er også hinduer, vi så templer, vi så elefanter, vi så det hele... og og der skal være plads til at man er anderledes, det skal der være, og der skal være plads til at man er vidt forskellige, og det er det, der er hamrende spændende... altså.. jeg siger jo ikke, at det er kedeligt, at kan gå ned at sige... hey.. hvad er det nu sådan en hedder... kan jeg bede om en cowboy toast!? Så kan det godt være, at det er halalskinke, der er i mit tilfælde i hvert fald... men det er ikke det jeg mener, jeg mener bare at... den tid, hvor du søger at være i et land, hvor du kun har det ene lands... hvad det nu skulle være... at gøre... den er forbi, for de fleste lande er multietniske nu om dage. Der bor folk fra hele verden alle steder... alle steder, og det syntes jeg er dejligt, for en landegrænse skal ikke afgøre om om... du vil være på højre eller venstre side... nok nærmere hvad vil jeg opleve... og nu tænker jeg meget eventyr lystent, fordi jeg kan godt lide at komme rundt og se alt muligt forskelligt... Jeg har lige været i Hajj og mit næste projekt er at komme til Al Hamza og se Jerusalem og se Tel Aviv, og der vil jeg overhovedet ikke, før jeg tager af sted, have den mindste tanke om, at hey! Nu dukker du op som muslim til den jødiske stat, overhovedet ikke, jeg dukker op, som det menneske jeg er... that's it... og det er sådan jeg altid tænker...

Interviewer:

Yes... jamen tak for det, Kadri.

Respondent:

Det var sgu da en lang smøre...

Interviewer:

Hahah ja det var...

7.5 Bilag 5

Transskribering af interview med respondenten Amin.

Interviewer:

Kan du fortælle lidt om dig selv?

Respondent:

Ja... jeg hedder Amin, jeg er 24 år, jeg er født og opvokset på Frederiksberg og jeg bor der stadigvæk. Jeg er færdiguddannet bygningsingeniør, og går i dag efter et års tid og søger... stadigvæk efter arbejde, men jeg har stadigvæk ikke kunnet finde noget endnu, så derfor kører jeg taxa ved siden af...

Interviewer:

Ok. Betragter du dig selv som religiøs?

Respondent:

Religiøs ? Ja det syntes jeg selv, at jeg er, jeg går i moske faktisk ret tit, jeg er selv en del af DIT .. Det Islamiske Trossamfund, der ligger i KBH NV. Øhh hvor det er jeg er en del af MUIDA... Muslimske Ungdom i DK hedder det. Og øhh vi er en gruppe på små 400 medlemmer, og jeg er så en af dem, der er mest aktiv, vi er nok omkring en tres stykker, der er mest aktive og står for det hele. For at medlemskab kører igennem, og at der er sociale arrangementer og altså undervisning og alt det her... det tekniske kører i moskeen.

Interviewer:

Er det stormoskeen?

Respondent:

Nej det er den anden... det er faktisk muslimernes talerør i DK, man bruger faktisk ikke den store moske... den nye på Røvsingsgade, man bruger mere vores... ikke vores, men den ude i NV, det er mere den man bruger i dag, når der er spørgsmål, så ryger de gennem Imam Shah, som er talsmand for moskeen.

Interviewer:

Men du har kommet i stormoskeen?

Respondent:

Ja... ja det har jeg... jeg var der sågar i går.

Interviewer:

Kan du fortælle lidt om, hvordan det er at komme i den?

Respondent:

Ja... altså det er det samme som som... alle andre moskeer, man kommer ind og der er pænt nydeligt og stille. Stemningen er fredfyldt, og det som... altså man kommer ind og man kan mærke en slags ro i sig selv... og så er det bare at man kommer ind og man beder lige de første to... som som er en del af den sædvane, som muslimerne laver, så snart man indtræder i moskeen. Ellers er det jo bare normalt liv, normal hverdag...

Interviewer:

Foregår der andre ting i stormoskeen end prædiken og bøn?

Respondent:

Ja... i går så var der opstart på sådan noget, der hedder Al Homad... som er en form for institut, det er et nystartet projekt, der kører mest i Norden, mest i DK men også i Sverige, og det er verdens mest... de bedste talere, der findes her på engelsk, det foregår. Hvor taler på samlede sind rundt omkring i verden, og så kommer de så her ikke på en gang, men mere fordelt på hele året, så kommer de engang hvert halve år og laver et foredrag rundt omkring i landet. Og i går der handlede oplægget om, hvordan muslimerne skulle prøve at modarbejde hårde tider. F.eks. depressioner eller opstår der død i familien, hvordan skal man tackle situationen... og æhh det var det, det gik ud på i går et par timer.

Interviewer:

Er det også noget med... hårde tider i forhold til samfundet?

Respondent:

Det er det hele, altså man kan sige... man kan bruge et enkelt ord, der sådan bredt fortæller det... Tålmodighed, det er mere det... opskriften er på det hele, at man skal vise tålmodighed... især fordi det er en test, der kommer til en person, og hvad er en test, det er noget man enten består eller også så dumper du. Og det er så en test, mennesket bliver stillet i form af en død, det handler bare om at tro på, at det her er det bedste, der skulle ske for en, selvom det er ens bror eller ens mor, der går bort... altså stadigvæk bare prøve at være tålmodighed, og så kommer resten med tiden...

Interviewer:

Og stadigvæk være et godt menneske...

Respondent:

Ja lige præcis være et godt menneske er fundamentet i Islam...

Interviewer:

Hvad prædiker Imamen om i den nye stormoske? Ved du det?

Respondent:

Det er... det kan være alt, men det er... det bedste er at tage udgangspunkt i nutidens... erhmm problemstillinger, der er...

Interviewer:

Altså i noget samfundsrelaterede?

Respondent:

Ja... eksempelvis... hvordan skal vi muslimer agere med terroraktionen, der var her... nu kan jeg ikke lige huske datoen... Hvordan... er det noget, som muslimer står for, eller skal vi tage afstand eller hvad? Hvordan skal jeg selv agere... og det er jo eksempelvis en af de ting... eller noget... noget helt andet er... guds mirakler der bliver talt om...

Interviewer:

Jeg har hørt om, at der også bliver talt en del om... banderelaterede emner f.eks. miljø?

Respondent:

Miljø? Det bliver der også talt om i den grad, for det er jo ikke islamisk at være en del af bander og

begå... overtræde nogle... landets love. Altså absolut ikke. Så det er også en ting, som man taler rigtigt meget om.

Interviewer:

Tales der også om sådan noget som..., fredelig sameksistens med etniske danskere, hvordan man kommer godt ud af det med hinanden... har du nogle eksempler på det?

Respondent:

Ja, f.eks. i går, så ham taleren der... han brugte profeten som reference, og der var jo det her eksempel med profetens onkel, han var højt elsket og omvendt også. Men men under hans dødsleje, hans onkel var stadigvæk ikke blevet muslim, han kunne ikke pga. de andre folk, de her ikke muslimer, der fandtes der i byen, Medina byen... Mekka undskyld... han prøvede selvfølgelig at få sin onkel til at konvertere til Islam, og han kunne næsten også, men fordi han blev trukket af de andre folk, så nåede han ikke at sige den her trosbekendelse, og derfor døde han tom. Men på trods af, at han ikke var muslim, så elskede profeten ham rigtigt højt. Dvs. det er faktisk muligt at elske en person, som rent faktisk ikke er muslim.

Interviewer:

Hvordan ville du bedst beskrive din opvækst?

Respondent:

Ja min opvækst... hmm jeg voksede op et sted, hvor der kun var danskere... Øhh selvfølgelig har der været en familie eller to... jeg tror faktisk to andre end min egen familie, der var marokkanere og tyrkere. Og det var en opvækst, hvor børnene i gården legede sammen, det var muslimer og kristne og det hele... og det var... der var ikke noget der. Vi kunne alle sammen færdes og leges sammen og... delte mad ud til hinanden osv...

Interviewer:

Og kom godt ud af det med hinanden?

Respondent:

Ja ja rigtigt fint, der var ikke noget med det der religion i ens opvækst, det handlede bare om at kunne sammen, vi er alle sammen mennesker og... så selvfølgelig er det muligt at tale sammen lege sammen osv...

Interviewer:

Hvis du skulle nævne tre gode ting fra din barndom, der involverede dine forældre, hvilke ville de så være?

Respondent:

Jeg ville sige... en ting, jeg er stolt af i dag og... taknemmelig over for... det er, at jeg fik alligevel en stram... jeg vil sige, at der var nogle regler, jeg skulle overholde... eksempelvis.. kl. 19, der skulle jeg være hjemme... eksempelvis... jeg kan ikke lige huske det helt præcist tidspunktet... men i hvert fald inden mørkets frembrud... og det var jo en god ting, for jeg lærte ligesom at når det er mørkt, så sker der nogle ting om natten, der ikke er så godt for børn f.eks... og og... det er den ene ting... Den... en ting mere er nok, at jeg... jeg har haft et rigtigt stærkt sammenhold... familiebånd, som har gjort at jeg... er socialt anlagt...

Interviewer:

Social intelligens?

Respondent:

Ja ja... jeg kan færdes med alle... omgås med alle, uden at skulle føle mig utilpas... så det er også en ting jeg kan nævne, der er positiv... En tredje ting... det er at... at jeg som... jeg er den yngste i flokken, det betyder jo, at man er lidt forkælet i nogens øjne, men jeg vil ikke mene, at jeg blev forkælet så meget, at jeg fik alt, hvilket har gjort i dag, at jeg er taknemmelig for den mindste ting... jeg kan få og og... mine tanker er slet ikke et sted, hvor jeg tænker, jeg vil gerne have en Ferrari... mit mål i livet er bare, at jeg har det godt... og jeg ligesom ikke mangler noget.

Interviewer:

Ja... så skal jeg høre dig af... hvad har det betydet for dig og din familie, at der er kommet en stormoske i KBH?

Respondent:

Faktisk ikke så meget... ikke for os... vi bruger den faktisk ikke som udgangspunkt... min far har et stamsted, som han tager ud til, og jeg har et andet sted, som jeg plejer at tage ud til, men det er jo... ikke fordi... det betyder ikke nødvendigvis, at det er skidt, at der kommer en stormoske, det er kun godt og det er jo også den første rigtige moske, vi har fået her i DK, hvilket er et stærkt symbol.

Interviewer:

Det jeg nok også gerne ville høre lidt om, det er, om det har betydet noget for jer, på den måde, at der endelig er kommet en rigtig stormoske?

Respondent:

Ja ja... jeg har ikke rigtig kunnet mærke nogen forskel efter det... jeg ved ikke rigtig, hvad det skulle være... der har ikke været noget særligt, syntes jeg selv... altså nej...

Interviewer:

Nej... ok.. øh hvordan ville du bedst beskrive dit forhold til samfundet og det at være medborger i DK?

Respondent:

Jeg vil sige det er meget... det er en... jeg er dansk og en integreret del af samfundet, men jeg følger stadigvæk mine egne islamiske regler, det vil sige... f.eks. det her... i DK der hersker noget med noget omkring alkohol. Hvis du ikke drikker, så er du nærmest ekskluderet af miljøet. Så på den måde... selvom jeg gerne ville sige det, så kan jeg ikke sige, at jeg er en del af det samfund. Jeg prøver for det meste at undgå de steder f.eks. barer, diskoteker... jeg kommer der faktisk ikke. Men men ... udover det f.eks. med politik... jeg er meget meget aktiv i politik, og deltager også i diverse panel debatter... der måtte foregå. I Politikens hus er der mange, og der kommer også en del den 18 maj, der faktisk handler om antiradikalisering. Så det er jeg også selv en del af der... så jeg vil sige, at jeg er dansk, men stadigvæk har mine islamiske værdier.

Interviewer:

Men føler du, at du kan benytte de samme muligheder som alle andre i samfundet. Nu nævner du bl.a. foreninger?

Respondent:

Hvad tænker du på helt specifikt?

Interviewer:

Jeg tænker på. De ting du bl.a. deltager i politisk, vil du mene, at du har samme adgang til dem, som alle andre i samfundet?

Respondent:

Ja... det synes jeg faktisk, at jeg har... jeg vil ikke sige... jeg tror også meget, at det handler om, hvordan du selv færdes ude på gaden og din tøjstil betyder også meget... Det er jo klart... førstehåndsindtrykket foregår gennem udseendet og hvad du har på... og hvis du har pænt tøj på, så bliver du også hurtigere accepteret blandt folk... men men... jeg er lidt i tvivl om, jeg har besvaret spørgsmålet korrekt...

Interviewer:

Jo jo, det er fint nok... øh Hvordan oplever du, at dine muligheder for at opnå diverse sociale ydelser, som vi snakkede om før, æhh har du oplevet diskrimination i den forbindelse?

Respondent:

Nej... altså... jeg har aldrig... jeg har aldrig fået sociale ydelser...

Interviewer:

Nu behøver det ikke nødvendigvis være kontanthjælp. Det kan også være, om du har søgt hjælp til uddannelse, boligstøtte osv.?

Respondent:

Ja men selvfølgelig, uddannelse, jeg har søgt ind og jeg vil sige, at dengang jeg søgte ind på gymnasium efter folkeskolen. Der søgte jeg på... nr. 1 var Rysensteen (gymnasium) nr. 2 var Frederiksberg og nr. 3 var Nørre G... jeg fik dog ingen af dem. Jeg røg ud på Metropolitan skolen på Nørrebro. OG det var sådan et sted, hvor der var rigtig mange udlændinge der... hvorimod på Rysenssten, som var det sted jeg søgte nr. 1, der var kun danskere på den skole der... og jeg syntes bare lidt, at der var ærgerligt, fordi allerede der, der begynder man faktisk at dele ind i grupper...

Interviewer:

Så du mener, at man godt kan stille spørgsmålstegn ved, om du var røget derhen, hvis havde heddet...

Respondent:

Lars Emil... eller et eller andet... ja, i den grad, det tror jeg muligvis... ikke fordi, at mine karakterer var dårlige overhovedet.

Interviewer:

Har introduktionen af stormoskeen betydet noget af det at være statsborger med muslimsk baggrund i DK?

Respondent:

Jeg vil sige, at for mig har det nok aldrig været et problem at være en del af det danske samfund... moskeen har faktisk ikke gjort nogen forskel for mig... Jeg tror mere, at på det sted, hvor det gør en forskel er f.eks. at når dem med magt går ind og bruger moskeen som et led til at opnå noget... Det gør de netop ikke, du kan se den der... antiterrorplan i samarbejde med næsten alle partier... imamerne blev slet ikke inkluderet i de planer, hvilket er et problem, for det er ham, der ved, hvad der sker derude... Du ser det selv, når der er børn og unge, der er kriminelle med anden etnisk baggrund, hvis det er du giver ham en dansk pædagog, jeg lover dig for, at han ikke hører efter.

Men hvis han får en muslimsk pædagog, så får han respekten med det samme. Jeg tror bare, at det er fordi at at... i blandt os muslimer, man ser automatisk den der respekt., man ser en slags... man skal have respekten for de ældre... Så derfor syntes jeg det er vigtigt, at man ligesom inkluderer moskeen med diverse... altså problemstillinger, der måtte være i samfundet.

Interviewer:

Yes... øhhh så din opfattelse har heller ikke ændret sig, efter at moskeen har åbnet? Jeg tænker på det at være statsborger med muslimsk baggrund i DK?

Respondent:

Øhh Nej... som sådan nej... jeg kan huske den i starten. Jeg fik spørgsmålet af danskere, hvad syntes du om moskeen? Jeg svarede så, at jeg syntes, det var rigtigt godt og at det var på tide, at muslimerne har fået en stormoske i KBH... Hvilket har manglet i den grad... især fordi der er kirker og synagoger... der mangler bare lige en moske også... og fordi den også er flot rent æstetisk... den er tiltrækkende for mange... folk... og den trak også en del mennesker til moskeen i starten, hvor folk kom ind og fik en rundvisning med foredrag og det hele. Jeg tror også, at det ligesom har hjulpet dem lidt på den enkelte individs opfattelse af islam. men men... det er bare som om, at den er stoppet lidt her, efter den har været åbnet i et stykke tid.

Interviewer:

Så det var kun i starten, at der blev vist interesse?

Respondent:

Ja det bliver det. Med tiden så stopper... så kommer du igen tilbage til dit gamle jeg... der sker ikke noget fra regeringen af... regeringen... der bliver ikke afholdt noget, hvor det er, at man mødes og man bringer nogle værdier fra interviews frem i medierne, der kommer kun de dårlige ting frem.

Interviewer:

Havde det været anderledes tror du, hvis f.eks.... hvis nu at der var flere, der havde deltaget på åbningsdagen? Hvis statsministeren havde været der... havde det ændret din opfattelse af det?

Respondent:

Ja, det tror jeg i den grad fordi, når statsministeren alene det, at hun siger, jeg deltager ikke, det sender et klart signal ud til folk... jamen... jeg gider heller ikke så... Og det er jo... altså af afgørende betydning, så derfor syntes jeg også, at det er en fejl... moskeen er bygget for ligesom... det skriver de også selv i deres program vederlag... at målet med en stor moske er at bygge bro i mellem... altså muslimerne og ikke muslimerne... og så hjælper det ikke rigtigt noget, at statsministeren ikke rækker ud, men bare cutter af... Så det betyder også... altså i sammenhængen.

Interviewer:

Ja... har du generelt følt dig accepteret og velkommen i det danske samfund?

Respondent:

Jeg vil sige både og... jeg har jo både oplevet det ene og det andet... erhmm og altså... man kan jo mærke med det samme, om det er negativ adfærd eller positiv adfærd, der er tale om, og jeg tror bare, at DK er delt... meget meget fint imellem dem, der ligesom accepterer og dem der ikke kan acceptere muslimer i samfundet... Det kunne være... engang jeg tog metroen, og skulle ned med elevatoren... jeg går ind med cyklen... jeg har cykel med... æhh og så står der en dame... en ældre dame i forvejen og venter på elevatoren... så snart jeg kommer derover... så forlader hun stedet og

tog trappen i stedet... og jeg blev da alligevel lidt sur over det... hvad sker der... jeg har jo bare... altså jeg prøver jo bare at tage elevatoren, fordi jeg har min cykel med... men ja... hun ville ikke det samme...

Interviewer:

Ok... nu kunne det også godt være, at det var fordi du ser anderledes ud, det gør jeg i øvrigt også selv, men føler du, at du har oplevet diskrimination i sociale sammenhænge og sociale fællesskaber udelukkende pga. din religion?

Respondent:

Øhhh ja...

Interviewer:

Du må meget gerne uddybe det, hvis du ikke har noget imod det selvfølgelig?

Respondent:

Der var engang, hvor jeg tog i byen f.eks. og jeg var ude med nogle venner... danskere alle sammen, vi tog ud og jeg havde fint med tøj på... altså rigtigt fint... all star sko... jeg kommer... det første sted, hvor jeg kommer ind... jeg prøver at komme ind, der får jeg at vide, at jeg har taget coke (kokain). Aldrig rørt stoffer før i mit liv! Så siger jeg, hvad mener du!? Du er hvid under næsen... Jeg siger HVAD!? ... og der kom jeg ikke ind der... Og det var selvfølgelig fordi jeg har en anden farve, at jeg bliver afvist der... vi prøver at gå videre til næste sted, hvor vagten han tillader, at jeg kommer ind i den første del, men så går der et øjeblik og han kommer tilbage og så siger han... "jeg har lige fået at vide i min øresnegl, at dine sko ikke er i orden"... så kigger... så siger jeg, hvad mener du??? Så svarer han "dine sko!"... så siger jeg... men det er jo bare alm. All Star sko? ligesom alle andre har herinde... "Arhh men det går bare ikke"... Du kan ikke bare sige, at det ikke går... så giv mig en grund... altså en rigtig grund... Men det var grunden... så der blev jeg også afvist... og så endte det med, at jeg tog hjem... ens aften er jo ligesom ødelagt derfra...

Interviewer:

Har du oplevet, at der har været nogle, der har stillet spørgsmål til din religion i sociale sammenhænge?

Respondent:

Mange gange... Mange gange! F.eks... fra skolen af... nej lad os tage arbejdspladsen... vi har kolleger som er samlet sammen en aften og har spist sammen, og så kommer spørgsmålet altid... "Hvordan skal jeg starte? Hvordan skal jeg uddybe spørgsmålet... jeg mener..."... Så går de i stå lidt, for de ved ikke rigtigt, hvordan de skal starte den... "Men men... Du er muslim ikke?" Øhhh jo... og så kommer alle de der spørgsmål om jeg drikker, om jeg spiser svinekød, "hvorfor ikke?" Har du kærester... hvorfor dit og hvorfor dat... Altså... det er sådan... hvorfor er det, at I spørger ind til religion, jeg har selv ikke lagt op til det her emne her... jeg sidder ned med jer, jeg drikker sodavand og I drikker øl, og det er det... og så kommer alle de spørgsmål alligevel... og det er jo... jeg kan jo mærke det, at der er et eller andet i vejen, eller så kommer der sådan en vittighed omkring noget... æhhh f.eks. jeg var i militæret og æhh der gik jeg ikke i bad med de andre folk pga. min overbevisning... der er noget, at man dækker sin nøgenhed... Så jeg valgte bare at gå i bad efter de andre... men så en nat efter jeg lå i sengen, så kommer der nogle ind nøgne og prøver at sætte sig på sengen nøgne... jamen hvorfor det!? Altså... når det ikke er sket før, men kun på mig... man ved jo godt, hvad det er for noget... Dvs. allerede der er der et eller andet oppe i hjernen, der slår klik

hos folk. Fordi hvor svært er det bare at acceptere, at han går ikke i bad med folk nogen, og sådan er det bare...Det påvirker ikke hans hverdag... dagligdag... så det var bare et andet... tredje eksempel...

Interviewer:

Ja... ja det er fint. Øhh tror du, at stormoskeen fører til, at du føler dig mere accepteret i det danske samfund?

Respondent:

Nej...

Interviewer:

Eller til at få danskere til at ændre deres holdning til herboende muslimer?

Respondent:

Nej... det tror jeg ikke... jeg tror... jeg mener der der... er andre instanser, der skal ændres på, før vi når at komme til moskeens effekt på folk. Det er først og fremmest medierne for det er der det hele sker... Folk i Jylland eller udkantsdanmark, de møder ikke muslimer... mange af dem... det eneste de hører, det er det, der kommer frem i medierne, TV2, DR1... muslimerne har begået terror angreb... muslimerne har begået dit og dat... Men... Jeg mener... når først der er kommet nogle gode historier, der går ind og ændrer folks opfattelse af religionen islam... og så kommer moskeen efterfølgende med sin egen effekt...

Interviewer:

Men men... jeg tænker mere på, at alle de ting, der foregår i stormoskeen... hvis de nu blev portrætteret af medierne, så ville det jo være et godt billede, de fremviser...

Respondent:

Ja... og det er også det jeg mener... medierne mangler at skifte deres måde at fremføre det her på... for det her fremføringen starter...

Interviewer:

Jeg tænker bare på, at den fylder meget både bogstaveligt talt og... så medierne kan da ikke undgå at se, at det her er faktisk... f.eks. prædikenerne om hvordan man skal opføre sig som et normalt menneske i danske samfund, det er jo meget godt for... tror du det har nemmere at komme frem i og med, at stormoskeen ikke foregår i et eller andet kælderlokale, men er mere synlig.

Respondent:

Altså nej... det tror jeg ikke... for medierne kommer ikke ind og hører, hvad der bliver fortalt... man ser kun på det ydre af moskeen... du ser ikke, hvad der sker derinde... og det er jo det, der er mest vigtigt her... for alle de prædikener her, de går jo ikke ind og taler imod de danske værdier, man prøver jo faktisk at bygge en bro... men men det kommer ikke frem.

Interviewer:

Øhhh... ser du så den nye stormoske i Røvsingsgade som en brobygger mellem to forskellige kulturer, eller mener du, at den snarere skaber en kløft mellem muslimske danskere og etniske danskere??

Respondent:

Nej... jeg vil sige... at at moskeens ledelse prøver at skabe en bro mellem kulturer her imellem, men

jeg altså vil ikke mene den skaber en kløft... grøft overhovedet... nej... det syntes jeg ikke... jeg syntes bare, at man prøver at bygge en bro imellem dem. Og... altså man så det i forbindelse med terroraktionen, der var der også et ekstraordinært møde iblandt muslimerne, der blev holdt derinde i stormoskeens lokaler... det blev også filmet... men men... det fik ikke nok taletid i medierne.. fordi man ligesom mener... narhh jeg tror folk forventede, at der kommer noget a la det er fortjent, det som han har gjort... men det er der ikke nogen, der siger eller mener... iblandt... imellem moskeerne... så jeg syntes ikke, at det har fået nok med taletid, hvad det angår.

Interviewer:

Og hvad handlede det ekstraordinære møde om?

Respondent:

Man mente selvfølgelig, at det var forkert, det der var sket, men igen vi burde ikke tage afstand for noget, fordi vi er muslimer... det er alm. kritik, at det her er forkert at gøre... det kræver ikke den store videnskabelige forklaring, at det her ikke er i orden... men fordi man forventer, at moskeerne ligesom får forrest og siger... det her er ikke i orden, vi tager afstand fra det der er sket... det syntes jeg er forkert...

Interviewer:

Men det gjorde de så?

Respondent:

Det gjorde de så, og det er fint nok, at de gør det, så længe folk, moskeerne imellem har talt sammen og ligesom siger, at det er okay... vi siger for os alle sammen, at det ikke er i orden... for der er ikke nogen grund til at spørge hvert enkelt individ... så jo, jeg tror også, at den bygger bro, for det var også den, der blev brugt til at melde ud... hvad den klare holdning er til det her...

Interviewer:

Ja... hvordan har du det med, at nogle danskere ligefrem føler, at herboende muslimer bør indordne sig i det danske samfund og tilegne sig danske værdier og være mindre muslimske?... ok... det var et langt spørgsmål...

Respondent:

Jeg skal lige have den igen...

Interviewer:

Hvordan...

Respondent:

Ok... jamen jeg syntes at det er fint nok, at det er fair... fordi islam har selv lært os, at vi skal indordne os det lands normer, når det er vi flytter hen til dem, så længe det ikke overskrider islams regler, så skal vi ligesom være som det samfund vi lever i... og det er sådan... det er fair nok at stille krav... I skal tage en uddannelse, I skal ud på arbejdsmarkedet, I skal betale skat... sådan er det... det er sådan et samfund det kører... og så længe at alle ligesom er indforstået med det, så får man også et bedre resultat... velfærdssystemet ville blive bedre af det.

Interviewer:

Erhh... føler du dig mere eller mindre dansk, når du kommer i stormoskeen?

Respondent:

Den er svær... fordi.. jeg føler mig selv.. at jeg er mig selv, når jeg er derinde, det er ikke fordi, at jeg går ind... som som... mere dansk og går ud igen mindre dansk... jeg kan fortælle, at jeg har fundet den balance der er mellem islam og at leve her i vesten...

Interviewer:

Men har stormoskeen givet dig noget ekstra? Giver dig... tilføjer noget ekstra...

Respondent:

Nej... det har den ikke... jeg tror... desværre har jeg set... at når man ikke selv er muslim... man tror, at fordi der er kommet en stormoske, så har den ligesom haft en slags effekt på nogle... men det har den ligesom ikke... for der har altid været en moske i DK, muslimer ser gerne et lille lokale som værende den moske man bruger mest af... og ikke så meget fordi der kommer en stormoske med kuppel og det hele... det gør det ikke anderledes... ikke for os i hvert fald.

Interviewer:

Øh sidst men ikke mindst, ser du stormoskeen som et positivt bidrag til integrationen i KBH må det være?

Respondent:

Ja det gør jeg... fordi jeg syntes også, at måden de prædiker på derinde, den er meget meget... moderat... og... man forsøger ligesom igen... at at bygge en bro til danskerne...

Interviewer:

Det var også derfor jeg spurgte dig før med den der, om du føler dig mere eller mindre dansk fordi at... hmm når man har en stormoske, så bliver det ligesom en stormoske, som er del af det danske samfund. Det får dig ikke til at tænke nogle tanker... i stedet for, at man skulle førhen... nu har jeg også talt med nogle andre, der sagde, at man blev henvist til kældre og små lejligheder, og pludselig har man noget, som er stort og flot visuelt og ligesom en del af KBH nu... øhh rykker det noget ved en, når man er muslim? Jeg læste bl.a. om en i Politiken, at nu følte han sig endelig dansk, nu var der noget, der repræsenterede hans religion?

Respondent:

Ja ja... det kan være at det har været sådan i starten, at følelsen har været der i starten, men med tiden... man så faktisk også... det er noget jeg selv har bemærket... moskeen i starten var proppet... altså hele tiden nærmest... men med tiden, så begyndte folk at gå tilbage til ligesom den gamle moske, som man tog til... pga. man har ligesom bygget et bånd til det sted.

Interviewer:

Jeg har lige et sidste spørgsmål, som jeg gerne vil tilføje... tror du også det har noget at gøre med, hvorvidt man ser... eller hvor stor en betydning stormoskeen har... tror du også, at det har noget at gøre med ens opvækst?? F.eks. nu snakkede du meget om, at du var omgivet af danske børn osv... øh tror du, at det har noget at gøre med, hvor integreret man er i forvejen... som du f.eks. er. Så har det måske egentlig ikke så stor en betydning, om man får en stormoske eller ej?

Respondent:

Jeg vil sige, uden at være sikker i min sag... hvis det er at jeg kigger på de folk, der kommer ind der, så er det ikke de der ekstreme folk... jeg plejer at kunne tyde dem, men det er ikke nogen, der kommer ind der... fordi de ikke deler den samme holdning som stedets imam, så derfor tror for

dem... og det er jo dem det handler om ... de her ekstreme ekstremister her... det vil jeg ikke kalde dem... lad os sige folk med lidt strammere opfattelse af islam, for det er jo dem man skal prøve at få integreret i samfundet... der kommer ikke til stedet der, for de har i forvejen deres ene sted i Tingbjerg og så er der også et sted på Nørrebro... nu vil jeg ikke nævne navne på dem... Men det er jo ikke nogen man ser på det sted... jo kun hvis der er et budskab fra deres egen side... f.eks. med KBH kommunes antiradikaliseringsplan mod børn, der var der en, der kom ud... og jeg mener sågar, at han har en lidt ekstrem holdning... han kom ud og råbte og skreg og prøvede at få folk til at forstå ham og "joine" ham, det syntes jeg er forkert... så så... et eller andet sted, så tror jeg ikke, at stormoskeen har gavnet dem, som man forsøger at få integreret i samfundet... på den måde... hvis jeg lige må slutte her.. så har den ligesom slået fejl... vil jeg sige...

Interviewer:

Jamen tak for det.

Respondent:

Jeg håber, at det var i orden.

Interviewer:

Det var fint, tusinde tak.

7.6 Bilag 6

Transskribering af interview med F.B.

Interviewer:

Først skal du lige fortælle lidt om dig selv. Det er sådan noget med alder, uddannelse osv.... herkomst...

Respondent:

Okay... skal du virkelig vide det?

Interviewer:

Hvad? Øhh ja...

Respondent:

Jeg er 35 født og opvokset i DK, marokkanske rødder, uddannet markedsøkonom... er det nok?

Interviewer:

Hvad arbejder du med?

Respondent:

Nu arbejder jeg med borgerservice.

Interviewer:

i KBH's kommune?

Respondent:

KBH's kommune... ja.

Interviewer:

Og hvad var det nu, den hed den afdeling?

Respondent:

Det er multikultur- og fritidsforvaltningen...

Interviewer:

Øh betragter du dig som religiøs, og går du i moske?

Respondent:

Ja! Det gør jeg... det er jeg...

Interviewer:

Fortæl lidt mere.

Respondent:

Hvad siger du?

Interviewer:

Fortæl lidt... du må helst ikke svare ja eller nej.... gerne uddyb dine svar, tak...

Respondent:

Jeg er praktiserende muslim... jeg øh med praktiserende mener jeg, at jeg faster, og jeg beder fem gange om dagen. Jeg prøver at have en livsstil, der er indordnet med de islamiske regler,

principper...

Interviewer:

Ja... hvordan er det at komme i stormoskeen?

Respondent:

Jeg har været der nogle gange eksempelvis til prædikener og foredrag... jeg ved ikke rigtig, hvad jeg skal sige til det...

Interviewer:

Kan du reflektere lidt over dine oplevelser med stormoskeen, de gange du har været der?

Respondent:

Det har været en rigtig rar oplevelse, fordi det er første gang, at der har været en rigtig moske i DK, så det har været en god oplevelse, men derudover, så har det ikke levet op til de forventninger, som jeg havde... øh før den... Altså jeg havde nogle forventninger om... øh alle tingene foregik på arabisk, så det var ikke særligt inkluderende for folk, der ikke talte arabisk, f.eks... Så allerede der var man sådan lidt... hvis man kom som besøgende og ikke talte arabisk, så var man allerede... æh ekskluderet på en eller anden måde... men samtidig så lovede de også, at det var noget de arbejdede på, og selvfølgelig skal alle være inkluderede og velkomne. Alle skal have mulighed for at komme der, og det var noget, som de ville arbejde på i fremtiden, men det havde jeg ligesom forventet, at det var noget, der var fra starten af, og ikke noget, der kom senere.

Interviewer:

Ja... kan du komme lidt ind på dine forventninger, da du startede med at stifte bekendtskab med moskeen?

Respondent:

Ja det var, at min forventning var, at den ligesom skulle samle alle, uanset hvilket sprog man talte og... øhh en moske, der var på dansk, så alle kunne være med, og at den tilbød arrangementer for alle aldre og æhh etniciteter ja, det var sådan min forventning.

Interviewer:

Jamen er den da ikke det? Jeg havde fået det indtryk, at der var en masse arrangementer og øhh fællesspisning.

Respondent:

Jo, det er der kommet altså det er der kommet nu, og det arbejder de også på, at det bliver mere og mere udbredt. Men det var der ikke fra start af, så allerede der ved rundvisningen og man skulle ind og være med til de foredrag fra første dag, så kunne man ikke være med, fordi det ikke var på dansk- eller engelsk for den sags skyld, et sprog som man... alle kunne forstå ikke.

Interviewer:

Hvordan kan det være, at det var på arabisk?

Respondent:

Ja, det kan jeg ikke svare på... det spurgte vi om, os der var derinde... og øhh fik at vide, at jeg tror at det var fordi, at det var den første og de mennesker, de kunne hive ind var arabisk talende.

Interviewer:

Ok, det var bl.a. emiren fra Qatar, han var der også.

Respondent:

Ja, det tror jeg, og det var også med at gøre, og så tror jeg... så tror jeg bare, at det ligesom... at så går an og venter på, at det bliver mere... lidt mere inkluderende for alle... altså bare det, at det er på dansk, gør at alle kan komme... selvfølgelig skal det også være på arabisk for der er også folk, der ikke taler særligt godt dansk eller engelsk, så der skal også være noget for dem. Men allerede der følte man... ok, de havde lidt sat dagsorden, men det kan også godt være, at de ikke havde det, og at man også skal give dem en chance.

Interviewer:

Jo... øhh har du nogen som helst ide om, hvad der prædikes om i stormoskeen?

Respondent:

Øhh hvad for noget... jeg forstod ikke rigtigt spørgsmålet

Interviewer:

Ja, nu ved jeg ikke om, det hedder "prædikes"... det hedder vel prædikener?

Respondent:

Altså hvad der bliver talt om i moskeen?

Interviewer:

Ja!

Respondent:

Øhh nej ikke rigtigt, for jeg har ikke været der nok til at vide, hvad... når det er deres egne arrangementer... jeg har været med til arrangementer, som har været arrangeret i samarbejde med andre moskeer eller andre foreninger.

Interviewer:

Ok, hvad har de... eller hvad har det handlet om?

Respondent:

Meget forskelligt... hvad var den ene... det var mere undervisning og ikke rigtigt prædikener... f.eks. folk ville gerne vide, hvad er sharia øhh så kunne man komme ind til et foredrag på en time, hvor man kunne stille alle de spørgsmål, som man havde lyst til... og fik forklaret, hvad det egentlig betød, og det var åbent for alle... alle var velkomne... ligesom for at fejle alle de misforståelser væk, der var omkring det og de fordomme der var omkring det. Det har været sådanne foredrag jeg har været med til ... og f.eks. det... og så har der også været, hvordan man som muslim i DK eller vesten kan leve i balance med den verden man lever i nu og... altså man skal finde en mellemvej og ikke gå til den ene eller anden ekstrem.

Interviewer:

Har der øhh har der førhen været... eller tror du, at de her emner har der fra stormoskeen side af været et ønske om, at de her emner skal der undervises i/prædikes om?

Respondent:

Det ved jeg ikke... jeg ved i hvert fald, at det ikke er dem selv har taget initiativ til det, og at det har været andre, der har taget det initiativ og spurgt om de måtte låne deres lokaler. Øhh jeg ved at i

nogle tilfælde har de sagt ja, og i andre har de sagt nej. Hvad der har gjort det ved jeg ikke, om det har været emnerne eller om det har været logistikken.

Interviewer:

Ved du hvilke emner, der har været på tale mht. de emner, hvor de har sagt nej?

Respondent:

Øhhh... nej... jeg har ikke selv været inde over det eller været med til at arrangere det, så nej... Jeg ved bare, at der har været nogle gange... jeg kan faktisk ikke huske emnerne... det har ikke været noget langt fra det, der har været talt om derinde der... jeg tror personligt selv, at det ikke har været pga. emnerne...

Interviewer:

Det kunne godt være, at stormoskeen havde tænkt, at de her emner, der nu engang var tale om, at det ikke var nogle, som de ville have tilknyttet... fordi hvis man tænker, så er de jo et symbol for danske muslimer her i KBH... så hvis der kommer noget... det er sgu for yderligt gående, og det vil man ikke rigtigt have... Øhh noget med at gøre...

Respondent:

Nej, men det kan jeg næsten være sikker på, at det har ikke været derfor... det er de samme taler, der er tale om, så nogle gange har der været tale om, at der var plads til det, og andre gange har der ikke.

Interviewer:

Nårh så det er mere logistiskmæssigt?

Respondent:

Ja, det tror jeg jaja.. det tror jeg faktisk... jeg kunne ikke forestille mig, at de ville have en taler ind en dag og ikke en anden eller tredje dag.

Interviewer:

Jo jo... tror du, at der er et formål med, at man prædiker om sådanne emner. Det ene hvor man fjerner mystik og fordomme om sharia og...

Respondent:

Ja lige præcis og det er både for muslimer og ikke muslimer... selvom som muslim går man måske og tror, at sharia er en ting og i virkeligheden er det noget andet. Plus der bliver valgt nogle ord ud i medierne, som der hele tiden bliver talt om, og det er så det eneste man forbinder det med. Sharia er jo bare et ord, der betyder lov... det er ligesom, at du tager et ord på et andet sprog og begynder at bruge det i forkerte sammenhænge, fordi folk ikke ved, hvad ordet betyder, så selvfølgelig er der en mening med det. For ikke at... altså det hele er med til at bygge broer i stedet for at... øhh hvad hedder det...

Interviewer:

Skabe kløfter? Så der er også et formål med det andet emne?

Respondent:

Ja, skabe kløfter... lige præcis... og hvordan man som muslim ikke begynder at gå i det ekstreme og begynde at pådutte sin religion på andre, det er ligesom ikke meningen med religionen... øhh men der er mange, det også er svært for at finde den balance, for de vil gerne overholde love, men de vil også gerne... hvad skal man sige overholde de love og regler der er i de lande man bor i... det kan

godt være lidt svært at finde ud af nogle gange.

Interviewer:

Det er lidt en balance?

Respondent:

Ja, 100 % en balance...

Interviewer:

Ja... øhh hvordan vil du bedst beskrive din opvækst?

Respondent:

Hehehehe... den er svær...

Interviewer:

Er du sød at beskrive din opvækst? Kan du f.eks. beskrive tre gode ting fra din barndom, der involverer dine forældre?

Respondent:

Altså fra et religiøst perspektiv eller?

Interviewer:

Nej nej... bare sådan i det hele taget...

Respondent:

Bare sådan generelt? Den er svær... hehehe...

Interviewer:

Du fik ikke tæsk hver dag går jeg ud fra?

Respondent:

Hvad siger du?

Interviewer:

Du fik ikke tæsk hver dag?? Hahahaha...

Respondent:

Nej nej... hahaha... det har været, altså familiemæssigt... det er jo svært at pege noget ud... den har været... jeg ved sgu ikke hvad, jeg skal sige...

Interviewer:

Jamen du kan jo... nu skal du ikke sige ja eller nej, men har du haft en god opvækst?

Respondent:

Ja, det synes jeg...

Interviewer:

Nu sagde du ja!

Respondent:

I det store hele har det været en god opvækst... det har været... jeg var barn, da jeg var barn og jeg har fået lov til at være barn... og leget og har haft det sjovt... jeg har haft en god opvækst en og en god barndom at se tilbage på.

Interviewer:

Kan du nævne nogle gode eksempler, der involverede dine forældre... eller gode tilbageblik... nogle ting du har lavet med dine forældre, som du stadig kan huske i dag?

Respondent:

Erhmm Ja... det er sådan nogle små ting jeg husker, hvordan mine forældre ... f.eks. hver weekend da vi var børn, var gode til at stå op, og der bare var klar på morgenbordet med alle mulige lækre ting, så vi sad sammen og spiste morgenmad hver lørdag og søndag. Øhh De var rigtige gode til at tage os med ud på picnic ud at nyde solen og ud på stranden... de var meget gode til at sørge for at vi hyggede os som børn.

Interviewer:

Ja... så skal jeg høre dig om, hvad det betyder for dig og din familie og det fællesskab I har, at øhh der er kommet en stormoske?

Respondent:

Erhmm skal jeg være helt ærlig? Så har det ikke haft den store betydning for mig og min familie... det er ikke. Altså det har ikke haft nogen betydning overhovedet, for det er ikke noget vi gør sammen overhovedet... det er lidt svært når man har forældre... altså hvis der bliver lavet noget på ét sprog, og den ene halvdel taler rigtigt godt dansk, og den anden taler måske ikke... i hvert fald ikke godt nok dansk til at overvære et foredrag... så det er ikke noget, der vil samle os i en moske... alligevel... så det er noget vi bruger tid på derhjemme, og vender tingene sammen .

Interviewer:

Har I snakket om det, at der er kommet en stormoske i KBH?

Respondent:

JA, selvfølgelig har vi det, det har alle muslimer... tror jeg heheh... det har vi og hvad det mon vil betyde, og hvad det vil betyde for os... Det betyder noget for os, når der kommer de store helligdage, såsom ramadan og eid... så betyder det noget... for det er der, hvor man oplever den der... sammenhold og stemning, så på den måde betyder det noget...

Interviewer:

Kunne man forestille sig, at I ville tage derover sammen op til eid?

Respondent:

Ja, det kunne man sagtens, og det gør vi i forvejen, og... så vil man endnu mere hen til en RIGTIG moske... eller hvad skal man sige.

Interviewer:

Ja, så tager I hele familien af sted?

Respondent:

Ja, det kunne vi sagtens finde på. Det er meget afhængigt af tid og sted, og hvad der er mulighed for... nu hvor der er kommet en stormoske, så er den også proppet til randen, så selvom det er en stormoske, så er den ikke stor nok... så kan det godt være, at man vælger den fra, pga. der ikke er plads, men ellers så gør vi det, når det er op til eid.

Interviewer:

Øhh hvordan vil du bedst beskrive dit forhold til det danske samfund og det at være medborger i det?

Respondent:

Hvordan jeg beskriver det? lidt æhhh... ja lidt op og ned... hvordan skal jeg beskrive det?

Interviewer:

Altså... hvordan oplever du at være medborger i DK?

Respondent:

JArrhhh ehmmm... det det er meget... afhængigt af hvilket aspekt af livet vi taler om... er det arbejdslivet så er det én ting... er det det private ude i det offentlige rum, så er det en anden ting... det er der, hvor man... hvor jeg hele min opvækst... har oplevet rigtigt meget diskrimination... ude i det offentlige... øhh men fra mit arbejde har man også oplevet det lidt i det skjulte, men ellers er det mere... er man mere sådan... accepteret ud fra kvalifikation og personlighed frem for alt andet... specielt nu, hvor jeg går med tørklæde, så er man lidt stemplet... og der kan man godt opleve... altså man er medborger og opvokset i DK, men fordi man går med et tørklæde på hovedet, så er man automatisk uden for flokken... kan man sige... for der bliver stillet spørgsmål... erhmmm... ja lige et spørgsmål fordi folk er nysgerrige og gerne vil vide noget, men allerede der føler man jo ikke, at man er en del af flokken... men det er også fint, for det valgte man selv fra... og så er det de konsekvenser der er... og så er det bare ærgerligt, at DK ikke er kommet længere så man bare ligesom accepterer et tørklæde og muslimer som en del af det danske billede af folket... så tror jeg, at man er kommet længere i andre lande faktisk.

Interviewer:

Hvordan oplever du dine muligheder for at opnå de samme sociale ydelser... som vi talte om inden interviewet begyndte... i samfundet... nu er det ikke lige kontanthjælp jeg tænker på, men nu sagde du selv (inden interviewet begyndte) at du har gået arbejdsløs i et år... jeg formoder, at du har været på dagpenge, eller sådan noget lignende... har du ikke det?

Respondent:

Jo det har jeg. Jeg har været på dagpenge, og jeg kunne godt hurtigt have valgt at tage offerrollen, og tænke det er fordi jeg går med tørklæde, og der er ikke nogen, der vil have mig pga. det, for jeg valgte fra dag et at sende ansøgninger ud med mit billede på med tørklæde på, for ikke andet, så kan folk vide, hvad de får og fra dag et acceptere mig som jeg er... så det var ligesom præmissen for at sende ansøgninger ud øhh men samtidig så var jeg meget aktiv, jeg kom på forskellige kurser og gik i jobcentret og prøvede at netværke og fandt ud af, at der var rigtig mange der var i samme situation som mig og havde været ledig endnu længere tid end jeg havde og havde højere uddannelse end jeg... og så tænkte jeg, at det kan umuligt være det og der sad jo etniske danskere, der heller ikke kunne være job... så jeg tænkte... det kan... det er ikke det, der gør det...

Interviewer:

Men oplevede du diskrimination, når du søgte de her sociale ydelser... er det noget du oplevede?

Respondent:

Altså dagpenge, der oplevede jeg ikke noget negativt... der oplevede jeg ikke rigtigt noget, det gik bare som per automatik... når du bliver ledig, så melder man sig ledig og så ja... jeg oplevede faktisk ingen dårlige oplevelser med det...

Interviewer:

Har du søgt noget andet... har du nogensinde f.eks. søgt boligsikring eller... nu har du ikke nogen

børn...

Respondent:

Nej, jeg har aldrig oplevet noget... og jeg har aldrig haft brug for noget... det var faktisk første gang, at jeg søgte sociale ydelser, da jeg var på dagpenge.

Interviewer:

Hvad så nu hvor stormoskeen er blevet introduceret, har det ændret på din opfattelse af det være statsborger... eller medborger med muslimsk baggrund i det danske samfund?

Respondent:

Min opfattelse... hmmm... ikke andet end jeg synes... nu er det så måske ikke moskeen, der har gjort det... jo måske op til også var der jo meget snak om muslimer i DK... eller mere fokus på... altså jeg synes at situationen for muslimer er næsten blevet værre... ikke fordi jeg tror, at det har noget med moskeen noget at gøre, men fordi der skulle bygges en moske, så kom der jo en masse fokus på det... æhh både fra modstandere og fortalere osv.... æhh jeg ved ikke... jeg føler, at der er kommet en meget negativ fokus på det, men samtidig så er der også rigtig mange, der er begyndt at indse, at man ikke skal skære alle over en kam og er nysgerrige og stiller spørgsmål faktisk for at lære noget, før de tager stilling til om de skal være... for eller imod muslimer... øhmm så der kommer noget dårligt ud af, at der kommer fokus på det, men samtidig så kommer der også gode ting ud af det i sidste ende... tror jeg på.

Interviewer:

Hvordan har du det så, nu hvor den er åbnet? Har din opfattelse ændret sig i forhold til da den blev introduceret? Kan du evt. uddybe det lidt?

Respondent:

Hmmm... jamen jeg ved ikke rigtigt om, det er den der har haft noget aspekt... jeg synes bare, at fokussen har været dårlig hele tiden, og det bliver den ved med at være, og det er måske ikke moskeens skyld, det er medierne, det er politikerne, det er dem der... der... bare, hvad hedder det... præsenterer os dårligt og omtaler os dårligt... og forsøger, at få moskeen til at være et problem i stedet for... ææhh et sted der i praksis samler folk... øhmm så på den måde ja, men jeg vil ikke sige, at det er moskeens skyld, det er dem der bringer fokussen på moskeen, det er deres skyld, at det bliver til noget negativt frem for noget positivt, for jeg synes faktisk, at det er positivt... at moskeen den har noget potentiale til at bidrag med noget positivt.

Interviewer:

Ja... nu snakkede vi om det før, men men... det er lidt noget om, det vi talte om før, men du må meget gerne gentage det... har du generelt følt dig accepteret i det danske samfund?

Respondent:

Hvad sagde du?

Interviewer:

Føler du dig generelt accepteret og velkommen i det danske samfund?

Respondent:

Hmmmm... generelt vil jeg sige ja... til tider nej.

Interviewer:

Du må meget gerne uddybe...

Respondent:

Jaaa. Altså generelt... ja... og når jeg siger nej, så er det ikke fordi, at øhhhhh... hvis jeg skulle være føle mig fuldt ud accepteret, så ville jeg ikke hele tiden blive bedt om at stå til ansvar for eller tage stilling til ting, der bliver gjort af muslimer andre steder i verden... eller i landet... for den sags skyld... ørhmm så på den måde bliver man allerede... stemplet... bare det, at man skal tage stilling til, hvad et andet menneske i en andel del af verden gør eller tage afstand til det, den person gør... gør at man ikke ... er vi .. snarere et "os og dem"... det er på den måde jeg mener det...

Interviewer:

Hvad er det så det... kan du beskrive det, der gør, at du også føler dig accepteret? Du sagde både ja og nej... hvad er det, der får dig til at sige ja?

Respondent:

Det er fordi jeg ikke har noget problem til hverdag... jeg syntes ikke jeg oplever... jeg syntes ikke... jeg har ikke nogen oplevelser til hverdag, der gør at... eller som minder mig om, at jeg ikke er en del af et "vi"... men så er der så de små ting i mange mennesker... f.eks. når folk gør noget dumt ude i verden... eller når man lige er ude at handle og en gammel dame, som synes, at hun lige skal brøle noget i hovedet på dig, fordi du er muslim... det sker så en gang i mellem... nårhh ja... for resten... jeg er lidt i anderledes... så jeg bliver også betragtet lidt anderledes... og jeg er ikke helt en del af samfundet.

Interviewer:

Føler du, at du oplever diskrimination i sociale sammenhænge og i sociale fællesskaber pga. din religion, og du må meget gerne uddybe med personlige oplevelser, hvis du har lyst til at gøre det?

Respondent:

Hmmmm diskriminere?... altså... jeg ved ikke om jeg vil kalde det for diskrimineret... det er nok mere fordi folk ikke er så oplyste... eller har ret meget forstand på, hvad en muslim kan og må... f.eks. hvis man bliver inviteret til noget... så bliver der ikke taget hensyn til... altså... der var f.eks. en julefrokost på en arbejdsplads, og så er alle velkomne og man bliver ikke diskrimineret, men der bliver ikke taget hensyn til, at... nårh ja jeg kan ikke spise svin sammen med dem f.eks... det er sådan nogle små ting, jeg føler, der gør, at folk ikke lige tænker sig om... øhhh hvis jeg er ude at handle... så er der tilfældige borgere, der syntes, at de skal standse op og fortælle mig diverse ting, som muslimer render rundt og laver... æhhh det er små ting... det er ikke nogen ting jeg vælger at tage til mig særligt meget faktisk... jeg griner bare lidt af det... og tænker... de mangler bare lidt oplysning.

Interviewer:

Har det ændret sig, siden at du er begyndt at gå med tørklæde føler du?

Respondent:

Nej, for jeg føler, at den var rigtig slem før... jeg har mange personlige oplevelser fra før jeg begyndte at gå med tørklæde, som var rigtig slemme... æhh... og jeg syntes ikke, at jeg oplever det så meget, efter at jeg er begyndt at gå med tørklæde... men jeg er bevidst omkring, at nu signalerer jeg at jeg er muslim, nu kan folk se det... det kunne de ikke før... der kunne man næsten holde det hemmeligt... men nu kan man faktisk se det med det tørklæde... så ved jeg ikke om det er fordi folk er... æh det ved jeg ikke... holder sig mere tilbage, fordi de er bange for... at fornærme eller diskriminere... jeg føler ikke, at jeg har oplevet noget problem... ikke endnu overhovedet

faktisk.

Interviewer:

Hvad siger du?

Respondent:

Nej... jeg siger bare, at der var flere historier fra før jeg begyndte at gå med tørklæde, der var meget meget diskriminerende...

Interviewer:

Okay...

Respondent:

Men det er noget andet... det er en anden historie...

Interviewer:

Føler du, at stormoskeen har bidraget til at du som muslim føler dig mere accepteret i det danske samfund?

Respondent:

Huuuh... det ved jeg ikke om jeg føler, at den har... øhhh jeg føler måske, at den har bidraget til at sætte en diskussion i gang... øhhh... og det at der er flere og flere, det er gået op for, at muslimer ikke er så slemme, som medierne udgiver os for at være. For i og med, at den har sat en diskussion i gang, så er det ikke kun dem, som er imod muslimer og moskeer, der har haft noget at sige, så er der også kommet mere taletid til dem, der som taler for, og kan argumentere for, hvorfor det ikke er så slemt... Så der er kommet noget mere taletid til dem, der taler for, og det synes jeg ikke, at der har været før... men i og med, at diskussionen er kommet mere i gang, så har der også været mere brug for, at de agerer/reagerer i debatten og den ikke kun lader dem der taler imod få taletid.

Interviewer:

Så den har måske... hvordan... den har måske fået etniske danskere til at ændre opfattelsen af herboende... eller københavnske muslimer?

Respondent:

Måske... ja måske... fordi alle dem, der har været nysgerrige... har jo også haft muligheden for at dukke op og tage en rundtur og tale med dem, der er derinde... de er måske blevet mere åbne for at tale med andre muslimer og spørge ind til deres religion i stedet for at være bange... og ikke turde at gå op til. .. der er kommet mere nysgerrighed og på den måde kommer der mere oplysning og mere information, og det fjerner noget af den uvidenhed, der har været...

Interviewer:

Tror du så også, at den har været med til at få muslimer til at ændre deres opfattelse af etniske danskere?

Respondent:

Hmmm... ja.. der har jeg oplevelsen været, at der har været nogle debatter rundt omkring, og der har været nogle forskellige ting på facebook og ting, der har floreret på internettet... hvor der har været nogle gode oplevelser... "nårhhh ja, det er jo ikke alle, der har noget imod os"... fordi folk har været inde og besøge stedet... og... æhh generelt også andre moskeer... de andre steder jeg også kommer, der er der folk, der ofte dukker på, bare lidt nysgerrige og gerne vil vide noget mere...

øhm de får øjnene op for, hvordan vi i virkeligheden er og vi får øjnene op for, at det ikke er alle danskere... altså dem der har den holdning... det er ikke alle danskere... etniske danskere, der har noget imod religion... om det så er muslimer eller andre religioner... men er faktisk åbne for at lære noget nyt...

Interviewer:

Har det fået dig til at ændre opfattelse af... etniske danskere efter stormoskeen har åbnet og i forlængelse du snakkede om, at den har sat i gang?

Respondent:

Nej... nej jeg har haft min egen personlige rejse igennem... altså ... inden jeg blev mere praktiserende (muslim) osv... så der har jeg lært rigtigt meget... helt uden om moskeen ... om den åbnede eller ikke åbnede... min opfattelse har aldrig været... øhhh jeg har aldrig generaliseret, at alle etniske danskere har noget imod mig som muslim eller menneske... jeg ved godt, at det er uvidenhed, der er problemet... så for mig har den ikke gjort nogen forskel ikke for mig personligt... for der havde jeg allerede ligesom dannet min opfattelse inden moskeen overhovedet kom på tale, der havde jeg ligesom... min opfattelse af, hvordan det hele hang sammen pga. min egen personlige rejse... og hvad hedder det... oplevelser med mennesker... etniske danskere og ikke etniske danskere... på arbejdspladsen... har der været rigtig mange oplevelser, der har gjort at man har fået øjnene op for nogle ting, som man ikke var klar over.

Interviewer:

Hmmm, ser du den nye stormoske i Rovsingsgade som brobygger mellem to forskellige kulturer, eller skaber den snarere en kløft mellem muslimske nydanskere og etniske danskere?

Respondent:

Jeg synes den er svær at svare på, for som jeg sagde før, så synes jeg ikke, at den har været særlig. Okay... jeg synes, hvis jeg skal være helt ærlig. Jeg ved ikke om den danner kløft... men den er ikke særligt samlende inden for muslimske kredse, der har den lidt med at dele muslimerne op, syntes jeg... og det er der jeg er lidt afventende med udviklingen... fordi der er potentiale til at samle alle... men lige nu, og det har jeg fra mange, at den deler folk lidt op. Altså selv muslimer i blandt muslimer.

Interviewer:

Mener du mellem sunni og shia?

Respondent:

Nej nej... hvis man tager sunni f.eks., der er nogen steder... jeg synes, det er lidt svært at forklare, for det er ikke det, der er pointen... tror jeg... og det er heller ikke det, der er meningen... men... i og med, at deres arrangementer er som de er, og på de sprog de, så har den allerede delt... f.eks. hvis vi taler om nye muslimer... eller konverterede muslimer, de ville jo ikke kunne komme sådan et sted, så den har delt lidt op i stedet for at inkludere alle... så den har delt lidt op... men det bliver der også talt en del om blandt muslimer, for det er ikke noget... det er ikke det, man har forventet eller er tilfreds med, men det er også det, man forsøger at samarbejde med dem om... sådan at man kan få samlet alle, både nye og gamle muslimer og uanset hvilket sprog man taler, så der er noget for alle... og det er der jeg ikke syntes, at den har levet op til forventningerne endnu, og det er der, at den ligger afventende, for jeg kan godt se, at den har potentiale, så det kommer nok... men jeg syntes at de har været gode til at være åbne over for etniske danskere også... og de er

velkommen til at komme forbi og stille spørgsmål og kigge, så der føler jeg faktisk ikke, at de danner en kløft, der syntes jeg de er med til ligesom at... øhh... at åbne døren for alle.

Interviewer:

Så mellem etniske danskere og muslimske danskere, der er den brobygger, men mellem internt der har den været med til at skabe kløfter?

Respondent:

Der kunne de godt have gjort det bedre...

Interviewer:

Hvordan har du det med, at nogle danskere ligefrem føler, at herboende muslimer bør indordne sig i det danske samfund og tilegne sig danske værdier og være mindre muslimske?

Respondent:

Hvordan jeg har det med det? Heheheh... der har jeg... det skal de ikke blande sig i... der er religionsfrihed og ytringsfrihed. Jeg tror godt på, at man kan leve som en praktiserende muslim og indordne sig... selvfølgelig som muslim så er det også en pligt i Islam, at man indordner sig efter den danske lovgivning, det er der så nogle som ikke har forstået, men bor du i land, så skal du indordne dig efter de love og regler, der er i det land... også som muslim... så jeg tror godt på, at man kan leve som praktiserende muslim med værdier og principper inden for islam, samtidig med om man lever i DK og overholde deres love og regler...

Interviewer:

Har du selv nogle personlige oplevelser, hvor folk har sagt noget tilsvarende til dig?

Respondent:

Altså spurgt til om jeg ikke kunne være mindre muslimsk?

Interviewer:

Ja.

Respondent:

Hmmmm.... ikke måske ikke decideret om jeg kunne være mindre muslim, men spurgte ind til... hvorfor skulle jeg gøre nogle forskellige ting... stille spørgsmål hvorfor jeg faster, hvorfor jeg beder... da jeg var yngre har jeg jo haft folk, der spurgte til, hvorfor kan du ikke drikke, hvorfor kan du ikke feste lidt. Altså sådan nogle ting er har man været udsat for... og bliver man stadigvæk udsat for, at folk stiller spørgsmål... men der har jeg igen, at det er viden, at man kan besvare de spørgsmål, de kommer med og forklare, hvorfor man gør, som man gør... øhhh så er man med til at skabe forståelse, og de behøver ikke være enige i det man gør, men bare de får en forståelse for, hvorfor man gør, de ting man gør og kan respektere, at det er et valg, som man selv har truffet, så tror jeg man er kommet langt, man behøver ikke være enige i alt.

Interviewer:

De gange du har været i stormoskeen, har du følt dig mere eller mindre dansk? Har du gjort dig nogle tanker over det?

Respondent:

Nææh, det har jeg ikke lige tænkt over...

Interviewer:

Så gør det lige nu!!... Hahahahaha!

Respondent:

Hehehe, ja det gør jeg meget nemt på et halvt sekund...

Interviewer:

Huh?

Respondent:

Det kan jeg ikke svare på. Der har været alt for mange andre ting, der slet ikke har haft noget at gøre med moskeen... jeg har oplevet så meget som menneske, hvor man ikke har været accepteret som dansk... så på den måde... jeg har... jeg har bare... dannet mig en identitet, der hverken er dansk eller marokkansk... jeg er muslim... jeg er et menneske... jeg respekterer DK og lovene der er... hvis jeg bliver betragtet som dansker fint... hvis jeg ikke bliver betragtet som dansker... fint. Jeg er bare mig, jeg gider ikke skulle definere mig som enten eller... der er alligevel aldrig nogen, der vil acceptere mig 100 % dansk... og det land jeg har rødder i... der er aldrig nogen, der vil acceptere mig som marokkaner... fordi jeg har lidt af hvert, så jeg er både og... jeg kan ikke sige, at jeg er dansk, bare fordi jeg er født i DK, og jeg kan heller ikke sige, at jeg er marokkaner... jeg er både og, jeg er en blanding af begge dele.

Interviewer:

Men det får dig ikke til at føle dig... nu hvor man endelig har fået en stormoske i KBH... som man vel har prøvet på det i lang tid at få byggetilladelsen... har det... det får ikke én til at føle, når man er derinde... nu er vi på vej hen i en rigtig retning, at muslimer er på vej til at blive accepteret i det danske samfund?

Respondent:

Jo jo... men det er ikke det samme som at føle sig dansk... i og med at der er kommet en moske og man har fået lov til at bygge en moske... så anerkender man at vi er her og der er brug for et sted at være som... man føler sig anerkendt af det danske samfund... i hvert fald af dem, som har taget beslutningen om at den skulle bygges... så er det ikke sikkert at alle danskere er enige med dem... haha... men jo selvfølgelig føler man sig anerkendt og har fået en accept af at vi er her og vi skal også have lov til at være her og udøve vores religion og vi skal have tilladelse til at komme et ordentligt sted og ikke kældre eller lokaler og æh ja... forskellige lejlighedslokaler i KBH for at bede og holde foredrag... og generelt bare være et sted, hvor vi kan efterleve vores religion... så jo... men jeg føler mig ikke mere dansk af, at der er kommet en stormoske.

Interviewer:

Nej... ser du stormoskeen som et positivt bidrag til integrationen i KBH?

Respondent:

Jeg ser det i hvert fald som et skridt i den rigtige retning... fordi i og med, at man har lov til at være her og udøve sin religion... så giver det en eller anden form for frihed i og med, at man er anerkendt i det store hele i... hvad skal man sige... lovgivningen... så føler du måske også, at du har ret og du kan stå ved, at du som muslim, som jeg er... har ret til at være her og vi har fået lov til at bygge en moske... og samtidig i stedet for at fokusere på hele tiden... at skulle... hvordan jeg skal forklare... i stedet for hele tiden at skulle forsvare, at man har lov til at være her og lov til at være muslim, så bruger man måske den energi på noget andet og prøver måske ligesom at bygge bro med de mennesker, som man kommer i kontakt med i hverdagen, i stedet for hele tiden at skulle bruge den tid på at forsvare sig, hvis det giver mening, det er lidt svært at forklare.

Interviewer:

Ja, men det giver god mening... Ja så har jeg ikke flere spørgsmål...

Respondent:

Finally!

Interviewer:

Sagde du Finally? Hvor er du fræk!

Respondent:

Hahahha...

7.7 Bilag 7

Transskribering af interview med respondenten Anissa.

Interviewer:

Kan du fortælle lidt om dig selv?

Respondent:

Jeg hedder Anissa og jeg er 24 år gammel, mine forældre er oprindeligt fra Algeriet, de emigrerede til DK i starten af halvfjerdserne... jeg har to brødre, hvor jeg er den yngste i flokken og jeg er gift og jeg arbejder i IBM som sælger... og ja, det er ligesom det i det store træk.

Interviewer:

Ok, så skal jeg høre dig, om du går i moske, og betragter dig selv som religiøs?

Respondent:

Øhh ja, det gør jeg, og jeg går specielt i moske f.eks. omkring ramadan tiden, men ikke fast hver uge.

Interviewer:

Øhh har du været i stormoskeen og kan du måske fortælle lidt om, hvordan det er at komme i den?

Respondent:

Hmm det er jo helt fantastisk, jeg var enormt overrasket over, hvor smuk... øhh den egentlig var og hvor meget den lignede en rigtig moske. Med en rigtig moske, så mener jeg, det man kan... det man ser, hvis man kommer syd for grænsen... øhhmm og det lignede med mosaikken og arkitekturen, og den var virkelig virkelig storslående, og det overraskede mig rigtig positivt... øhmm i hvert fald omkring bederummet, der er det utroligt autentisk og måden den er designet på, minder meget om en traditionel moske, men derudover, så har de også rigtig mange andre lokaler, hvor der bliver holdt foredrag og kurser og så er der et træningscenter og en restaurant... altså der er ikke blevet sparet på noget vel, så så det var... for mig et virkelig virkelig lækkert projekt, der også for mig repræsenterede en moske i Norden, fordi hvis man rejser sydpå eller i Asien eller andre steder i verden, jeg har aldrig været på en moske, hvor der også var restaurant og træningscenter og... de faciliteter, som vi har herhjemme, så det overraskede mig enormt positivt.

Interviewer:

Ja... ørhmm og det er sådan meget Nordisk, at man har disse andre faciliteter, restaurant, træningscenter osv., eller tror du, at man har gjort det for at forene de to ting (muslimsk kultur og Nordisk/dansk kultur)?

Respondent:

Jeg tror... Jeg tror lige netop, at de har gjort det for at forene de to ting, så man ikke blot associerer en moske med et hus, hvor man tilbeder gud, men også et sted, hvor man kan samles, og lave nogle sociale arrangementer og holde åbent hus, som er meget dansk, så andre end med muslimsk baggrund kan føle sig velkommen.

Interviewer:

Så der foregår altså også andet end blot prædikener?

Respondent:

Jamen der bliver holdt mange sociale arrangementer og æhh altså man kan sige, at det er primært folk med muslimsk baggrund, der kommer derned, men de har gjort det på en måde, så selvom du ikke er muslim, så vil du stadigvæk føle dig velkommen, og du vil føle at... at der er en... en æhh rolig atmosfære, hvor du ikke rigtig føler, at du er mærkelig, hvis du kommer derind, hvis du ikke er muslim. Jeg havde f.eks. en veninde med derned, der ikke er muslim, en kollega. Hvor vi var ude at spise noget brunch, og så kom vi ind på snakken, og vi var på Nørrebro, og så spurgte jeg hende, om hun egentlig havde set den nye moske, og så sagde hun nej, og så sagde jeg, at hvis hun havde lyst, så kunne vi jo lige går forbi... den er i hvert fald rigtig rigtig smuk, og hun havde en veninde, som havde set den før. Så trillede vi derned... øhhh efter vi havde spist, og hun var sådan "wow hvor er det fedt", og hun var ligesom overrasket over, at der ikke var så mange mennesker, hun havde ligesom forventet, at der var rigtig mange mennesker, og så forklarede jeg hende, at det primært var om fredagen, til fredagsbøn, at der var mange mennesker eller omkring ramadan tiden eller eid... men at der til hverdag ikke var så mange mennesker nej...

Interviewer:

Kan du fortælle lidt om, de gange du har været der, hvad der er blevet prædikeret om? Fra imamernes side?

Respondent:

Jamen, de gange jeg har været der, har det primært været under ramadanen, hvor jeg har deltaget i selve bønnen og prædiken, og de gange jeg har været der omkring de perioder, så har det primært været omkring øhh omkring... jamen altså omkring selve troen og troen på gud og og... profetens budskab og den måde han levede på også i forhold til ramadanen, og hvad ramadan egentlig betyder... æhh og hvor speciel den måned egentlig er og hvilke ting man skal fokusere på under ramadanen, især almisser, og det med at brødføde et andet menneske, som måske er mindre... øhh har mindre end en selv... ææhh så det er i hvert fald de ting, som de blev fokuseret rigtigt meget på, de er ikke politiske... jeg havde nemlig hørt fra nogle andre, at de skulle være det, men jeg har aldrig selv oplevet det, at de skulle udrulle nogle politiske agendaer, og æhh det syntes jeg egentlig er ret fedt, for ellers ville jeg nok ikke komme der, for jeg syntes ikke, at det hører hjemme.

Interviewer:

Hvordan politisk tænker du på?

Respondent:

Jamen f.eks. hele det der med, hvordan muslimer har det i dag og... øhh og f.eks. komme ind på krige og... og USA's rolle osv... og... det er i hvert fald ikke noget, som man skal udelukke i andre moskeer, at der bliver drøftet og diskuteret højlydt... øhh men det gør de ikke rigtigt der, de fokuserer mere på den spirituelle del af islam og ikke den politiske del af islam... selvfølgelig er der f.eks. indsamlinger efter bønnen, hvor de samler ind til ofrene i krigsramte lande, men heller ikke mere end det... og og... selvfølgelig ved afslutning af bønnen, der bliver man... øhh hvad hedder det... der beder man forskellige ting, og så sender man typisk en tanke til selvfølgelig de forskellige ofre i krigsramte lande... æhh men så heller ikke mere end det.

Interviewer:

Hvad med sådan nogle emner som integration og sådan nogle andre samfundsrelaterede spørgsmål?

Respondent:

Nej, overhovedet ikke... det er det jeg siger, der bliver slet ikke drøftet nogle politiske emner, det er kun den spirituelle del af islam. Det der med næste kærlighed og at man skal huske, at man ikke må bagtale andre og være god ved sine medmennesker generelt. Man skal være god mod sine forældre, at man skal varme sine børn og man ikke må slå sine børn, man skal huske på, at de er den næste generation osv. osv... Så hele den der med næstekærligheden og æhh ramadan også, hvilken fredelig måned den er, og hvad den skal symbolisere.

Interviewer:

Så der bliver slet ikke taget emner op, som er samfundsrelaterede?

Respondent:

Nej, ikke de gange jeg har været til bøn under ramadanen, men jeg ved, at de holder foredrag i moskeen, hvor der bliver undervist i forskellige samfundsrelaterede emner... øhh bl.a. om, hvordan man som muslim lever i et vestligt samfund og samtidig respekterer samfundets regler og kultur.

Interviewer:

Ok... hvordan hvis du skulle beskrive din opvækst, hvordan ville du så bedst beskrive den?

Respondent:

Øhh jeg havde en meget kulturel opvækst... æhhmm så så... islam var ikke det centrale i min opvækst på den måde... islam var... hvad kan man sige... mere en kultur end noget praktisk, som man udførte... øhh mine forældre har altid bedt og fastet og de her ting, men... men islam blev ikke drøftet som sådan... øhh der var selvfølgelig nogle ritualer som bønner og fasten, som mine forældre udførte, men ellers ikke... ellers kom jeg fra et meget kulturelt hjem.

Interviewer:

Yes...Hvis du skulle nævne tre gode ting fra din barndom, der involverede dine forældre, hvilke skulle de så være?

Respondent:

Tre positive ting? Ærhmmm jamen, at de var multikulturelle, altså at de både... øhh de kunne finde ud af at balancere både mellem den danske kultur og deres egen kultur og æhhh... lige et øjeblik... (taler til sin niece)... øhh ja men det med at balancere mellem to kulturer, og det at de også prøvede at give os noget fra øhh begge kulturer ikke... og det syntes jeg var vigtigt, at vi både vidste noget om det ene og det andet. Øhhh og at øhhh... hvad var der mere.. at de var meget målrettet... de lærte os det der... æhh at det var vigtigt, at man var en del af samfundet, og at man arbejdede og gik i skole, at det var vigtigt, at man fik en uddannelse osv... så det er nok de tre ting, som var... som som... var positive, altså balancen mellem to kulturer, og det at være en del af samfundet og og... og det med at uddanne sig og... og ligesom få en god plads i samfundet.

Interviewer:

Ja...så alt i alt havde du en rigtig god barndom?

Respondent:

Jo... i det store hele, så havde jeg en rigtig god barndom.

Interviewer:

Hvad betyder det for dig som familiemedlem og som del af et fællesskab, at der er kommet en stormoske?

Respondent:

Det betyder enormt meget... det betyder at man som minoritet i Danmark... muslim i Danmark bliver anerkendt som en del af DK, og at der faktisk bliver gjort plads til en. Øhh i stedet for, at man skal gå ned i en eller anden halvfærdig moske.... ehmm eller ikke engang en moske, det er jo bare de der nedslidte lokaler, som... som der er. Øhhh de fleste steder, altså virkelig virkelig dårlige forhold, så er det rart, at man kan komme ned et sted, hvor man føler, at man kan være i en rigtig moske, og kunne øhhh og kunne være der og slappe af uden, at skulle tænke på at... at... jamen... at der er smadrede vinduer, og der ikke er noget vand i hannerne nogen gange, og... og der lugter lidt af skimmelsvamp.

Interviewer:

Er det noget, som du også benytter sammen med din familie tænker jeg på?

Respondent:

Jaja... med familien og også med veninder og f.eks. under ramadanen, hvor jeg havde holdt middag for mine veninder og så om aftenen har vi taget derover for at bede... æhhh og så kom vi hjem igen, og jeg har også været til sociale arrangementer dernede og til foredrag og lignende, som jeg også nævnte før... øhh og det... jeg har også benyttet mig af restauranten sammen med familien og venner og det er super hyggeligt.

Interviewer:

Hvad syntes du, at det har betydet for det fællesskab, som du deler med den nærmeste familie og venner? Hvad har det betydet, at der er kommet en stormoske med alle de tilbud? Kan du fortælle lidt om, hvorvidt det eventuelt har styrket det fællesskab?

Respondent:

Altså jeg vil sige... for mit eget fællesskab... nej, men hvis jeg tænker på min plads i samfundet, så tænker jeg ja, i den grad... for jeg føler, at der er plads til det, at jeg kan være den jeg er og praktisere det, som jeg gerne vil praktisere under nogle fornuftige... faktisk ikke engang fornuftige... jeg vil endda sige under nogle rigtige glimrende forhold nu... og det betyder enormt meget for tolerancen også... og og... for min identitet også... at jeg både føler mig dansk, men jeg også sagtens... øhh kan være stolt over at være muslim... og at der er blevet gjort plads til, at jeg også kan være muslim og gå i moske som kristne går i kirke her.

Interviewer:

Jep... hvordan vil du bedst beskrive dit forhold til samfundet? Og det at være medborger i DK?

Respondent:

Ja men det... med... æhh hvad hedder det bygningen eller moskeen... ehmm hele moskeprojektet gør jo, at man føler sig inkluderet og det gør selvfølgelig, at man bliver... jamen det jo hele det der med anerkendelsen, at man føler at man bliver anerkendt og er en del af samfundet og og... at det er ok at være muslim i DK, det har jo ikke altid været tilfældet... man kan sige nu... jo selvfølgelig omkring valget og hele den debat, der har været om muslimer og flygtninge osv. osv., så er det klart, at æhh tonen er måske lidt hårdere end den plejer at være. Men altså... f.eks. på min arbejdsplads eller i min vennekreds, der er der ikke den tone, det er der altså ikke, og folk er ret afslappede med det at være muslim.

Interviewer:

Har det ændret sig, din opfattelse, altså før og efter, at stormoskeen er åbnet?

Respondent:

Altså lad mig sige det sådan... hvis hvis. Øhh jeg ved ikke lige om jeg havde taget min kollega med ned i den lokale moske, som jeg plejede at gå på, før den nye stormoske blev bygget, jeg ved ikke lige om, jeg havde taget hende med ned med den samme stolthed, som jeg gjorde, da jeg tog hende med ned i den nye moske, så det gør bare... at det er klart, at man bliver glad for, at det som nu er gjort tilgængeligt, og det er et sted, man med glæde vil... vil vise frem til ikke-muslimer... der er noget stolthed over det... helt klart.

Interviewer:

Så skal jeg lige høre dig af, hvordan oplever du, at dine muligheder, som muslim i det danske samfund, har været mht. at opnå diverse sociale ydelser i det danske samfund? Føler du, at du har oplevet en form for diskrimination i den sammenhæng? Sociale ydelser er i øvrigt ikke nødvendigvis kun kontanthjælp, men kan også være alt fra boligsikring, SU osv.

Respondent:

Umiddelbart, så føler jeg ikke at jeg kan udtale mig om det, da jeg ikke rigtigt har oplevet det så nej... hmmm det eneste ... og det er ikke rigtig diskrimination, men det er nok mere fordomme, og dem har vi jo alle... men det var da jeg sidste år besluttede mig for at tage tørklæde på... der fik jeg nogle ret sjove reaktioner fra bl.a. mine kolleger... og det er nok det eneste tidspunkt, at jeg føler, at jeg har oplevet diskrimination på... på egen krop...

Interviewer:

Ok, den tager vi lige senere... så hold lige fast i den... Føler du, at introduktionen af stormoskeen har betydet noget for din opfattelse af det at være statsborger med muslimsk baggrund i DK?

Respondent:

Om det har betydet noget? Ja... fordi øhhh... det gør bare, at jeg både kan være dansker og muslim i DK... det er legitimt og anerkendt, så jeg føler mig ikke som en andenrangs borger, som tror på noget, der ikke er ok... jeg føler bare, at det er helt naturligt... altså vi er ikke på helt samme stadie, som man f.eks. er i England, og det kommer vi muligvis aldrig hehe... men det er da et kæmpe skridt... absolut! Det gav jo heller ingen mening længere... at blive ved med at sige nej til at bygge en stormoske.. øhh det begyndte også at påvirke landet i en negativ retning i forhold til omtalen af DK, da vi var det eneste land i EU uden en stormoske... så helt klart.

Interviewer:

Har din opfattelse ændret sig fra man annoncerede, at nu kommer der en stormoske til den dag, da den endelig åbnede?

Respondent:

Nej... jeg syntes bare, at det er så dejligt, at der er gjort plads til en, og man føler, at man kan slappe af og... man har et sted, som man kan komme hen, som er virkelig virkelig smukt!

Interviewer:

Så skal jeg lige høre dig ad, om du generelt føler dig accepteret og velkommen i det danske samfund?

Respondent:

Ja... det gør jeg... da du stillede spørgsmålet, så kom jeg automatisk i tanke om den debat... den

politiske debat, der er i medierne... og og hvis man skal følge den, så absolut ikke... men jeg prøver hele tiden at sige til mig selv, at jeg skal distancere de to ting.. det er en ting, hvad der bliver sagt i medierne, men hvad oplever du egentlig til hverdag... og til hverdag er der ingenting overhovedet... det er der virkelig ikke erhmm jeg oplever ingenting.

Interviewer:

Nej... øhh og nu kommer jeg lige tilbage til det, som du tidligere nævnte, for jeg skal høre dig af om, du har oplevet diskrimination i sociale sammenhænge og i sociale fællesskaber pga. din religion?

Respondent:

JA, det havde jeg så oplevet, da jeg begyndte at gå med tørklæde. Jeg var lige startet i IBM, jeg havde været der i syv mdr. inden jeg tog skridtet og begyndte at gå med tørklæde... nu sagde jeg inden jeg tog skridtet, det er selvfølgelig fordi, at det var nogle overvejelser, som jeg havde gået med længe, og nu syntes jeg, at nu skulle det være. Og måden jeg valgte at gøre det på var at sætte sig ned med min daværende chef... også min nuværende chef... og spørge ham... æhh i hvert fald fortælle ham... han vidste godt, at jeg var muslim... og fortalte ham om, at jeg havde gået med den der tanke og hvordan han egentlig ville have det med det, for jeg syntes ikke det er fair, at bare tage det på og så forvente, at der måske ikke ville være nogle reaktioner på det, i og med at jeg blev ansat uden øhh tørklæde. Og han tog faktisk rigtig rigtig godt imod det, og han sagde jamen altså prøv at høre her Anissa, hvis det er det du gerne vil, så gør du det bare, livet er for kort til at tænke over, hvad andre mennesker tænker, og man skal gøre de ting, som gør én glad. Og det åbnede ligesom en dør op for mig... for... for at det var acceptabelt at gøre det, så besluttede jeg mig så for at gøre det lige efter... og da jeg så gjorde det... jeg glemmer aldrig den dag, da jeg skulle møde op på arbejde... jeg tænkte holy crap! Hvordan bliver det mon opfattet. Jeg arbejder i en virksomhed, hvor der er 2500 ansatte, og jeg er den eneste, der går med tørklæde nu ikke... så det var en rimelig big deal! Æhhh jeg blev mødt med... det er sjovt, for der er nogen, der til dags dato ikke har nævnt det... altså...

Interviewer:

De lader bare som ingenting?

Respondent:

Ja ja... det er ligesom ok... det ser vi ikke nu.. hej Anissa... hej hej vi ses let's go Fniis fniis... Men så var der nogen der... det er sjovt, for min kæreste var lige kommet tilbage fra hadj (pilgrimsrejse) på det tidspunkt, og det havde jo ikke noget med det at gøre, men så var der en kollega, der spurgte om jeg nu skulle til at gå med det, fordi min kæreste havde været i Mekka... og så svarede jeg, at det var ikke derfor... også sagde hun bare "Nå fint nok"... og så så var der en masse forskellige reaktioner... bl.a. en kvindelig kollega, der kom over og spurgte mig om, jeg var ok? Hun kom over og og... ligesom holdte mig på skulderen, og jeg spurgte hende så, hvad tænker du på? Og så sagde hun... "jamen jeg tænker bare på, om du er ok?" Ja... i forhold til hvad?... "Jamen jeg tænkte bare, at nu er du jo begyndt at gå med tørklæde"... Så sagde jeg til hende, at det var noget, som jeg gerne ville gøre længe, og jeg ikke rigtig turde gøre det før nu, fordi jeg var bange for folks reaktioner, men jeg havde fundet ud af, at det at tage det på betød mere for mig end at være bange for, hvad folk tror om mig, så nu gør jeg det... så sagde hun... "nååhhh okay... nå men det er fint nok Anissa... hvis du har gjort det af egen fri vilje, men jeg troede bare måske, at din kæreste havde tvunget dig til det"... så sagde jeg til hende... NEJ! overhovedet ikke! Og det er faktisk sjovt,

for da jeg sagde til min kæreste, at jeg overvejede at gå med det, så var han ligesom... arhhh skat vil du ikke prøve først at gå med det herhjemme... er du helt sikker på, at du vil gøre det? Og så sagde jeg, at nu skulle han ikke prøve på at give mig kolde fødder... altså nu... det havde ligesom taget mig lang tid at komme hertil... så nu gør jeg det sgu! Æhhh så han var helt... ikke modsat, men lidt arhhhh afholdende... vil du ikke liiige prøve at se det an derhjemme... evt. med lidt tøj, så du ikke føler, at det er en kæmpe forandring... så så... også var der en helt tredje reaktion... "Jamen altså Anissa, nu hvor du er begyndt at gå med tørklæde, så vil du jo aldrig bestå øltesten"... så sagde jeg til ham... det må du altså lige forklare mig... "Jamen f.eks. ... (fordi jeg arbejder med salg)... f.eks. hvis en kunde gerne vil invitere en partner eller leverandør ud, så så.. er du nok den sidste han vil vælge, for han kan jo ikke lige tage en øl med dig"... så sagde jeg til ham, det er rigtigt nok, men det kunne han altså heller ikke for tre mdr. siden eller for en måned siden, for der drak jeg heller ikke, så så... den øl måtte nok blive erstattet med en... med en sodavand... eller så kunne vi tage ud at spille golf sammen..."Nå! Nej det tror jeg ikke!"... Hvad? hvad tror du ikke? "Jamen jeg tror sgu ikke, at han gider at tage ud at spille golf med dig"... Nå, hvorfor tror du ikke det?. .. "Jamen, det tror jeg bare ikke, jeg tror sgu ikke, at han gider at associeres med det, det er simpelthen for mærkeligt!"... Altså han sagde ikke 'simpelthen for mærkeligt', men jeg kunne ligesom mærke på ham, at det var det, som han mente... så ææhh så han mente nok også, at man trak sig ud af fællesskabet, hvis man havde tørklæde på... så sagde jeg til ham, at hvis man havde en meget homogen opfattelse af et fællesskab, så gør man vel, men hvis man har en heterogent opfattelse af et fællesskab, som jeg f.eks. har, at det er helt ok, at vi er forskellige, at man både er hvid, gul og sort og punker og lidt outreret og kan være øhhh enten gå til golf eller ballet eller hvad fanden det nu end må være og have forskellige interesser og se forskellige ud... men men... derfor kan man jo sagtens have et fællesskab ikke... altså vi behøver jo ikke alle sammen... vi behøver jo ikke at være en homogen gruppe før, at vi kan have et fællesskab, det synes jeg er noget pjat...så der havde vi to forskellige opfattelser af det at være... med det at være øhh det med fællesskabet... Men omvendt har der også været nogle positive reaktioner, hvor folk ligesom syntes, at det var fedt... men men... de fleste sagde nok ikke noget, det var mere i retningen af... Nå er du begyndt at gå med det... okay move on ... ikke...

Interviewer:

Ok... men føler du selv, at når du går i det offentlige rum, at folk ligesom har den holdning, at du har meldt dig ud af fællesskabet?

Respondent:

Jamen, jeg er altså et meget åbent menneske, så hvis folk har nogle spørgsmål, så skal de endelig komme og spørge mig af... fordi der er mange, der tror at... der var f.eks. en kantine dame, der spurgte mig, om jeg lige var blevet gift... og så svarede jeg nææhh hvorfor tror du det?? Jamen det er bare fordi, at du er begyndt at gå med tørklæde... Så det at gå med tørklæde var åbenbart lig med, at man så var blevet gift... og jeg tror, at det er dét, som er problemet med vores samfund, at vi ikke tør at tale med hinanden og stille spørgsmål, for gør man det... og de gange jeg har talt åbent omkring det og forklaret folk, hvorfor jeg har valgt at gøre det og forskellen på mand og kvinde og alle de der ting der, så forstår de det godt, at det giver mening... så hele det der undertrykkelsesargument, det ligesom forsvinder...

Interviewer:

Tror du, at roden til fordomme bunder i at folk er uoplyste?

Respondent:

Jamen for dem, de kunne simpelthen ikke forstå, at en frigjort karrierekvinde vælger at undertrykke sig selv ved at tage æhhh et tørklæde på, det forstår de simpelthen ikke! Så for dem er det et... et øhhh tegn på undertrykkelse og det, at du vælger at undertrykke dig selv øhhh også i forhold til en mand, at du vælger at være mindre værd, fordi du vælger at tildække dig... æhhh og det er så det, som jeg må forklare, at det ikke har noget med en mand at gøre, men at det har noget med mig selv at gøre og mit forhold til gud, og at jeg føler, at ved at tage det her tørklæde på, så får jeg en tættere relation til gud, som er det vigtigste forhold for mig og min eksistens... så så... men jeg tror heller ikke... fordi at folk har lidt berøringsangst omkring det, men fordi de kendte mig fra før jeg begyndte at tage det på... så var der... jeg vil ikke sige mange, men der var flere, der turde at spørge mig... æhhh om hvorfor... og så er der dem der kigger på mig med afsky... æævv det er simpelthen for mærkeligt til mig... og ved du hvad... sådan er det sgu bare, og det kan man altså ikke lave om på... men det som jeg også har forsøgt at have rigtig meget fokus på... det er at fortsætte med at være den samme Anissa, som jeg var før og det vil sige lave jokes, være åben, prøve at være mig selv, så de ligesom ikke forbinder det at tage tørklæde på med en total personlighedsændring ikke...

Interviewer:

Jo... tror du, at stormoskeen har fået etniske danskere til at ændre deres opfattelse af herboende muslimer og eller omvendt?

Respondent:

Ja, for jeg tror, at før den blev bygget, så var det lidt... åh åh! Hvad nu hvis... skal der også laves et minaret og bliver der også kaldt til bøn og nej det må der selvfølgelig ikke, men åh åh! Det bliver noget farligt noget! Men nu er det ligesom sket... nu ved de nåhh ja... nu er det blevet normalt. Nåhh ja... når man kører forbi, man kan dårligt nok se, at det er en moske... men æhhh nej, nu er det ikke så farligt mere og det er bare blevet normalt... Så taler man så om flere moske projekter... men nu efter den første er blevet bygget, så er det ikke længere så farligt... man kan også sige pga. den arkitektur øhhh der er blevet valgt og det design, der er blevet valgt, så er der faktisk rigtig mange danskere, der blev positive overrasket over, hvor smukt et sted, det egentlig er.

Interviewer:

Ja, det har jeg også godt hørt og læst...

Respondent:

Ja meget smukt, og de har også været meget åbne og imødekommende med at invitere og holde deres døre åbne...og alle var velkomne, du behøver ikke at have slør på eller være tildækket eller noget for ligesom at komme ind, og det tror jeg også er rigtig rigtig vigtigt med at man ligesom også er åben over for samfundet og ikke muslimer, så de trygt føler, at de kan komme ind og kigge uden, at de skal følge visse regler. Selvfølgelig det med at tage skoene af, det er den mest basale, men ellers som kvinde behøver man ikke, at have hovedbeklædning på.

Interviewer:

Nej... nu det med, at man ikke må indkalde til bøn, hvordan har du det med det?

Respondent:

Det syntes jeg er fint, det syntes jeg er helt fint... også fordi man er jo ikke mindre troende af, at

man har en moske, hvor man ikke må kalde ind til bøn og man bliver trods alt også nødt til at respektere, at vi lever i et øhhh i et ikke muslimsk land, hvor den generelle befolkning ikke er muslimer, og derfor synes jeg også, at der skal være en vis respekt og tolerance begge veje... æhmm så det ville jeg aldrig forvente, at man gjorde i DK på nogen måder.

Interviewer:

Grunden til, at jeg spørger er, at kirkerne jo godt må ringe med klokkerne og vi lever jo i et land med religionsfrihed.

Respondent:

Jamen Michael, DK er jo et kristent land og som der også bliver sagt i medierne, så er der religionsfrihed i DK men ikke religionslighed... men jeg synes, at det er fair nok, at de ligesom har "første ret", og det er der slet ikke behov for, og man skal også huske at respektere det samfund man lever i og de mennesker, der også bor her, så det synes jeg overhovedet ikke gør noget... slet ikke... jeg ville næsten mene, at det var lidt for meget, hvis man begyndte på det... det synes jeg ville være lidt at mase sig frem, og det bryder jeg mig ikke om...

Interviewer:

Yes... Hvordan ser du den nye stormoske i Røvsingsgade, er det en brobygger mellem to kulturer eller føler du snarere, at den skaber en kløft mellem muslimske danskere og etniske danskere... sludder ikke muslimske danskere, der er jo også etniske danskere, der er muslimer?

Respondent:

Nej... jeg synes helt klart, at den bygger bro... helt klart...

Interviewer:

Kunne du evt. uddybe det lidt?

Respondent:

Jamen... det er det der med... at det ikke er farligt at have en moske i DK, og at det er ganske fredeligt, der bliver brugt ekstremt mange penge på vedligeholdelse og på selve projektet... æhhh og der er også... dørene er åbne for alle, der gerne vil ind at kigge og det er ikke noget, der er forbeholdt muslimer alene, så æhhh så ikke muslimer har også mulighed at kigge ind og se, hvad fanden det nu er for noget... i stedet for at man kun kan læse om det i aviser eller høre nogle landsbytosser råbe højt om, at nu har vi krav på det i DK, og vi muslimer har det så skidt osv. osv... nu kan man også se, at muslimer har det sgu ikke skidt... vi har ligesom noget... vi kan gå hen til og føle, at vi er en del af, og det er meget, hvad man gør det til, så selvfølgelig er der en masse debatter, der kører frem og tilbage, men jeg tror, at de er mere politiske end de er andet... Jeg føler i hvert fald ikke, at jeg er hæmmet i at praktisere min religion i DK, lad mig sige det sådan...

Interviewer:

Hvordan har du det så med, at der er nogle etniske danskere, at de bør indordne sig i det danske samfund og tilegne sig danske værdier og være mindre muslimske, hvis man kan sige det sådan?

Respondent:

Jamen jeg tror bare altså, at de mennesker som har det på den måde, ved måske ikke så forfærdeligt meget om selve religionen, men de har måske været tilbøjelige til at fokusere lidt mere på muslimer frem for islam og man kan sige... altså muslimer er en ting og islam er en anden ting... og der er jo masser af muslimer, der ikke opfører sig specielt islamisk hehe lad mig sige det sådan... æhh i en grad hvor jeg nærmest krummer tæer, når jeg ser ting i fjernsynet. Folk der har travlt med

at proklamere, at de er muslimer, men det der kommer ud af deres mund er puha... Og så kan det være, at de mennesker, som ikke har rejst så meget og ikke har set meget andet end lille DK øhmm eller Jylland, eller hvor det nu kan være... og det er jo klart, at det bliver for ukendt og for utrygt for dem, at der er nogen, der råber højt og kræver deres ret i et land, som de føler er deres, så det tror jeg er helt naturligt, og sådanne mennesker skal man prøve at indgå i en dialog med i stedet for at sige, at de er racister... altså... det tror jeg er vejen frem, hvis jeg skal være ærlig. For når alt kommer til alt, så er der jo rigtig mange arabere og pakistanere og tyrkere i DK, og hvis man skal sammenligne deres kultur med den danske kultur, så er der altså rigtig rigtig stor forskel, og der er det vigtigt, at man prøver at møde hinanden på halvvejen i stedet for at prøve at tvinge sin plads i samfundet... altså inviter folk til... øhh til øhh jeg synes det er fedt, hvis man laver nogle arrangementer og holder nogle åbne huse, og det synes jeg faktisk, at man er begyndt at gøre mere og mere i DK, så man ikke bliver fremmedgjort som en muslim... og man spiser noget god mad og snakker sammen stille og roligt, så man ikke har de stigmaer, som man har haft før... Og der tror jeg også, at den nye generation er blevet meget mere fokuseret på de der ting, det der med åbenhed og dialog og sådan noget... det er måske ikke noget, som som... min forældres generation var så fokuserede på.. eller forstod vigtigheden af det, men det gør vi, min egen generation og dem, der er lidt ældre og lidt yngre... der har vi virkelig forstået at forbinde de to ting, den danske kultur med den muslimske kultur.

Interviewer:

Føler du dig mere eller mindre dansk, når du kommer i moskeen?

Respondent:

Øhh altså det der med dansk... jeg ved det ikke... altså jeg... jeg har nok ikke helt forstået det og har nok ikke nogen klare definitioner af, hvad det er... men altså jeg føler, at jeg har det godt, at æhh det er i hvert fald ikke noget, der truer min identitet, altså min danske identitet. Og så... jeg ved ikke, det der med at være dansk... selvfølgelig er det stedet, hvor jeg er født og opvokset og... og det sted hvor... hvor mit hjem ligesom er, men men jeg foretrækker næsten at være verdensborger frem for at være dansker på dén måde... ligesom fordi at jeg synes, at det er så begrænset at være dansker kun... altså hvad er dansk nok... og det lidt... DK er mit land, det er der ingen tvivl om, og jeg vil aldrig kunne have det på samme måde andre steder i verden, men altså.. æhh men det der med... danskheden? I don't know... Det bliver du nok nødt til at uddybe for mig, før jeg kan sige ja eller nej...

Interviewer:

Jamen jeg tænker nok på, at nu hvor DK endelig har fået en stormoske, så er det også en integreret del af danskheden og det at være dansk?

Respondent:

Jamen absolut, jeg synes, at det er befriende, at øhhh at det nu er blevet ok, altså for mig, er det jo en form for accept, at man både kan være dansker og være muslim på samme tid, og at den her stormoske nu er blevet bygget, det syntes jeg er en enorm positiv ting, så ja, jeg føler mig nok mere dansk, når jeg kommer i den, når du formulerer det på den måde.

Interviewer:

Yes... så skal jeg lige høre dig ad, ser du moskeen som et positivt bidrag til integrationen i DK/KBH?

Respondent:

Absolut... absolut... også fordi, at man kan sige... der har været nogle... man kan sige fordomme

har... er der på begge sider... danskere har fordomme om muslimer og muslimer har også fordomme om danskere... altså man kan sige, at der er mange muslimer, der har været lidt øv omkring, hvad skal man sige... danskernes forhold til islam og øhh og nu sagde jeg også stigmatisering af islam, men fordi der er kommet den her moske, så er det også lidt som om, at der kommet lidt mere ro på, danskere er måske ikke så fremmed eller islam fjendske, som vi gik og troede æhh nu er det ok og... at være muslim, for nu er stormoskeen bygget, så det er ikke som det har været... øhh og det er ikke så meget FY Længere at være muslim, som det måske førhen har været. Så jeg tror helt klart, at det fremmer fællesskabet og integrationen i den grad... også for den yngre generation ikke... altså hvis de... de også føler, at de både kan være muslimer og danskere i Danmark fordi generationer før dem har kæmpet for, at denne moske kunne blive bygget... så...

Interviewer:

Yes! Det var så det... tak fordi, at du gad at medvirke...

Respondent:

Jamen det var da så lidt Michael...